

הַגְּדָה שֶׁל מִשְׁפָּחָה

לְמִשְׁפָּחָה סְבִיב הַסֵּדֵר

וְלַסֵּדֵר סְבִיב הַמִּשְׁפָּחָה

בוחרים
במשפחה

לפרטים והצטרפות:

family@mercazachva.org.il

www.mercazachva.org.il

עורך: חיים ברנסון

מערכת: הרב עזריאל אריאל, חיים ברנסון, מיכאל פואה, ד"ר עינת רמון

כתיבה: הרב איתי אליצור, אלעזר אנסבכר, הרב עזריאל אריאל, הרבנית רות בנימין, פנחס

בר קשת, חיים ברנסון, יאיר הרשקוביץ, הרב ליאור לביא, הרבנית חוה מנסבך, ד"ר חנה

קטן, ד"ר עינת רמון, ד"ר שלמה שיש, הרב זאב שמע

עריכה לשונית: שרה המר

איורים: הננאל תורגמן | hananel@gmail.com

עיצוב החוברת והכריכה: TWB.CO.IL

תודה לחיים ואפרת אקשטיין ("האותיות הקטנות") על הסיוע בכריכה

ישראל, תש"ף | 2020

1 מהי ה"חרוסת"

הממתיקה את רגעי המרירות בחיים?

2 איך זמם לבן להחריב את ביתן של שתי בנותיו?

מתי מים הופכים דם

3 והיכן זה עלול לפגוש אותנו בבית?

ומה הגדי התמים שכבר איננו,

4 מלמד אותנו על הגלגל הענק של העולם?

"בוחרים במשפחה"

התנועה לחיזוק ערכי המשפחה בישראל, מציעה לכם לחוות ליל סדר משפחתי במיוחד, עם קטעי העשרה והעמקה מפתיעים סביב סדר ההגדה, בנושאים הנוגעים לחיים של כולנו:

- זוגיות ושלוש בית
- אחווה ומשפחתיות
- זוגיות ורווקות
- פריון והורות
- קדושה ונאמנות
- התפתחות
- שלמות והפריה הדדית

על חירות, אחריות ובחירה

חיים ברנסון

חירות אינה פסל. חירות היא לפיד, לאורה צועדים קדימה. עבור לא מעט אנשים, "חירות" היא מילה מפחידה. לא לחינם מוליך א-לוהים את עם ישראל בדרך עוקפת כדי שלא ינסו לשוב למצרים - כפי שאכן קרה לא אחת בהמשך הדרך.

החירות מטילה אחריות. כאשר אינני כפוי לנהוג בצורה מסוימת, כאשר אני חופשי לנהוג כרצוני, אני האחראי על תוצאות בחירותיי.

החירות כרוכה ברצון. לא רק במובן שבו החורין יכול לנהוג כרצונו, אלא אף במובן שהוא בכלל מכיר את רצונו. העבד, לא זו בלבד שאינו בוחר אלא אף נטול רצון עצמי הוא!

שמחה ומעלה גדולה היא לרצות, לבחור ולהיות אחראיים. ובאשר לפחד מבחירות שגויות - כאשר לחירות מתלווה אמון וביטחון במעניק החירות שבמקביל גם מדרוך ומנחה אותנו כיצד לבחור, אנו במקום הנכון. לכן ביציאת מצרים נפתח מסע של שבעה שבועות עד למתן תורה. לא תיתכן חירות אמיתית ללא זה.

בדורנו, שועטת החירות וכובשת (יחד עם השוויון) את העולם - ההגדרה העצמית והריבונות מהזירה הבינלאומית מגיעות גם לאזור האישי. אם בעבר היה ברור כיצד יש לחיות, הרי שבתרבות הכללית בעלת המוסר המצומק כיום, כל עוד לא נפגע הזולת - הכול פתוח.

אחד התחומים היסודיים בחיים שעברו טלטלה עזה בהקשר זה הוא תחום המשפחה: יכול האדם לבחור האם, מתי, עם מי ואיך להקים משפחה.

ההדרכה וההנחיה של התורה נותרה ללא נייע, אולם החירות והבחירה מאפשרות לנו להעמיק בהכרת הרצון העומד בבסיס מה שהיה ברור מאליו. מתוך אמון בנותן התורה והחיים, ומתוך אחריות לבחירותינו, אנו קרואים להעמיק בסדר, בכללים ובגבולות, ולגלות כיצד הם, ודווקא הם, מוציאים אותנו לחירות אישית, משפחתית ולאומית. מהן המתנות הטובות הגנוזות בדברים שהיו ברורים מאליהם וכבר לא כל כך, לפחות לא עבור כולם. ומי יודע אם לא לשם העמקה והצמחה זו הגיעו השאלות והבירורים לפתחנו.

לסיום, אי אפשר בלעדיה: הקורונה. לא ידוע מה יהיה המצב העדכני בעת ליל הסדר, אבל אחת ההשלכות של האירוע העולמי הזה היא עלינו ברמה האישית והמשפחתית. בדומה לליל יציאת מצרים, בעת שהמשחית עובר לנגוף בחוץ, כל משפחה מסתגרת עם עצמה בפנים. הזדמנות חד פעמית להרפות מהעולם השואב החוצה ולחזק ולהעצים את הקשרים הקרובים אלינו ביותר. בסופו של דבר זה מה שנותן לנו כאן את החוסן הלאומי.

דומה שאין חג משפחתי יותר מליל הסדר. לילה זה מאפשר לנו להתבונן ולהעמיק יותר בנס הנפלא שנתן לנו א-לוהים: המשפחה. בואו נעשה זאת ביחד.

משפחה עושה עלייה

יאיר הרשקוביץ

העבדות - הרבה פנים לה. יש שהוא עבד לאדון אנושי רם מעלה ממנו, אדון הגזל ממנו את זמנו - ומתוך כך את אישיותו. יש המשוחרר לנהל את הזמן אך הוא עבד לעצמו, ליצריו, למצוריו, לצרכיו, לצריכותיו.

עם ישראל הביא לעולם את בשורת החירות. ראשון מבשרי החירות האנושית היה אברהם אבינו עליו השלום, שכסימן לבניו יצא בעצמו לחירות מאור כשדים לארץ ישראל. איש החסד גם התווה לנו את הדרך ליציאה זו: לצאת מעצמנו, לראות את האחר, את צרכיו, ולגמול עימו חסד שלא על מנת לקבל. זה היסוד לבניין העולם - "עולם חסד יבנה" (תהלים פט, ג), וזה השורש לבניין האישיות ולעבודת ה' - ועבד ה' לעולם חופשי!

עם ישראל יצא ממצרים "לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבֵית אֲבֹתָם" (במדבר א, ב), זהו הבסיס ליציאה לחירות. המשפחה היא הסדר המאפשר חירות אמיתית, אפילו של האדם מעצמו. עולם של חסד מתחיל מהמעגל הקרוב של החיים. אין נתינה גדולה יותר מהנתינה בתוך חיי המשפחה, מהענקת החיים עצמם ועד לדאגה למילוי כל פרטי צורכיהם.

חירות חייבת גבולות כדי להתגלות, כדי שלא תהפוך לשעבוד חדש ועמוק יותר. חיי המשפחה מספקים גבולות אלו, מכוונים את זרימת החיים ושומרים מסחיפה וטביעה בשטפם. מאפשרים להיחלץ ממשגר פרטיותנו, לעלות ולצאת אל עבר מקומנו ברכוש גדול.

ברית כרותה לבית

הרב איתי אליצור

מצוות הפסח היא מצוות הבית. ה' מצַוה לקחת "שֶׁה לְבֵית" (שמות יב, ג), בדם השה מציינים את "הַבָּתִּים אֲשֶׁר יֵאָכְלוּ אֹתוֹ בָּהֶם" (שם פס' ז), ולכן "וְאֵתֶם לֹא תֵצְאוּ אִישׁ מִמִּתַּחַת בֵּיתוֹ עַד בֹּקֶר" (שם פס' כב).

המילה "בית" חוזרת שוב ושוב בפרשה, לא רק במובן של מבנה אלא גם במובן של משפחה, שושלת. במצרים לא נבחרו יחידים. נבחרו בתים.

מצוות הפסח קשורה למצוות המילה. המילה מבדילה את האיש היהודי מאיש שאינו. הפסח מבדיל את הבית היהודי מבית שאינו.

במילה ובפסח מובדל אדם מהעמים ונהיה חלק מישראל, בלעדיהם הוא נכרת מישראל. המילה

<<

מקדשת כל יחיד ויחיד, אבל הפסח מקדש את בתי ישראל. הוא מבדיל את העם מעם אחר. וזהו ייחודו. אפשר להבדיל את ישראל מהגויים רק בתנאי שהם אינם עומדים כל אדם לעצמו. כל אדם לעצמו - סופו למות. רק אם כל אדם הוא חלק משרשרת הדורות, יושב בביתו ומסמן את ביתו מבחוץ בדם הפסח, ובתוך הבית מלמד את בניו ובני ביתו אחריו להמשיך את הברית הלאומית הלאה, תוכל ברית זו להמשיך להתקיים, וכחלק ממנה ומכוחה, גם כל אחד מבניה יתייחד לעמו ולא-לוהיו.

קערת הסדר

מרור

כורך

שולחן
עורך

צפון

ברך

הלל

נרצה

קדש

ורחץ

כרפס

יחץ

מגיד

רחצה

מוציא-
מצה

אהבה פשוטה

הרב ליאור לביא

"טוב פת חרבה ושלוחה בה מבית מלא זבחי ריב" (משלי יז, א).

משפחת עם ישראל יוצאת ממצרים ביד רמה ובזרוע נטויה; ניסים מופלאים מלווים אותה על כל צעד ושעל, ואפילו "רכוש גדול" נמצא ברשותה. בקיצור, עם של עבדים יוצא בכבוד של מלכים. ובכל זאת, מכל סמלי הגאולה דווקא המצה הצנועה, לחם העוני, הוא הנשאר לנו, יותר מכול, למזכרת מכל היציאה המופלאה הזאת.

מה באה לבטא הנצחת העוני, המתבטאת בלחם העוני שנמצא במרכזו של ליל הסדר?

נראה שהמצה הבסיסית, הפשוטה, התמציתית, מבטאת יותר מכול את החירות המשפחתית מכל שעבוד לחולף ולמשתנה. הכסף והזהב, עם כל חשיבותם, עשויים לייצר תנאים נוחים אך עלולים גם לשעבד ולייצר תלות שאיננה נוגעת בעיקר, במהותי.

כשאנו מציבים במרכז את לחם העוני, אנו בעיקר אומרים שבמרכז לא נמצא לחם העושר. לא תנאי החיים החיצוניים מרכזים ומייצבים את משפחתנו סביבם. המשפחתיות שלנו אינה תלויה ומשועבדת לשום גורם חיצוני. נשמת הבית וברכתו, השייכות למהות, מופיעות בצורה בולטת דווקא כאשר הפת איננה אלא פת חרבה, לחם

עוני. אז מתחדדת

ההבנה שמרכז הכובד שלנו הוא פנימי. כמו זוג צעיר, שאין להם אלא אהבתם. וכמה חירות ועושר יש בכך.

היציאה ממצרים אל הפועל

ד"ר שלמה שיש

בחלק העליון של קערת הסדר אנו מניחים בצד ימין את הזרוע (הרומזת למידת החסד, הגאולה שנעשתה בזרוע נטויה) ובשמאל ביצה קשה (הרומזת למידת הגבורה). שתיהן יחד מלמדות אותנו על תהליך גאולת האומה ביציאת מצרים ומהן גם נלמד על התפתחות האדם ו"גאולתו" - התגלות מהותו וייחודיותו במהלך חייו.

הביצה הגולמית מבטאת התפתחות הדרגתית. היא עדיין אינה תרנגולת מושלמת. עם זאת, בתוכה כבר נמצאת התרנגולת כולה בפוטנציאל, ויתרה מזו - התרנגולת, "יעדה" של הביצה, היא זו שמעוררת ומפעילה את כל כוחות הצמיחה שבביצה.

כך גם בנו. כבר בביצית המופרית קיימים כל כוחות החיים והתכנים הנדרשים להתפתחות האדם, אך להופעתם יידרשו זמן, תהליכים והדרגתיות, ויד מכוונת מלמעלה - גם של ה' וגם של ההורים. כדי "לפתוח" מתנה תמציתית זו נדרשת השגחה מתמדת והשקעה בפיתוח ובטיפוח של הילד, נוכחות, תמיכה נפשית וחומרית ואמון גדול של ההורים. רק בזכות החום של התרנגולת המסורה שתמיד תימצא שם עבורה, תוכל הביצה לצאת ממצרי קליפתה הקשה ולהפוך בעצמה לתרנגולת יפהפייה.

נקודה למחשבה: אילו חלקים בתוכנו אנו מזהים שצריכים להתפתח ולהתגלות?

יש טעם למפגש

ד"ר שלמה שיש

באכילה יש סוג של מפגש בינינו לבין העולם שסביבנו. לכל מפגש יש חוויה משלו, טעם מיוחד: מתוק, מריר, מלוח או חמוץ (החריופות איננה טעם אלא כאב). הקערה שבמרכז שולחן הסדר המשפחתי כוללת ארבעה טעמים אלו, וגם במערכות היחסים בינינו יש כמה גוונים...

החרוסת מזכירה את הטיט שחיבר את הלבנים למבנה. המתיקות מושכת ומקשרת בינינו למזון (בלשון התנ"ך, פרי מתוק נקרא "פרי מגדים" - מתיקותו מאגדת את האדם והמאכל). האהבה והאחוה הנעימות מחברות את המשפחה.

בצמוד לחרוסת נמצא המרור (שיכול להופיע גם במשבצת החזרת) - שעתיד להיכרך בה. בחיים משותפים יש לעיתים גם מרידות, מרידות, תסכולים ואי-הבנות, אולם מעטפת האהבה סופה להכיל ולהחזיר לטוב ולמתיקות את כל אלה.

עבודת הפרך של ס' (שישים) הריבוא שברה את הגוף, אך הכשירה את רוחנו לייעודנו הנצחי - עם המיוחד לא-לוהיו. גם המלח מכשיר מאכלים לאכילה, מחדד את טעמם העצמי ומשמר אותם. כוחות אישיותנו עשויים להופיע בתחילה בצורה לא

מכוונת. מעבדת המשפחה מצריכה אותנו לדייק, לחדד ולהעצים את הטוב שבנו - בהכוונה אישית פנימית (כמליחות העצמית העדינה של הכרפס) ובהכוונה מהסובבים (כמי המלח העוטפים).

לכאורה הטעם החמוץ נדחה מליל הסדר. חמוץ בפסח בבל ימצא. כשבעל האגו המקולקל מתעמת עם סביבתו, המפגש מוחמץ. אולם יחד עם השבת החמוץ, אנו מכניסים בחרוסת האהבה גם פירות חמצמצים. המשפחה היהודית מכילה את כל ארבעת בניה.

כשחל בשבת מתחילים כאן:

וַיְהִי עֶרֶב וַיְהִי בֹקֶר:

למנהג עדות המזרח, פותחים את הקידוש בפסוקים אלו:

יוֹם הַשַּׁבָּת. וַיְכַלּוּ הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ וְכָל צְבָאָם:

וַיְכַל אֱ-לֹהִים בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה וַיִּשְׁבַּת בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מִכָּל מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה: וַיְבָרֶךְ אֱ-לֹהִים אֶת יוֹם הַשְּׁבִיעִי וַיְקַדֵּשׁ אֹתוֹ כִּי בּוֹ שָׁבַת מִכָּל מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר בָּרָא אֱ-לֹהִים לַעֲשׂוֹת:

כשחל בחול מתחילים כאן:

אֵלֶּה מוֹעֲדֵי יי מְקַרְאֵי קִדְשׁ. אֲשֶׁר תִּקְרְאוּ אֹתָם בְּמוֹעֲדָם:

וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶת מוֹעֲדֵי יי אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

סִבְרֵי מְרִנָּן:

בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱ-לֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, בּוֹרֵא פְרֵי הַגֶּפֶן:

בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱ-לֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר בָּחַר בָּנוּ מִכָּל עַם וְרוֹמַמְנוּ מִכָּל לְשׁוֹן וְקִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו. וַתִּתֵּן לָנוּ יי אֱ-לֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה (לשבת שְׁפֹתוֹת לְמִנוּחָה ו) מוֹעֲדִים לְשִׂמְחָה חֲגִים וְזִמְנִים לְשִׁשׁוֹן (אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת הַזֶּה ו) אֶת יוֹם חַג הַמִּצּוֹת הַזֶּה זְמַן חֲרוּתֵנוּ (בְּאַהֲבָה) מְקַרְאֵי קִדְשׁ זָכַר לִיצִיאַת מִצְרָיִם. כִּי בָנוּ בְּחִרְתָּ וְאוֹתָנוּ קִדְּשָׁתָּ מִכָּל הָעַמִּים. (וְשַׁבָּת) וּמוֹעֲדֵי קִדְשׁ (בְּאַהֲבָה וּבְרִצּוֹן) בְּשִׂמְחָה וּבְשִׁשׁוֹן הַנִּחְלָתָנוּ. בְּרוּךְ אַתָּה יי מְקַדֵּשׁ (הַשַּׁבָּת ו) יִשְׂרָאֵל וְהַזְּמַנִּים:

כשחל במוצאי שבת:

בְּרוּךְ אַתָּה יי א-לֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא מְאוּרֵי הָאֵשׁ:
בְּרוּךְ אַתָּה יי א-לֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם הַמְבַדֵּיל בֵּין קֹדֶשׁ לְחַל בֵּין אֹר לְחֹשֶׁךְ בֵּין יִשְׂרָאֵל
לְעַמִּים בֵּין יוֹם הַשְּׁבִיעִי לְשֵׁשֶׁת יְמֵי הַמַּעֲשֵׂה. בֵּין קֹדֶשׁ שַׁבָּת לְקֹדֶשׁת יוֹם טוֹב הַבְּדִלָּת
וְאֵת יוֹם הַשְּׁבִיעִי מִשֵּׁשֶׁת יְמֵי הַמַּעֲשֵׂה קֹדֶשֶׁת. הַבְּדִלָּת וְקֹדֶשֶׁת אֵת עַמְךָ יִשְׂרָאֵל
בְּקֹדֶשֶׁתְךָ. בְּרוּךְ אַתָּה יי הַמְבַדֵּיל בֵּין קֹדֶשׁ לְקֹדֶשׁ: עַד כֵּאן.

בְּרוּךְ אַתָּה יי א-לֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, שֶׁהַחַיִּינוּ וְקִיָּמָנוּ וְהִגִּיעָנוּ לְזְמַן הַזֶּה:
וְשׁוֹתִים בְּהַסִּיבַת שְׂמָאל.

חיים מלאים ביקשנו

הרבנית חוה מנסבך

ליל הסדר נפתח בקידוש על היין. החיבור ליין - משקה משכר - עשוי לבלבל. האם אנו מעוניינים לחגוג חירות בשיכרון חושים?

אנו מברכים על היין בכל ליל שבת וחג, כמו גם באירועים הנוגעים לעצם החיים כחתונה וברית מילה, מתוך הכרה בכוח האיזון בחיים.

אם ברצוננו לחוש את עומק החוויה, להבין את העניין הרוחני המיוחד שכל זמן מקודש נושא בכנפיו, אין די בכוחו של השכל. השכל הוא גבוה, אבל תחושת החיים מפעמת בעורקי החושים והרגשות. הקישור בין מעט יין, משמח ומפעם מבחינה תחושתית ורגשית, לבין ההבנות המחשבתיות הגבוהות - מתאים לנפש האדם הממזגת רוח וחומר כאחד.

ואם הקודש מרומם את הרוח, קודש הקודשים מגיע עד לחומר. לכן, באופן לא מפתיע, נעשים גם הקידושין על כוס של יין. חיי משפחה בקדושה ממזגים את השותפות הרוחנית של האיש והאישה עם ביטוייה החומריים. גם ברית המילה לתינוק, הכוללת ברכה על היין, נועדה בין היתר לזכר את הצד החומרי ולרומם את הפן הרוחני שבתשוקה לחיים.

חיים מלאים אנו מבקשים,

מלאים בשמחה,

בעונג, בטוב, בקדושה.

נוטלים ידיים אך לא מברכים על נטילת ידים.

טהור, נקי, מכוון

הרבנית חוה מנסבך

כל ארכיאולוג מתחיל יודע, שאם מצא בחפירה דבר מה שדומה למקווה טהרה, התל שהוא חופר הינו יישוב יהודי. הטהרה לוקחת חלק חשוב ביהדות. נטילת הידיים הכפולה בליל הסדר, גם היא חלק מעולם הטהרה היהודי.

את התקנה ליטול ידיים לקראת סעודה, תיקן שלמה המלך. החכם מכל אדם, שבנה את בית המקדש, כיוון את היהודי לאכול את מזונו מתוך טהרת הידיים.

האכילה - פעולה שכל חי מבצע - יכולה להיות אנושית ולא בהמית, אם היא תיעשה מתוך הכרה, כבוד עצמי, ותכלית. בהמה אוכלת מתוך אבוס, אדם מכוון את עצמו לאכול מזון נקי ואסתטי, בהגשה נעימה, ועדיף גם בחברה נעימה.

הטהרה מאפשרת שדרוג נוסף של המזון - ברמה הרוחנית. לא מדובר בצורך גופני נטו, אלא בעבודת ה'. מי שאוכל מתוך טהרה ומתוך מודעות, זוכר שחייו תלויים בנותן המזון ומשתדל להיות ראוי לכך.

לכן, בליל הסדר, שבו כל אכילה היא לצורך עבודת ה', אנו מקפידים על נטילה גם לצורך אכילת הכרפס הטבול במשקה.

אנו אוכלים את המרור כדי לזכור את מרירות השעבוד ומתיקות החופש, את המצה כדי להיות חלק מחיי חופש רוחני - ללא מחמצת של שעבוד ליצר הרע, ואת החרוסת שממתיקה לנו את החלקים שעדיין משועבדים בנו. כשהוא בטהרתו, יצר האכילה משרת את עבודת ה' שלנו, מתוך חיבור לשמחה ולהנאה שבגוף.

וכך צריך ויכול להיות הקשר שבין איש לאשתו, אף שאיננו בבחינת "אהבה אפלטונית": טהור, נקי, מכוון, ומתוך כך - גם קדוש.

לוקחים כרפס, טובלים במי מלח ומברכים בורא פרי האדמה בכוונה לפטור גם את המרור, ואוכלים בלי להסב:

**בְּרוּךְ אַתָּה יי א-לֵהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם,
בוֹרֵא פְּרֵי הָאֲדָמָה:**

שיעור בתיאבון

ד"ר שלמה שיש

ברובד הפשוט ביותר, הכרפס הינו מתאבן. ייעודו לגרות את התיאבון ובעקבותיו להרבות את העונג שבאכילה. יעד מפתיע. הרי מה היינו מצפים מסעודה חגיגית, שולחן משפחתי הערוך בטוב טעם שסביבו מתכנסים כל בני המשפחה, לספר ולהודות על הצלת עמנו משעבוד המצרים? מן הסתם היינו מחפשים מוטיבים המעודדים אינטראקציה בין המסובים. אולם תיאבון ועונג חושני, כפי הנראה, מחדדים את התרכזות האדם בעצמו...

אולם אם נצלול מעט פנימה, נגלה שהורמון התיאבון, הגרלין (Gherlin) משתתף באופן מרכזי במרבית תהליכי הלמידה! דווקא גירוי תיאבון האכילה של המסובים יכול לעורר את תיאבונם ללמוד, או לכל הפחות לסייע להם בהפנמה ובעיכול של המסרים הערכיים בלילה זה.

כמו מזון גשמי, גם מזון תודעתי ניתן "לבלוע" ללא תשומת לב, מתוך התרכזות במטרה ובהישג, וניתן להתרכז בו עצמו, להתענג עליו ולהפנימו לעומק רב יותר לאין ערוך.

גירוי התיאבון בסעודה המשפחתית יכול לסייע לבני המשפחה ללמוד יותר זה מזה, על משמעות הלילה, מה אפשר ללמוד ממנו לדורנו, לעצמנו ולמשפחתנו.

חוצים את המצה האמצעית, ואת החצי הגדול שומרים לאפיקומן.

משלם למושלם

הרבנית חוה מנסבך

מצה שלמה ומכובדת, נחצית לשני חצאים:

המחצית הראשונה, מייצגת את לחם העוני והשעבוד, והיא פוגשת לקראת סיום הערב את המחצית השנייה, שנעלמה לה. איחוד שני החצאים מביא בכנפיו גאולה.

למה נחוץ השלב הראשון, הכואב, למה נחוצה החלקיות ורק אחר כך מגיעים לשלמות? כי זוהי הדרך לשלמות - השלם הבראשיתי נשבר כדי להיות שלם יותר בסוף התהליך, כאשר שני החצאים השבורים מתאחדים מחדש. כך נוצרנו, בגן עדן מקדם.

ההפרדה מוכרחת, שכן בלעדיה התודעה איננה במילואה, והאדם האחד - בודד הוא. "הָאָדָם לְבָדוֹ" (בראשית ב, יח).

יותר מכך, החיבור הכפוי נטול ייסורי חיפוש, אך חסר את מעלת היותו מתוך חופש, בחירה ואהבה. ללא מובן מאליו יש מחיר, אך ההשקעה בו שווה הכול.

האדם זקוק לתודעה אחרת, לחבר נפרד. לנפש להיוועץ בה, להיתמך ולתמוך; למישהו ששונה ממנו לגמרי - עד כדי תסכול לפעמים. רק חיבור עם השונה מסוגל להיות מפרה ופורה, ואכן, בו ביום, עוד בטרם גורשו מגן עדן, מתברכים אדם וחוה בילדים. הקשר מייצר אחריות משותפת כלפי הצאצאים שהם חלק בלתי נפרד מאיתנו, מייצר אהבה ונתינה למישהו נוסף, ומחייב לחלום עתיד, כי אדם שיש לו ילדים בונה להם עתיד. השלם המושלם גדול מהמקור.

באופן קסום, את החצי האבוד של המצה משיבים לנו... הילדים. אותם ילדים שלפעמים שוברים את לבנו, אבל בסופו של יום מגלים את הצפון ומביאים את הלב.

הָא לַחֲמָא עֲנִיא

די אַכלו אַבְהֶתְנָא בְּאַרְעָא דְמִצְרַיִם. כָּל דְכָפִין יִיתִי וַיִּיכּוֹל. כָּל דְצָרִיךְ יִיתִי וַיִּפְסַח.
הַשְׁתָּא הָכָא, לְשָׁנָה הַבָּאָה בְּאַרְעָא דִישְׂרָאֵל. הַשְׁתָּא עַבְדִּי, לְשָׁנָה הַבָּאָה בְּנֵי חוּרְיָן:

להגיד את הנצח

ד"ר שלמה שיש

לעומת "סיפור", "דיבור" או "אמירה", משמעות המונח "הגדה" היא הבעת דבר חדש שלא נודע לפני כן, והצבתו כנגד מקבל הדברים. אולם לכאורה, בכל שנה מחדש אנחנו חוזרים בדיוק על אותם המשפטים, הסיפורים והמעשיות, מול אותם האנשים ואותן פנים מוכרות!

אותם דברים עתיקים טומנים בחובם עומקים מתוקים, ובכל שנה ושנה הולכים העומקים ויוצאים לאור. גם כאשר נבחן את פני המשפחה לעומק נגלה שאלו פנים חדשות משנה לשנה, ואם אנו זוכים - גם מיום ליום. והאור הצפון בדברים הנאמרים, מאיר לנו באור חדש את האנשים הקרובים לנו ואת מערכות היחסים עימם. אופי הקשר המשפחתי של אתמול הוא לא הקשר של היום, והמסר שקיבלנו מן ההגדה לפני שנה הוא לא מה שנקלוט בשנה זו.

באמירת ההגדה אנו מתאגדים סביב הנצח. עם הנצח בנוי ממשפחות החורזות את שרשרת הדורות, מאבות האומה עד אבות המשפחה. בהגדה לבנינו אנו ממשיכים ומוסיפים חוליה חדשה ומעמיקים יותר את אלו שכבר יצאו לאור עולם.

תודה שבאתם

הרבנית רות בנימין

רגילים אנו להשתמש בביטוי "כל דכפין" במובן של "כל אחד", ולמעשה הפירוש הוא: כל הרעב יבוא ויצטרף (כפנא=רעב). כל הרעב? כמה מאיתנו יצאו לאחרונה לחפש הומלסים ולארחם בביתנו החמים?

זיכרון חי יש לי מדבריו של הרב יהודה קופרמן זצ"ל, שזכיתי להיות תלמידתו: "גר, יתום ואלמנה שבתורה, אלו אנשים שחסר להם. לא שאין להם". ולמי לא חסר דבר מה בחיים? האם יש הבטחה שיהיה לאדם תמיד מה שיש לו היום? "גלגל הוא שחוזר בעולם" (שבת קנא, ב).

קשה לחשוב על כך לעומק ובכל רגע, כי נאבד את חדוות החיים והיצירה. אבל באמת, "כי רגע בְּאַפּוֹ חַיִּים בְּרָצוֹנוֹ" (תהלים ל, ו), קיום היש והתמשכותו בחיינו - חסדי ה' הם, והאין שבחיי זולתנו - לא ממיעוט חכמתו או השקעתו.

לכן, כל אימת שמתקדש חג, נקדים ונזמין להסב עימנו את מי שחסר לו: ממון, מקום, אהבה, ילדים, כל מה שחסר - להסב עימנו, להיות חלק ממשפחתנו; נשתדל להיעזר באורחים במידת האפשר בהכנות לחג.

בפרט בליל הסדר, חג המשפחה, כשכל כך מורגש מי "שלם" לכאורה ומי לא, אם נהיה בעמדת נפש פנימית של "רעב לאורחים": "יש לך דברים שאתה מעניק לנו, איננו שלמים בלעדך", "עדיין לא בנית את ביתך? כרגע אין לך בית? אנחנו כאן איתך, כי לכל אחד חסר משהו" - איזו ברכה תשרה, קבלה אמיתית במקום שיפוטיות, כבר לא יהיה סיוט להתארח. "כל דכפין" הוא אכן - כל אחד!

המרחק בין המוח ללב

הרבנית רות בנימין

האומנם? עבדים עדיין? דומה שאין בני חורין מאיתנו כשהכול מופעל מרוחק או בלחיצת כפתור. חיי רווחה ונוחות שלא היו כמותם מותרים זמן רב לתענוגות ולהתפתחות אישית. ובכל זאת? ליל הסדר משמש הזמנה נהדרת לעשות סדר פנימי באורחות חיינו ובתבניות מחשבותינו.

ידוע מאמרותיהם של חכמי הנפשות, ש"המרחק הגדול ביותר הוא בין המוח ללב". בוודאי היינו רוצים להשקיע בערכים החשובים שלשמם הגענו לזה העולם. אנו מיטיבים גם להסביר מה חשיבותה של השקעה כזו.

אך מה קורה בפועל? פער מכאיב בין ההכרה למעשה.

עבדים הננו, ולא לפרעה במצרים. אלא לעצמנו ולבחירותינו.

אז יש בית ורכב ושלל הנאות חומריות. והיכן הילדים שלמענם אנו עובדים מבוקר עד ערב? "והנער איננו"...

כפיצוי על הריחוק הרגשי, ותוך כדי התאמה לרוח זכויות הפרט, אנו מונהגים, לעיתים קרובות, על ידי ילדינו שהפכו ל"נסיכי" הבית, ואנו נאלצים לספק להם מכשירים, נסיעות ושחרורים ממטלות. נפעלים מתוך אילוץ פנימי ומפחד לאבד את אהבתם ולא מתוך בחירה מאהבה. אנו "עובדים אצלם" במקום להנהיגם.

רובנו גם "עובדים" שעות נוספות עבור מוסכמות חברתיות, ובמקום לקבוע כמה זמן מוקדש לבניין המשפחה, אנו מניחים לשעות העבודה לכבוש את זמננו המשפחתי. זאת, מבלי להיות ערים למחירים הכבדים המשולמים בבריאות

האישית ובנוכחות הזוגית וההורית. התוצאה הבלתי נמנעת היא שבהסתגלות לאורח חיים עבודתי כזה, גם האומה משלמת מחיר קולקטיבי יקר.

השתא עבדי - לשנה הבאה בני חורין. בוחרים מהיום - לבדוק את סדרי העדיפויות אחד לאחד ולצאת לחופשי. אנחנו ובתינו.

פשוט, "בוחרים במשפחה".

מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות.

שבכל הלילות אנו אוכלין חמץ ומצה, הלילה הזה כלו מצה:

שבכל הלילות אנו אוכלין שאר ירקות, הלילה הזה מרור:

שבכל הלילות אין אנו מטבילין אפילו פעם אחת, הלילה הזה שתי פעמים:

שבכל הלילות אנו אוכלין בין יושבין ובין מסבין, הלילה הזה כלנו מסבין:

שאלות פתוחות, שאלות פותחות

ד"ר שלמה שיש

חג הסדר, מיוחד הוא לשאלות הילדים. כל גאולת מצרים התחילה בשאלה של ילדה. ילדה ששאלה בתמיהה את גדול הדור, אביה, על גירושי אמה. עמרם הקשיב לשאלת בתו, השיב את אשתו ויחד עם זה השיב את יכולת השאלה והתקשורת בין עם ישראל לקב"ה. בזכות השאלות וההקשבות החל הדיבור להיגאל.

גם בהמשך תהליך הגאולה אנו פוגשים בשאלה, כשבני ישראל שואלים מהמצרים כלים ושמלות - שעל פי האמת היו ביד מצרים אך שייכים היו לישראל. זו הייתה גאולת החומר.

השאלות מבטאות עמדה נפשית של מוכנות לקבל - כל תשובה שנשיב להם. אמון עמוק טמון במוכנות זו. ואנו, האמונים על גידול ופיתוח ילדינו, מוכנים בשמחה להשיב להם, אולי גם לעצמנו.

בחג האמונה הילדים שואלים, בחג האמונה אנחנו מקשיבים. וכאשר אנו זוכים לפתוח את אוזנינו ואנו פנויים להקשיב - גם לתוכן וגם לסגנון הייחודי והחינני של כל ילד וילדה - אזי יכולים אנו לשמוע ולקבל בעצמנו הרבה מעבר לשאלות. בזכות ההקשבה החודרת והעדינה והמוכנות לחידוש ולהפתעה מעבר למה שהורגלנו, אנו מסוגלים לשמוע תדרים שבדרך כלל נעלים מהכרתנו. אנו משיבים לשואלים את ששייך להם ונמצא בידינו, ומוסיפים בכך עוד לבנה לבניין הגאולה.

עֲבָדִים הָיִינוּ לְפָרְעָה בְּמִצְרָיִם,

וַיִּצְיָאֵנוּ יי א- לַהֲיִנוּ מִשָּׁם בְּיַד חֲזָקָה וּבְזֹרַע נְטוּיָה. וְאֵלּוּ לֹא הוֹצִיא הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת אֲבוֹתֵינוּ מִמִּצְרָיִם, הֲרִי אָנוּ וּבְנֵינוּ וּבְנֵי בְנֵינוּ מִשְׁעַבְדִּים הָיִינוּ לְפָרְעָה בְּמִצְרָיִם. וְאַפִּילוּ כָּלֵנוּ חֲכָמִים כָּלֵנוּ נְבוֹנִים כָּלֵנוּ זְקֵנִים כָּלֵנוּ יוֹדְעִים אֶת הַתּוֹרָה מִצְוָה עָלֵינוּ לְסַפֵּר בִּיצִיאַת מִצְרָיִם. וְכָל הַמְרָבָה לְסַפֵּר בִּיצִיאַת מִצְרָיִם הֲרִי זֶה מְשֻׁבָּח: מַעֲשֵׂה בְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וְרַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה וְרַבִּי עֲקִיבָא וְרַבִּי טְרַפּוֹן שֶׁהָיוּ מְסֻבִּין בְּבֵנֵי בְרַק וְהָיוּ מְסַפְּרִים בִּיצִיאַת מִצְרָיִם כָּל אוֹתוֹ הַלֵּילָה, עַד שֶׁבָּאוּ תְלַמִּידֵיהֶם וְאָמְרוּ לָהֶם רַבּוֹתֵינוּ הִגִּיעַ זְמַן קְרִיאַת שְׁמַע שֶׁל שַׁחֲרִית: אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה הֲרִי אֲנִי כִּבֵּן שִׁבְעִים שָׁנָה וְלֹא זָכִיתִי שֶׁתֵּאָמַר יִצִּיאַת מִצְרָיִם בְּלֵילוֹת עַד שֶׁדָּרְשָׁה בֶּן זוּמָא, שֶׁנֶּאֱמַר, לְמַעַן תִּזְכּוֹר אֶת יוֹם צֵאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ. יְמֵי חַיֶּיךָ הַיָּמִים, כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ הַלֵּילוֹת. וְחֲכָמִים אוֹמְרִים יְמֵי חַיֶּיךָ הָעוֹלָם הַזֶּה, כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ לְהִבְיָא לִימּוֹת הַמְּשִׁיחַ:

בְּרוּךְ הַמָּקוֹם, בְּרוּךְ הוּא,

בְּרוּךְ שֶׁנָּתַן תּוֹרָה לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל, בְּרוּךְ הוּא.

זיכרון לאומי

הרב איתי אליצור

"למען תזכר את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חייך". אל מי פונה התורה במילים אלו? אם הכוונה לאדם הפרטי, הרי יכול האדם לזכור את אשר קרהו רק למשך כל ימי חייו. ימיו קצרים ביותר. והזיכרון, מה יהא עליו? איתו ירד אל בין רגבי עפר.

נראה שהתורה פונה לעם ישראל כיחידה לאומית אחת. גם עם יכול לזכור את אשר קרהו כל ימי חייו. וחיי - נצח הם. כאדם שתאיו מתחלפים והוא ממשיך וחי, כך גם העם ממשיך לחיות אף שאנשיו הפרטיים מתחלפים. עם ישראל שיצא ממצרים עדיין חי וזוכר. יכול הוא להעביר את הזיכרון לנצח, משום שהוא בנוי כבתים, וכל בית מעביר את הזיכרון לבניו ובני בניו ממשיכיו.

כל עם שומר על הזיכרון הלאומי שלו ומעביר אותו מדור לדור, אבל הדרך העמוקה והמשמעותית ביותר להעברת הזיכרון היא בהיות הזיכרון עובר מדור לדור גם כסיפור אישי ומשפחתי. התלכדות הזיכרון הלאומי והמשפחתי יוצרת עוצמה מיוחדת, עד כדי כך שלאחר אלפי שנים, רואה עצמו כל אחד מבני העם "כאילו הוא יצא ממצרים".

כַּנְגֵד אֲרֵבְעָה בְּנֵים דְּבֵרָה תּוֹרָה:

אָחַד חֲכָם. וְאָחַד רִשְׁעִי. וְאָחַד תָּם. וְאָחַד שְׂאִינוּ יוֹדֵעַ לְשֹׂאוֹל:

חֲכָם מָה הוּא אוֹמֵר: מָה הָעֵדוּת וְהַחֲקִים וְהַמְשָׁפְטִים אֲשֶׁר צִוָּה יי א-להינו אֶתְכֶם.

וְאִם אַתָּה אָמוֹר לוֹ כְּהִלְכוֹת הַפֶּסַח אֵין מִפְטִירִין אַחַר הַפֶּסַח אֶפִיקוּמָן:

רִשְׁעִי מָה הוּא אוֹמֵר: מָה הָעֵבוּדָה הַזֹּאת לָכֶם. לָכֶם וְלֹא לוֹ. וּלְפִי שֶׁהוֹצִיא אֶת עֲצֻמוֹ

מִן הַכָּלָל כְּפָר בְּעֵקֶר. וְאִם אַתָּה הַקְּהָה אֶת שְׁנָיו וְאָמוֹר לוֹ. בְּעֵבוֹר זֶה עָשָׂה יי לִי בְּצִאתִי

מִמִּצְרַיִם. לִי וְלֹא לוֹ. אֵלֹהֵי הָיָה שֵׁם לֹא הָיָה נִגְאָל:

תָּם מָה הוּא אוֹמֵר: מָה זֹאת. וְאָמַרְתָּ אֵלָיו בְּחֹזֶק יָד הוֹצִיאָנוּ יי מִמִּצְרַיִם מִבֵּית עֲבָדִים:

וְשֹׂאִינוּ יוֹדֵעַ לְשֹׂאוֹל אֶת פֶּתַח לוֹ. שְׁנֵאֲמַר, וְהִגַּדְתָּ לְבִנְךָ בַּיּוֹם הַהוּא לֵאמֹר

בְּעֵבוֹר זֶה עָשָׂה יי לִי בְּצִאתִי מִמִּצְרַיִם:

כַּלֵּה אַרְבַּעָה
בְּיָמֵי דְבִרָה
תָּרַח

אהבה וחכמה

ד"ר עינת רמון

ארבעת הבנים בהגדה מסמלים ומשולים לארבעה עולמות שונים בקבלה, לארבע לשונות של גאולה, לארבעת חלקי ליל הסדר (המצוינים באמצעות ארבע כוסות) ולארבעה כוחות נפש שונים המתרוצצים בכל אחד ואחת מאיתנו: ניכור (הרשע), היתממות (התם), חוסר ידע (שאינו יודע לשאול) ומחויבות מתוך הזדהות (החכם).

ואולם, לא בכדי חז"ל פירשו את הפסוקים המציינים, כביכול, צו כללי להעברת סיפור יציאת מצרים מדור לדור, כמכוונים לארבעה בנים ממש היושבים סביב שולחן ליל הסדר ומתבוננים בסיפור יציאת מצרים באור שונה. ארבעה בנים אלו מייצגים את סיפורו של העם היהודי, על מחלוקותיו, על אלו היוצאים ממנו ואלו הבאים בשעריו ועל אלו הממשיכים חלקית או בכל מחיר את דרכו. במרכז ההתלבטות החינוכית בולט הבן הרשע. ר' שלום נח ברזובסקי, בעל ה"נתיבות שלום", מדגיש שרוב ההגדה נאמרת על הבן הרשע ועבורו! מדוע? ממבט של הכרת הטוב - עצם ישיבתו לשולחן ליל הסדר היא שמחה גדולה למשפחה היהודית. יכול היה שלא להיות שם כלל!

ברוח מורשת הרב קוק ניתן לחדד ולהדגיש כי חז"ל לא ויתרו על מעמד-העל של הבן ה"חכם": המחויבות לתורה היא עקרון יסודי. אך לצידה, מקום הבן ה"רשע" לא נפקד! זאת, מתוך אהבה ותקווה שעל ידי חיזוק המחויבות לתורה מחד גיסא, וקירוב הרחוקים והמנוכרים מאידך גיסא, בגאולה השלמה, כל בניו ובנותיו של עם ישראל יהיו במדרגתו הרוחנית של ה"חכם".

יכול מראש חדש,

תלמוד לומר ביום ההוא. אי ביום ההוא יכול מבעוד יום, תלמוד לומר בעבור זה. בעבור זה לא אמרתי אלא בשעה שיש מצה ומרור מנחים לפניך:

מתחלה עובדי עבודה זרה היו אבותינו,

ועכשיו קרבנו המקום לעבודתו. שנאמר, ויאמר יהושע אל כל העם כה אמר יי א-להי ישראל, בעבר הנגר ישובו אבותיכם מעולם תרח אבי אברהם ואבי נחור ויעבדו אלהים אחרים: ואקח את אביכם את אברהם מעבר הנגר ואולך אותו בכל ארץ כנען וארבה את זרעו ואתן לו את יצחק, ואתן ליצחק את יעקב ואת יעקב לעשו את הר שעיר לרשת אותו, ויעקב ובניו ירדו מצרים:

וכפושטים הדברים וחיים

הרב ליאור לביא

תמונה שווה אלף מילים, והמחשה חיה שווה מיליונים. נמחיש זאת במעשה שהיה: זוג צעיר שעבר תהליכי התקרבות ליהדות הגיע להתארח בסעודת השבת הראשונה בחייהם, בבית חב"ד באוסטרליה. במהלך השבת הרב והרבנית שאירחו אותם דיברו איתם על רעיונות עמוקים, על מהות השבת ועל עניינים העומדים ברומו של העולם היהודי.

והזוג הצעיר הזה, שעומד כשבועיים לפני החתונה, מקשיב, אבל הרב והרבנית המארחים מרגישים שהאורחים שלהם לא ממש איתם... והם מתפללים, מה הבעיה? למה הם לא מתפעלים מהרעיונות היפים והעמוקים שהם מסבירים להם?

במהלך הארגונים של מוצאי השבת, התבררה התעלומה: הזוג הצעיר התפעל מדבר פשוט הרבה יותר שחוו לראשונה השבת - מהעובדה שיושבת משפחה; אבא ואמא, ילדים, ואחד הילדים זרק בשובבות על אחיו זית... יש כיסאות ושולחן ובדיחה וברכה... וזה היה פלא גדול לאין ערוך מבחינתם לעומת הרעיונות הנחמדים על השבת והיהדות.

העוצמה של היהדות, אולי יותר מכל דבר אחר, נעוצה בביטוי החי והטבעי של המסורת. את המסר של הגאולה אנו מעבירים מול המצה והמרור, כשאנו טועמים את מרירות השעבוד וזריזות היציאה. הישיבה המשותפת סביב השולחן, האכילה, ההווי המשפחתי השמח והטבעי - כל אלה גדולים ועמוקים יותר מכל רעיון תורני או פילוסופי, גדול ועמוק ככל שיהיה.

"וכפושטים הדברים וחיים ומותר בהם לנגוע, ומותר, ומותר לאהוב..." (לאה גולדברג)

בְּרוּךְ הַמָּקוֹם, בְּרוּךְ הוּא, בְּרוּךְ שׁוֹמֵר הַבְּטָחָתוֹ לְיִשְׂרָאֵל, בְּרוּךְ הוּא.

שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא חֲשַׁב אֶת הַקֶּץ, לַעֲשׂוֹת כְּמָה שְׁאָמַר לְאַבְרָהָם אָבִינוּ בְּבְרִית בֵּין הַבְּתָרִים. שְׁנָאָמַר: וַיֹּאמֶר לְאַבְרָם יְדַע תְּדַע כִּי גֵר יִהְיֶה זְרַעְךָ בְּאֶרֶץ לֹא לָהֶם וְעַבְדוּם וְעָנּוּ אֹתָם אַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה. וְגַם אֶת הַגּוֹי אֲשֶׁר יַעֲבֹדוּ דָן אֲנִי וְאַחֲרַי כֵּן יֵצְאוּ בְּרִכּוּשׁ גָּדוֹל:

מכסה את המצה ומגביה את הכוס

וְהִיא שְׁעֵמֶדָה לְאַבוֹתֵינוּ וְלָנוּ. שְׁלֹא אֶחָד בְּלָבָד עָמַד
עָלֵינוּ לְכַלּוֹתֵנוּ אֶלָּא שְׁבָכָל דּוֹר וְדוֹר עוֹמְדִים עָלֵינוּ
לְכַלּוֹתֵנוּ, וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְצִילֵנוּ מִיָּדָם:

ברוך שומר
הבטחתו

סיפורה של ברית

הרב עזריאל אריאל

ההגדה של פסח היא סיפורה של הבטחה. הבטחת ה' לאברהם בברית בין הבתרים: "יְדַע תְּדַע כִּי גֵר יִהְיֶה זְרַעְךָ... וְאַחֲרַי כֵּן יֵצְאוּ בְּרִכּוּשׁ גָּדוֹל" (בראשית טו, יג-יד). הבטחת ה' ליעקב: "אֲנִי אֵרָד עִמָּךְ מִצְרַיִמָּה וְאֲנִי אֶעֱלֶךָ גַם עֲלֵה" (שם מו, ד). הבטחה זו מלווה אותנו באלפיים שנות גלות, ועליה שרים אנו בחגיגות: "והיא שעמדה לאבותינו ולנו".

הברית שבין הקב"ה לישראל - כמו כל ברית בין שני צדדים - על שתי רגליים היא עומדת: על אמון ועל נאמנות. כל צד נאמן להבטחותיו, וכל אחד נותן אמון בזולתו כי יקיים את הבטחותיו שלו. האמון שבין כורתי ברית אינו בנוי על כוחה הפורמלי של ההבטחה, אלא על תודעת הברית, הקובעת כי שני צדדים אלו במובן מסוים - אחד הם.

לא בכדי נמשלת הברית שבין ה' לעמו לברית שבין איש לאשתו. הנישואין אינם אחד ועוד אחת היוצרים שניים, אלא אחד ועוד אחת היוצרים אחד משותף גדול, הכולל את שניהם. הקשר ביניהם אינו בנוי על פנקסנות המודדת כמה נתן כל אחד וכמה קיבל, אלא על האחריות המשותפת לטפח את "האחד המשותף", את ה"אנחנו". וכבר אמר הצדיק הירושלמי, ר' אריה ליון, כשבא עם אשתו אל הרופא: "רגלה של אשתי כואבת לנו". וכך גם הקב"ה עם עמו ישראל: "בְּכָל צָרָתָם לוֹ צָר וּמְלֶאכֶה פָּנָיו הוֹשִׁיעֵם..." (ישעיה סג, ט). וישועת ישראל, ישועת ה' היא.

מניחים את הכוס, מגלים את המצות ואומרים:

צא ולמד מה בקש לבן הארמי לעשות ליעקב אבינו. שפרעה לא גזר אלא על הזכרים
ולבן בקש לעקור את הכל. שנאמר:

**אַרְמֵי אַבְד אָבִי וַיֵּרֶד מִצְרַיִמָּה וַיִּגְרֶשׁ שָׁם בְּמֵתֵי מֵעֵט,
וַיְהִי שָׁם לְגוֹי גָּדוֹל עֲצוּם וָרֵב:**

תוכניתו הערמומית של לבן הארמי

ד"ר עינת רמון

באיזה מובן ביקש לבן "לעקור את הכול" ולהזיק לישראל יותר מפרעה? הפרשנויות המסורתיות גורסות שסכנתו של לבן היא היוהרה והגאווה הטמונות בדבריו ואורבות לפתחנו: "הבנות בנותי והבנים בני והצאן צאני וכל אשר אתה ראה לי הוא" (בראשית לא, מג); תפיסה זו מנוגדת למהותה של תורת ישראל המטמיעה בנו את ערך הענווה נוכח ההכרה כי כל אשר קיים בעולם שייך לקב"ה וניתן לנו מידו. או לחלופין, שלבן התכוון להרוג את יעקב ולמחות את כל זרעו (שהוא אף זרעו שלו עצמו!) מעל פני האדמה. לא עלה בידו לבצע זאת. ולבסוף, יש הסוברים כי לבן שאף בדרכי מרמה לשעבד את יעקב לנצח.

הצעה רביעית נסמכת על כל אלו: לבן, ביוהרתו, ברצונותו, בערמומיותו, שאף להרוס את זרע יעקב בנסותו לזרוע את זרע הקנאה במשפחת יעקב. יכול היה להשיא את שתי בנותיו ליעקב ביושר, אך במזיד הביא את לאה ליעקב תחת רחל(!). אמותינו, לאה ורחל, ויעקב אבינו עמדו בניסיון קשה ביותר נוכח מעשה נבלה זה של לבן. העובדה שהצליחו לגבור על הקנאה ולהקים ביחד את "בית ישראל", משפחת שבטי ישראל, היא נס גדול ועדות לתעצומות הרוח שלהם. מהם אנו למדים על הכרחיות תנאי ההתגברות על הקנאה לקשר טוב בין האב והאם - מקימי המשפחה - וכל הילדים הגדלים בה.

נקודה למחשבה: אילו דמויות בעם היהודי התגברו על קנאה ואילו נפלו בפח?

מהם נזקי הקנאה ואיך אפשר להתגבר עליה?

וַיֵּרֶד מִצְרַיִם אָנוֹס עַל פִּי הַדְּבָר:

וַיָּגֵר שָׁם, מִלְּמַד שֶׁלֹּא יֵרֵד יַעֲקֹב אֲבִינוֹ לְהִשְׁתַּקֵּעַ בְּמִצְרַיִם אֶלָּא לְגוֹר שָׁם.
שְׁנָאֵמַר: וַיֵּאמְרוּ אֶל פְּרַעֲהַ לְגוֹר בְּאַרְץ בְּאֵנוּ כִּי אֵין מְרַעָה לְצִאֵן אֲשֶׁר לְעַבְדֶּיךָ כִּי כָבֵד
הָרַעַב בְּאַרְץ כְּנַעַן, וְעַתָּה יֵשְׁבוּ נָא עַבְדֶּיךָ בְּאַרְץ גִּשְׁן:

בְּמַתִּי מֵעֵט, כְּמָה שְׁנָאֵמַר: בְּשִׁבְעִים נֶפֶשׁ יֵרְדוּ אֲבוֹתֶיךָ מִצְרַיִם וְעַתָּה שְׁמָךְ יִי
אֶ-לֶהֱיֶךָ כְּכֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם לְרֹב:

זה זמני וזה עובר

הרב איתי אליצור

יעקב ובניו ירדו למצרים מפני הרעב. לא היה אוכל בארץ. אבל גם לאחר שהרעב הסתיים, הם לא יכלו לצאת משם. הם נשארו במצרים ולאט לאט הפכו עבדים.

השקיעה בתרבות מצרים וההשתעבדות לה אינן מתחילות בירידה להשתקע. הן מתחילות כי יש רעב, אנו רעבים. לפעמים אנו רעבים לאוכל, ולפעמים לצרכים גופניים אחרים. אבל כשהצורך הגופני הופך מאמצעי לעיקר בחיים - אנו נעשים עבדים לה.

ואז המבט יורד אט אט מהאופק אל הכאן ועכשיו, מהנצח אל הרגע. כבר לא מעניין אותנו מה אנו מותירים לדורות הבאים, ואילו דורות נוספים נשאיר אחרינו. רק לחטוף ולבלוע ולטרוף ולמצות ולהתענג וליהנות עד אפס כוחות. עד שאנו מתמכרים ולא יכולים לעזוב.

בהתחלה זה רק שעבוד לחומר של מצרים. במצרים יש מזון. אי אפשר בלי צינור חיים זה. אחר כך השעבוד הוא גם רוחני-תודעתי. כל מה שאינו מואר בשלטי הענק בחוצות הופך חשוק ומיושן. אנו מנסים למצוא חן בעיניהם, למצוא את עצמנו שם, באותם שלטים ססגוניים. שכחנו להביט אל תוך עצמנו ולמצוא את הגוון המיוחד שלנו. להביא את בשורתנו לעולם. נעשינו עבדים.

עד שיבוא משה ונצא למסע להאיר את העולם כולו.

ככה בונים עם

הרב איתי אליצור

באילו עניינים היו ישראל "מצוינים" (מוחדים וניכרים בייחודיותם) וכיצד הביאו עניינים אלו לכך שלבסוף הפכו מ"בני ישראל" ל"עם ישראל"?

המדרש מסביר במה התייחדנו: "שהיה מלבושם ומאכלם ולשונם משונים מן המצרים". ובמדרש נוסף: "ר' חונה בשם בר קפרא: בשביל ארבעה דברים ניגאלו ישראל ממצרים, על ידי שלא שינו את שמן ולא שינו את לשונם ועל ידי שלא אמרו לשון הרע ועל ידי שלא היה בהן פרוץ ערוה...".

ישראל שמרו על לבושם, על לשונם, על שמותיהם ועל משפחתם. כל אחד מאלו תרם לייחודיותנו וליצירת העם לבסוף. הלבוש, בין היתר, תאם את הצניעות היהודית לעומת ההפקרות המינית המצרית. השפה הייחודית מבטאת תרבות עצמאית, ומבטאת מערכת ערכים ("משפחה מרובת ילדים" או "ברוכת ילדים"? "נישואין פתוחים" או "ניאוף"?), והשמות העבריים (העוברים מסב לנכד) מבטאים שמירה על הייחוס והמסורת הבין-דורית. ומעל לכול - ישראל שמרו על ייחוסם ומשפחתם. ההנאה המינית לא ניצבה במרכז אלא שירתה את בניין המשפחה כחלק מהנצח. כל משפחה ישראלית במצרים הייתה מיוחדת ומובדלת ועמדה בפני עצמה. האישה שמרה אמונים לבעלה והבעל היה נאמן לאשתו, כך שכל ילד שנולד ידע מי אביו ומי אמו. זה מה שהחזיק את ישראל במצרים, ובכל גלות אחרת.

הם לא נסחפו באווירת העריות השלטת, זו שמתשטשת גבולות והורסת משפחות. הם בנו משהו מיוחד, עם בולט למרחוק.

גְּדוֹל עֲצוּמוֹ, כְּמָה שֶׁנֶּאֱמַר: וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל פָּרוּ וַיִּשְׂרְצוּ וַיִּרְבוּ וַיַּעֲצְמוּ בְּמֵאד מְאֹד
וַתִּמְלֵא הָאָרֶץ אֹתָם:

וְרַב, כְּמָה שֶׁנֶּאֱמַר: רַבְּבָה כְּצִמְחַח הַשָּׂדֶה נִתְתִּיף וַתִּרְבִּי וַתִּגְדְּלִי וַתִּבְאֵי בְּעֵדֵי עֲדֵיִם
שְׂדֵיִם נִכְנֹו וּשְׁעָרָהּ צִמְחָ וְאֵת עַרְסָ וְעַרְיָהּ: וְאֶעְבֹּר עָלֶיהָ וְאֶרְאֶה מִתְבוֹסֶסֶת בְּדַמֶּיהָ
וְאָמַר לָהּ בְּדַמֶּיהָ חַיִּי וְאָמַר לָהּ בְּדַמֶּיהָ חַיִּי:

המרוץ למיליון

ד"ר חנה קטן

אחת הטענות הראשונות של הספר "הדרך אל העו"ש" - חכמת הניהול של כלכלת המשפחה" היא שילדים עולים כסף. והרבה. אנחנו מאכילים אותם, משקים אותם, מלבישים, מחנכים, מחתנים אותם, ועוד הרשימה ארוכה. אם היינו מחשבים את יחסי העלות-תועלת במושגים כלכליים, אולי היינו מחליטים לוותר על התענוג.

אבל במושגים של אושר, באל"ף רבתי, הדרך הבטוחה אליו עוברת דווקא דרך הולדת ילדים. את זה הבין עם ישראל לדורותיו. הולדת ילדים היא סימן לאופטימיות. היא סימן לאמונה בטוב שצפוי לדורות הבאים. זאת ההוכחה הטובה ביותר לכך שהעולם הוא מקום שטוב לחיות בו.

ריבונו של עולם מכפיל, ומשלש, ואף משייש את הברכה. איך עם של עבדים יכול היה לעמוד פיזית וכלכלית בברכה זו? עובדה. הם עמדו בכך, וברכת ה' שרתה עליהם.

וכך היה אומר הרב אליהו זצ"ל לזוגות שחששו להרחיב את המשפחה: "ילד נולד וכיכר הלחם שלו בידו". מי שמביא חיים, מביא מזון.

ונסיים בציטוט מהספר "הדרך אל העו"ש":

"בארוחת הערב הסתכלתי על שלושת ילדיי[!], והרגשתי מיליונרית. מה זה מיליונרית, מיליארדרית. את מי זה מעניין בכלל כמה הם עולים, חשבתי לעצמי, הרי כל חיוך שלהם שווה מיליון! אנחנו רוצים שתדעו את דעתנו הנחרצת - ילדים הם שמחה, ואין שום כסף בעולם שעומד מולה. עולה המון כסף לגדל ילד, אבל בהשוואה בין ילד לכסף - הילד מנצח בענק. לכו על זה. רוצו. השיקול הכלכלי הוא לא רלוונטי פה."

וַיִּרְעוּ אֶתְנֹו הַמִּצְרִים וַיַּעֲנוּנוּ וַיִּתְּנוּ עֲלֵינוּ עֲבוּדָה קָשָׁה:

וַיִּרְעוּ אֶתְנֹו הַמִּצְרִים, כְּמָה שֶׁנֶּאֱמַר: הִבֵּה נִתְחַכְמָה לוֹ פֶּן יִרְבֶּה וְהָיָה כִּי תִקְרָאנָה מִלְחָמָה וְנוֹסֶף גַּם הוּא עַל שׁוֹנְאֵינוּ וְנִלְחַם בָּנוּ וְעָלָה מִן הָאָרֶץ:

וַיַּעֲנוּנוּ, כְּמָה שֶׁנֶּאֱמַר: וַיִּשְׁיִמוּ עָלָיו שָׂרֵי מִסִּים לְמַעַן עֲנוּתוֹ בְּסִבְלוֹתָם וַיִּבֶן עָרֵי מִסְכָּנוֹת לְפָרְעָה אֶת פֶּתֶם וְאֶת רַעְמֶסֶס:

אם אינך יכול לנצח אותם, השחר אותם

הרב עזריאל אריאל

מצפים היינו מנתן התורה לכתוב "וירעו לנו". ומדוע כתוב "וירעו אותנו"? עומד על כך הנצי"ב מוולוז'ין, ומסביר:

גיוס העם המצרי לשעבד את עם ישראל לא היה פשוט. הרי כולם זכרו כיצד הציל יוסף העברי את מצרים כולה מחרפת רעב. הן השכנים היהודים היו אזרחים טובים ומועילים במדינתם, וכיצד ייהפך ליבם להתעמר בהם?

את השיטה שבה נקטו יוזף גבלס ויוסף סטאלין ידע גם פרעה. דמוניזציה. כדי שהמצרים יוכלו להרע לנו, הם "הרעו אותנו" - הציגו אותנו כאילו היינו רעים וכפויי טובה, עד ש"העלו חשש": "ונוסף גם הוא על שונאינו" וגו' - מה שלא עלה על דעתנו.

ומי באמת היה הרע וכפויי הטובה?

יורשיהם של אלה לא נעלמו מן העולם, הם רק התחלפו. נוכל לראות, לדוגמה, שבמקום לתקוף ישירות את ערכי המשפחה היהודית, עוברים מטענות לגופו של עניין לטענות לגופו של אדם. התומך בערכי המשפחה היהודיים מוקע בקשת רחבה של תארים: חשוק, הזוי, הומופוב, מיזוגן, שוביניסט, מדיר נשים ואחרים, ועוד.

וכל הפוסל, במומו פוסל.

ילדים זה גאולה

אלעזר אנסבכר

ה"סכנה" הדמוגרפית, היא ולא אחרת, הייתה הקטליזטור לשעבוד המצרי. בעקבות חשש זה יצא פרעה לדרך השעבוד, במטרה להפחית בעוצמות החיים ובריבוי היהודים, ולהשאירנו בידינו.

ובאמת, פרעה צדק. הוא זיהה נכון: הגאולה - העצמת החיים והקשר של עם ישראל לארץ החיים - תלויה בריבוי החיים שלנו. קשר זה מופיע באופן בולט בהבטחות ה' לאבות שבאופן עקבי מחברות את בשורת הבנים עם בשורת הארץ. לכן לשון הגאולה היא פקידה כפולה, "פְּקֹד יִפְקֹד" (בראשית נ, כד), משום שפקידה היא גם לשון של גאולה וגם לשון של הולדת ילדים.

וכיום, בשנת תש"ף (2020), יש תופעה ייחודית ברמה העולמית המתרחשת במדינת ישראל: בכל העולם, ככל שהשכלה עולה והחברה מתפתחת, הילודה יורדת. במדינות מערביות רבות מספר הילדים הממוצע הוא פחות משניים, זאת אומרת שלכל שני הורים יש פחות משני ילדים, כילוי טבעי של האוכלוסייה. גם במדינות מתפתחות רבות, שבהן ממוצע הילדים גבוה יותר, המגמה היא מגמת ירידה במקביל להתפתחות. רק במדינת ישראל ממוצע הילדים לאישה הוא יותר משלושה לאורך עשורים רבים, עם עלייה קלה, לצד ההתפתחות וההשכלה. משמעות נתון זה היא שנס הגאולה של חזרת ישראל לארץ, ממשיך. חזרנו לארץ אבותינו ועכשיו אנחנו ממשיכים לרשת אותה על ידי ריבוי חיים יהודיים בארץ. ולא יצליחו כל אלו המנסים להיאבק בהיאחזותנו בארץ, וכמה מפליא - גם במשפחה היהודית: עם ישראל חי.

וַיִּתְּנוּ עֲלֵינוּ עֲבוּדָה קָשָׁה, כַּמָּה שְׁנָאֵמַר:

וַיַּעֲבֹדוּ מִצְרַיִם אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּפָרֶךְ:

שוברים. שוויון

הרב איתי אליצור

הגמרא דורשת את המילים "עבודת פרך": "שהיו מחליפין מלאכת אנשים לנשים ומלאכת נשים לאנשים". בהמשך נאמר: "בשכר נשים צדקניות שהיו באותו הדור נגאלו ישראל ממצרים... הולכות לשאוב מים... ומוליכות אצל בעליהן לשדה... ונזקקות להן..." (סוטה יא, ב).

אי ההכרה בייחוד של האיש ובייחוד של האישה, על התכונות המיוחדות והיעדים המיוחדים של כל אחד מהם, יוצרת עבודת פרך, המפרכת ושוברת גם את הפרטים וגם את החברה. ואולי זה מה שרצו המצרים להשיג במאבקם בעם ישראל.

עם יכול לתפקד כאשר הוא שותפות אחת גדולה שבה כל אדם ממלא את תפקידו. גם משפחה יכולה להתקיים כל עוד היא יצירה הרמונית, שבה לכל אחד יש תפקיד שמתאים לו, והאיש והאישה פועלים ביחד לגידול הדורות הבאים.

עבודת הפרך המצרית שידרה מסר ברור: היא אינה מבחינה בייחודיות המינים ואינה מכירה בפרט כחלק ממערכת. כל אחד לעצמו. כל אדם דואג רק לעצמו. כך, בתנאי שעבוד, מתפרקים עמים ומשפחות.

וכשהאדם אינו רואה עצמו כחלק ממערכת גדולה שבה הוא תופס את מקומו הייחודי, אלא כאינדיבידואל - עולה דרישת השוויון. מדוע ייגרע חלקו מחלק האינדיבידואל האחר? במקום לחשוב איך לתרום למערכת - המשפחתית או הלאומית - הכול עסוקים בשאלה אילו זכויות יוכלו לממש. המשפחה הופכת לשדה קרב, המחריב משפחות ועמים.

המצרים לא הצליחו: ישראל נגאלו בזכות נשים צדקניות ואוהבות, שלא לוחמות בבעליהן אלא מתקרבות אליהם. ביחד הם מתגברים על עבודת הפרך המצרית, ומולידים דורות נוספים של המשפחה הבונה אומה.

נקודה למחשבה: מה השוני בינינו מוסיף לנו?
מה חשוב שיהיה משותף לנו ומה עדיף שיהיה שונה ומפרה?

וּנְצַעֲק אֵל יי א-לֵהי אֲבוֹתֵינוּ, וַיִּשְׁמַע יי אֶת קִלְנוּ וַיֵּרָא אֶת עֲנִינּוּ וְאֶת עֲמַלְנוּ וְאֶת לַחֲצִנּוּ:

וּנְצַעֲק אֵל יי א-לֵהי אֲבוֹתֵינוּ, כְּמָה שֶׁנֶּאֱמַר: וַיְהִי בַיָּמִים הָרַבִּים הָהֵם
וַיָּמָת מֶלֶךְ מִצְרַיִם וַיֵּאֲנַחוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל מִן הָעֲבָדָה וַיִּזְעַקוּ, וַתַּעַל שׁוֹעֲתָם אֶל הָא-לֵהי
מִן הָעֲבָדָה:

למה לא אמרת?

חיים ברנסון

למה היה צריך לסבול כל כך הרבה זמן עד שהגיע הגואל על החמור? שאלה עמוקה, חשבונות שמיים ואינני דובר של א-לוהים. אבל דבר אחד נוכל ללמוד מהפסוקים: היה צריך דבר אחד כדי שהגאולה תחל. וכשהוא קרה, היא החלה:

וַיְהִי בַיָּמִים הָרַבִּים הָהֵם וַיָּמָת מֶלֶךְ מִצְרַיִם וַיֵּאֲנַחוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל מִן הָעֲבָדָה וַיִּזְעַקוּ וַתַּעַל שׁוֹעֲתָם אֶל הָא-לֵהי מִן הָעֲבָדָה. וַיִּשְׁמַע א-לֵהי אֶת נַאֲקָתָם וַיִּזְכֹּר א-לֵהי אֶת בְּרִיתוֹ אֶת אֲבָרָהָם אֶת יִצְחָק וְאֶת יַעֲקֹב. וַיֵּרָא א-לֵהי אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּדַע א-לֵהי (שמות ב, כג-כה).

א-לוהים ידע על הסבל של בניו, וחיכה - שנפתח את הפה, שנקרא אליו, שנפנה. וכשה קרה - משה נשלח אל העם.

ולא רק במצרים. גם אצלנו, היום, א-לוהים יודע את סבלנו. בכל צרתנו, גם לו צר. אבל הוא מחכה שנקשר את הקושי אליו כדי שיופיע, יגאל וימלא את חסרונו. בכך תשיג הצרה את מטרתה - היא תצרוך, תקשור אותנו אליו יתברך.

גם במערכות היחסים בינינו, ייתכן שיש דברים שאנו כולאים בתוכנו וסובלים ממושכות. ייתכן שבן זוגנו אינו מודע כלל לקושי שאנו מתמודדים איתו, ואילו ידע, בשמחה היה פותר אותו. אבל הוא אינו נביא. וגם אם היה יודע כל - הלוא עלינו מוטל לפנות ולדבר כדי ליצור חיבור חדש בקשר בדרך לפתרון הבעיה. אם רק נפתח את פינו ואת ליבנו, ונניח את הדברים-שבלב הללו על שולחן העבודה של המרחב הזוגי, הקושי יוכל להעלות הכול קומה נוספת.

נקודה למחשבה: האם יש דברים שמפריעים לנו ואיננו מדברים עליהם? למה? מה היה יכול לקרות לו היינו חושפים אותם?

**וַיִּשְׁמַע יי אֶת קִלְנוֹ, כְּמָה שֶׁנֶּאֱמַר: וַיִּשְׁמַע אֶ-לֵהִים אֶת נְאֻקְתָּם וַיִּזְכֹּר אֶ-
לֵהִים אֶת בְּרִיתוֹ אֶת אַבְרָהָם אֶת יִצְחָק וְאֶת יַעֲקֹב:**

**וַיֵּרָא אֶת עֲנִינּוֹ, זוֹ פְּרִישוֹת דֶּרֶךְ אֶרֶץ. כְּמָה שֶׁנֶּאֱמַר: וַיֵּרָא אֶ-לֵהִים אֶת בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל וַיַּדַּע אֶ-לֵהִים:**

פרטיות וצניעות בזוגיות

ד"ר חנה קטן

המצרים פגעו בקשר האינטימי, ולא בכדי. קשר זה נחשב לפסגת ההתקשרות. הכרובים בבית המקדש סימלו את הקשר האינטימי בין עם ישראל לריבונו של עולם והובאו כסמל לקשר בין איש לאשתו. ובכלל - שפת המגע היא שפה גבוהה יותר משפת הדיבור. תינוק יכול להתפתח עם אמא קשת שמיעה שאינה מדברת איתו, אך בוודאי לא יוכל לגדול בבריאות עם אמא שאינה מעניקה לו מגע אוהב. כולנו זקוקים למגע. ההתקשרות האינטימית מאפשרת קרבה שלא תהיה מושגת בשום אופן אחר. הקשר האינטימי בזוגיות דומה לשבת של ימות השבוע, פינה של נחת, של הוויה ללא עשייה. יש בו שמור - מכל הסחה חיצונית, וזכור - התרכזות בקשר. וזאת מתנה גדולה מאין כמוה. נשים צדקניות ובעליהן שמרו באדיקות על ההתקשרות האינטימית ונגאלו.

אבל להתקשרות הזאת יש גבולות גזרה, הקשורים לזמן ולמקום ולאדם. ישנם ימים שבהם הזוג מתקשר ללא מגע, כי דיני הטהרה מחייבים. בזמן הזה, יפתח הזוג שפה אינטימית שאיננה גופנית, וזה נפלא. המקום המדויק לקיום הקשר המיוחד הזה אמור להיות מקום מוצנע, ללא נוכחות וללא חשיפה כלשהי לאף גורם אחר מלבד ריבונו של עולם ובני הזוג האוהבים. וכמובן, שהייחודיות בקשר הינה הבלעדיות ארוכת הטווח, הברית והמחויבות. אני שלך ואת שלי. ומבלעדינו אין.

רק כשאנחנו מייחדים את הברית בינינו, נזכה להרגיש שהקשר מעמיק ומעמיק. ומדי חודש בחודשו, במפגש המחודש, נרגיש שוב ושוב כחתן וכלה הנכנסים לחופה, ונשמור על אהבת הנעורים הכנה והלוהטת.

וְאֵת עַמְלָנוּ, אֱלוֹהֵי הַבְּנִים, כְּמָה שֶׁנֶּאֱמַר:
כָּל הַבֵּן הַיְלֹוֹד הַיְאָרְה תִשְׁלִיכוּהוּ וְכָל הַבֵּת תַּחֲיוֹן:

וְאֵת לַחֲצֵנוּ, זֶה הַדְּחָק. כְּמָה שֶׁנֶּאֱמַר:
וְגַם רָאִיתִי אֶת הַלַּחֲזָן אֲשֶׁר מְצָרִים לוֹחֲצִים אוֹתָם:

תן לי לעבוד

הרבנית חוה מנסבך

גידול ילדים הוא עמל. ללא ספק. לילות חשוכי שינה, טיפול במחלות, ניקיון, סדר, ויתור על החופש לנסוע בספונטניות ובקלילות, ועוד לא אמרנו מילה על ההתמודדויות בתחום החינוך.

לפעמים נדמה שעמל הוא עניין שלילי. עד ש... מתי האדם מבקש לעצמו עמל?

כאשר היעדר-העמל זועק. המקרה הקיצוני והמזעזע, שבו המצרים הטביעו את הבנים ביאור, היה מקרה כזה. ההורים בכו על אותו עמל שאין הם יכולים לעמול, משום שלמרבה הכאב אין עבור מי לטרוח. אין למי להעניק את האהבה.

החי את צרות העשירות לא יוכל הבן את כיסופי העניים. דרך השלילה, נולדת ההבנה. "אין הטוב ניכר אלא בהיעדרו".

כאשר טורחים מתוך ייעוד - העמל מתוק; ואילו היעדר העמל - מר, מר מאוד.

"אָדָם לְעֵמֶל יוֹלֵד" (איוב ה, ז). ולוואי שנזכה לעמול.

נקודה למחשבה: האם יש עמל שאנו שמחים בו? למה?
למה נדרש העמל כדי להשיג תוצאות טובות בתחומים שונים?

וְיִוָצְאוּ יְיָ מִמִּצְרַיִם בְּיַד חֲזָקָה וּבְזֹרֵעַ נְטוּיָה וּבְמִרְאָה גְדוּלָה וּבְאֵתוֹת וּבְמִפְתֵּיִם:

וְיִוָצְאוּ יְיָ מִמִּצְרַיִם, לא על ידי מלאך ולא על ידי שרף ולא על ידי שליח. אלא הקדוש ברוך הוא בכבודו ובעצמו. שנאמר: ועברתי בארץ מצרים בלילה הזו והפיתי כל בכור בארץ מצרים מאדם ועד בהמה ובכל אלהי מצרים אעשה שפטים אני יי:

ועברתי בארץ מצרים בלילה הזו - אני ולא מלאך.
והפיתי כל בכור בארץ מצרים - אני ולא שרף.
ובכל אלהי מצרים אעשה שפטים - אני ולא השליח.
אני יי - אני הוא ולא אחר:

בְּיַד חֲזָקָה, זו הדבר. כמה שנאמר: הנה יד יי הויה במקנה אשר בשדה בסוסים בתמורים בגמלים בבקר ובצאן דבר כבד מאד:

וּבְזֹרֵעַ נְטוּיָה, זו החרב. כמה שנאמר: וחרבו שלופה בידו נטויה על ירושלים:
וּבְמִרְאָה גְדוּלָה, זו גלוי שכינה. כמה שנאמר: או הנסה א-להים לבא לקחת לו גוי מקרב גוי במסות באתות ובמופתים ובמלחמה וביד חזקה ובזרוע נטויה ובמוראים גדולים ככל אשר עשה לכם יי א-להיכם במצרים לעיניך:

וּבְאֵתוֹת, זה המטה. כמה שנאמר, ואת המטה הויה תקח בידך אשר תעשה בו את האתת:

וּבְמוֹפְתֵיִם זה הדם. כמה שנאמר: ונתתי מופתים בשמים ובארץ, דם, ואש, ותימרות עשן:

דָּבַר אַחַר:
 בְּיַד חֲזָקָה שְׁתִּים.
 וּבְזֹרֵעַ נְטוּיָה שְׁתִּים.
 וּבְמִרְאָ גְדוּל שְׁתִּים.
 וּבְאֵתוֹת שְׁתִּים.
 וּבְמוֹפְתִים שְׁתִּים.

אלו עשר מכות שהביא הקדוש ברוך הוא על המצרים במצרים ואלו הן:

עשר המכות של המשפחה

חיים ברנסון

עשר המכות אינן רק סדרת חינוך למצרים. המצרים לא מעניינים אותנו. חלפו מזמן. החינוך העיקרי הוא שלנו, העם היוצא ממצרים עד עצם היום הזה.

"מצרים" הינה שם קוד לתרבות צרה ומְצָרָה. וכמו הפרך שהתחיל בפה רך, כך גם הדרך למצרים אלו מתחילה בים של חופש.

בתחום המשפחתי למשל, התרבות המצרית נודעה כאחת הפרוצות והמאפשרות ביותר. במכת בכורות היו בכל בית מספר בכורות, כל אחד מאב אחר...

סופו של החופש ללא גבולות לסגור ולהחניק את החיים. איך אפשר לחיות בשלווה עם בן זוג שייתכן שמרשה לעצמו מה שאנו מרשים לעצמנו? ומה בדבר הספק המתמיד האם הורינו הם אכן הורינו? כשההנאה המינית הופכת מאמצעי למטרה, כמה זמן עובר עד שמשועבדים לה?

שורש תרבות מצרים הוא הכחשת א-לוהים וניסיון להריץ את האדם לראש הפירמידה. "מי ה' אֲשֶׁר אֶשְׁמַע בְּקוֹלוֹ?... (שמות ה, ב), "לִי יֵאָרִי וְאֲנִי עֲשִׂיתֵנִי" (יחזקאל כט, ג).

מכות מצרים לוקחות מגמה זו צעד נוסף ומגלות כמה נורא לחיות בעולם נטול א-ל מלווה ומנחה. העולם כולו מתפורר לבסוף, שלב אחר שלב. שום דבר לא נותר כשמנתקים אותו ממקור החיים. מעשרת המאמרות שבהם נברא העולם לא נותר דבר. עד שיבואו עשרת הדיברות וילמדו כיצד חיים בעולם עם א-לוהים.

בדורנו, העולם המתפורר הוא עולם המשפחה. אך האם גם הוא מחכה לבשורה חדשה, לגאולה? האם פרפוריו הם בעצם חבלי לידה של קומה חדשה?

דם. יַפְרֵדֶע. כְּנִים.

שלושה שותפים בזוגיות

חיים ברנסון

כל המים במצרים הפכו לדם. נוזל חיים אחד הומר במשנהו, ובאחת הפכה מצרים מדממת עם כל חיוניותו של הדם הזורם בעורקי הגוף ומעביר חמצן לאיברים, גם הוא לא יוכל להחזיק מעמד ללא מרכיבו העיקרי, המים, המגיע מחוץ למערכת ומזרים לתוכה חיים.

בתפיסה בה אין א-ל שנמצא מעבר לנתפס ולמושג, אלא הכול טבע, מערכת סגורה - אין החייאה והזרמה חדשה. הכול מת, גם אם בתהליך איטי. העולם ואנחנו לא יכולים להיות מקור הכוח של עצמנו. חייבת להיות נקודה ארכימדית שמעבר לנו, שממנה נוכל לשאוב כוחות וחיים, ולחיות ולהפריח את כל הטוב שבנו. כשם שהדם אינו יכול לזרום בלי המים, כך החיים אינם יכולים להתקיים בלי מקורם האלוקי.

כך בכל רובד שהוא: הפרטי, הלאומי, העולמי וגם המשפחתי. כשם ששלושה שותפים באדם, כך שלושה שותפים במשפחה. ללא השכינה ביניהם, עלולים בני הזוג לגלות לבסוף שלא נותר ביניהם דבר. הערך הרוחני שבברית בין האיש לאישה - כחלק מהברית בין הדוד והרעיה - נותן לו יציבות, עמידות ויכולת התפתחות והעמקה אל מול קשיים רבים שבוא יבואו. הקשר אינו מתחיל בבני הזוג ואינו נגמר בהם. הם חלק מסיפור גדול הרבה יותר מהם. רב הצפון על הגלוי לעין, והחוליה בשרשרת הנצח חזקה מכל משבר זמני.

צריך "לא" בחיים

חיים ברנסון

אין לה גבולות. בכל תחום שיש היא נמצאת: הצפרדע חיה במים וביבשה, ומנתרת באוויר. השמים הם הגבול (שגם הוא כבר נחצה, בדרכה לחלל...). במצרים הצפרדעים חדרו לכל מקום, עד למיטות המצרים, לבצק ולתנורים, ללא כל הגבלה.

החיים ללא א-לוהים שמורה דרך מאפשרים לכאורה חופש גדול, אפשר לעשות מה שרוצים. אומנם ייתכן שיהיו גדרות שאנחנו נקבע ונגדיר, אבל גם הם יוכלו לזוז בהסדרים והסכמות בינינו לבין עצמנו.

הזרימה החופשית עלולה להפוך לסחיפה ולטביעה עצובה. הגבולות מגבילים, אך הם שם כדי להגן עלינו מסטייה מהמסלול אל מעבר לשוליים, לאפשר לנו להמשיך בנתיב ולהגיע לבסוף למחוז חפצנו. בלעדיהם אנו עלולים למצוא את עצמנו במקומות שאיננו רוצים בהם.

פריצת הגבולות בתחום המיני מפתה מאוד, אך מותירה אחריה אנשים מרוסקים וחברה מפורקת. הגבולות וההכוונה התורנית השייכת לנצח שומרים עלינו, על משפחתנו ועל החברה כולה ורק באמצעותם נוכל לצמוח ולהתפתח. השמיים הם (בזכות) הגבול.

ושם אמצא לי נחמה

חיים ברנסון

יצורים קטנטנים מילאו את גרגרי העפר. התחנה הבאה הייתה מקום מחייתם, האדם והבהמה. ובלב מקננת מחשבה, כמה קטנים אנחנו, וכמה הם בכלל שבעים-שמונים-תשעים שנה? הלא גם אם ארוכים חיי השעה - זמניים וחולפים הם, אם חודש ואם שמונים שנה. אז "אֶכְלֵ וְשָׂתֵה כִּי מָחָר נָמוּת", כי חיים רק פעם אחת. נסה ליהנות כפי יכולתך, להיות בכל מקום, לסחוט את החיים עד תוכם.

והחיים הופכים קטנים.

עד שבאה הכינה, זו המתקיימת רק בזכות זה שהיא חיה על גביו, ומלמדת אותנו שיעור חשוב. שכולנו בעצם חיים על גבי בסיס כלשהו ומכוחו אנו מקבלים את כוחנו - אם זה א-לוהים הזן ומחיה ואם אלו הדורות הקודמים המקשרים אותנו בשרשרת ענק מראשית האנושות עד אחרית הימים. אין אנו יצורים תלושים בעולם.

אנו בנויים על משהו גדול מאיתנו. עיצוב ופיתוח החוליה שלנו משמעותי לא רק עבורנו ועבור האנשים שהענקנו להם ממה שאנחנו וממה שבידינו, אלא בעל משמעות וערך עבור השרשרת כולה. וכמה מנחמת ומעצימה עובדה זו.

עָרוֹב. יַיֵּבֶר. שְׁחִין.

ז'ר"ב

מלך החיות

חיים ברנסון

תערובת שלמה של חיות טורפות התפרעה לה במצרים. ואז גילו המצרים שבעולם של כוח נטול מוסר, גם בני האדם החייתיים ביותר נמצאים הרבה מתחת לבעלי החיים בשרשרת המזון.

גם במערכות יחסים בינינו, לעיתים נדמה לנו שאם במסגרת המריבה נפרוץ גבולות ונתפרץ, ננצח. אם נפגע, נכאיב - נרוויח. נשיג מעמד, כוח, שליטה.

אומנם ייתכן שנרוויח במזומן, אבל נשלם על כך בפריסה רחבה. תוך כדי הניסיון להשיג שליטה על אחרים, איבדנו שליטה על עצמנו ואת היחסים הטובים שהיו בינינו. הפכנו לכוחניים, כשכוחות פנימיים שליליים מושכים אותנו באף אחריהם.

אפשר גם אחרת. ובדרך השנייה מרוויחים כפל כפליים: את עצמנו ואת העצמת הקשר; בטווח המיידי ובארוך יותר. גם גבורה וגם חכמה.

המקום הראשון שבו לומדת האנושות כיצד לחדול מלהיות ערוב של חיות ג'ונגל ולהצליח לחיות בשלום ובשיתוף פעולה הוא המשפחה.

זמן זה חיים

חיים ברנסון

אם נתחשב בעובדה שבעולם העתיק, עיקר הרכוש של האדם (לא כולל נדל"ן) היה בעלי החיים שברשותו: בקר וצאן, סוסים, חמורים וגמלים, אזי השמדתם של אלו במכת דבר הייתה פגיעה כלכלית אנושה.

מכה ראויה למי ששכח לשם מה קיבלנו חיים ועבור מה ניתן בידינו הממון.

הממון נועד לאפשר לאדם להתקיים ולהוציא לפועל את יעדיו בחיים - כדי לפעול ולממש את השאיפות צריך אמצעים. מי שהפך בני אדם לרכוש על שתיים אינו מכיר בערך החיים ומה מקומו של הממון בהם. חיינו מוחמצים וגם ממון לא יהיה לו.

וגם אנו זקוקים לתזכורת הזו לעיתים, מה ייעוד חיינו, מה אנו מסוגלים לעשות בהם, לשם מה הכסף והיכן להשקיעו. היכן מרכז הכובד של חיינו - בתרומה לפיתוח העולם בחוץ, או בבניית העולם המשפחתי בפנים? האם זמן הוא כסף או זמן הוא חיים? המשפחה בשביל העבודה או העבודה בשביל המשפחה?

נקודה למחשבה: מה הדבר הכי חשוב בחיים?
כיצד ובמה כדאי לנו להשקיע את משאב הזמן שלנו?

בית צריך קירות עם חלונות

חיים ברנסון

משה זרק לאוויר מצרים אפר כבשן שהתפשט על פני כל הארץ וגרם לדלקת עור בכל מצרים. האפר נוצר מתהליך התרכבות חלקי הפחמן שבחומר עם החמצן שבאוויר. תהליך חיבור זה של הפחמן לחמצן מסביב - לאחר שהגבולות הפיזיקליים שבין החומר לבין האוויר שסביבו נפרצו - מותיר מהחומר עצמו פירורים מפורדים ושחורים.

העור הוא רובד הממשק בין האדם למה שמחוצה לו, לסביבתו, ובין תפקידיו הרבים הוא מבודד את טמפרטורת הגוף מזו של הסביבה, וכן כחלק מהמערכת החיסונית הוא מגן על האיברים השונים. במכת שחין, הוא לקה בדלקת.

ואנחנו? כמה פעמים אנחנו נדרשים להציב גבולות איתנים בין פנים לחוץ, ליצור אווירה שונה ולחסן מהרוחות המנשבות בחוץ? כמה פעמים עלינו להגביל את החיבורים למעגלים חיצוניים יותר כדי לשמור על לכידות ושלוש עם הקרובים לנו ביותר?

אם נזכור שהחיים מתחילים מהפנים חוצה, מהרוח לחומר, מהאחד לריבוי; שאין הערך תלוי בדעת הסביבה אלא בשייכות למקור הערכים, נוכל להחליט היכן וכיצד להציב את הגבולות, ובתוכם להקים את ממלכתנו המשפחתית שגם תקרין החוצה.

בָּרַד • יִרְבֵּה • חֵשֶׁךְ.

דרך המלך

חיים ברנסון

ברד כבד, שבתוכו מתלקחת אש, ירד על מצרים והשחית את פני הארץ. זה היה אומנם ברד יחיד במינו, אבל האמת היא שעצם הברד הוא תופעה מרתקת: גם הברד מתחיל כטיפת גשם, גם הוא קופא והופך לשלג, אבל ההבדל בינו לבין המשקע הרך והרגוע הוא הסביבה, המעטפת.

ברד נוצר בתנאי אטמוספירה הסובלים באופן חריף מחוסר יציבות. המתכון לברד, על רגל אחת: טיפת המים שקפאה מתחילה לנחות, מגיעה לאזור פחות קר, מפשירה, מתחברת לטיפות נוספות, "נזרקת" למעלה על ידי זרם אוויר, קופאת בשכבתה החיצונית, יורדת שוב, מפשירה, מוחזרת למעלה, קופאת בחיצוניותה, יורדת וחוזר חלילה עד שהיא כבדה מדי לזרם האוויר העולה, ואז היא נוחתת בכוח ארצה. במקורה היא הייתה טיפה של מים מחיים, אבל אחרי כל הטלטלות הללו, האם פלא שהיא נוקשה ומכאיבה?

עולם בלי א-לוהים הוא עולם מטלטל ביותר. ללא הבסיס האמוני וההרמוני של מנהל אחד שמתכלל ומאגד את כל הכוחות השונים - עד האש והמים המתאחדים לשם שמים - הכוחות הללו נעים סביבנו ותוכנו במחול שדים ואנחנו נזרקים בכף הקלע מצד לצד. רצונות סותרים תשוקות, דחפים כובלים מאוויים, ערכים נלחמים באינטרסים, וגם אם נהנינו בדרך, לבסוף אנחנו יוצאים

שבורים. גיל הנעורים בפרט מאופיין בסערות וטלטלות היוצרות כאבים רבים לנערים ולנערות וכן להוריהם.

האמונה מתווה לחיינו האישיים והמשפחתיים מסלול רחב, ברור ועקבי. מכוחה אפשר להכיל ולכוון לטוב את הצדדים השונים וליצור אישיות ומשפחה הרמונית יותר. דרך זו מכוונת אותנו ואת ילדינו להיות אנשים שלווים, רכים ומלאי חיים.

גלות את עצמנו מחדש

ארבה

חיים ברנסון

נחילי ארבה התנחלו על אדמת מצרים והעלימו משם כל זכר לצבע הירוק. אם מכת דבר הייתה מכוונת לעולם החי, מכת הארבה יועדה לעולם הצומח. זו גם זו עשו במצרים שמות. ובאמת, כמה כוח יש לחגב? לא יותר מדי. אבל לארבה יש כוח, והרבה. ההבדל בין חגב לארבה הוא שהחגב חי כפרט בודד ואילו הארבה מאוגד ללהקות חגבים. מתוך כ-8,000 מיני חגבים, רק כתרסר ידועים כמתאגדים ללהקות ארבה. ולא מדובר בהכרח בחלוקה דיכוטומית. אותם חגבים יכולים לחיות כחגבים ויכולים להפוך לארבה. תופעת הארבה מתרבה במהירות ומשנה את התנהגותם של חגבים בודדים רבים. צאצאיהם יבקעו מהביצים כארבה לכל דבר. ההבחנה בין ארבה לחגב משליכה על שעות הפעילות (יום/לילה), כמות הביצים שמטילה הנקבה ואפילו גוון העור.

בעולם ללא ה' אחד, גם אין עם אחד, רק הרבה הרבה פרטים. מפורדים. אפילו החיבור ביניהם נעשה מתוך תפיסה מפורדת, חוזה. למותר לציין כמה עוצמה וחוזק יש לחיים כאלה.

המעבר מחיים כפרט לחיים כחלק מעם הוא שינוי מקיף ועמוק, הרבה מעבר לשאלה אם תוחלת החיים מסתכמת בשבעים-שמונים שנים או שהם חלק מנצח. זו רמת חיים אחרת לגמרי. היעדים, הדגשים, הסיפור כולו מקבלים תפנית כלפי מעלה. הרמה הפרטית איננה נמחקת אלא מקבלת את מקומה בתוך עולם חדש שנפתח. להיחשף ל"אני" העמוק יותר בזהותנו, זה לא אומר שנמחק את עצמנו, זה אומר שנגלה את עצמנו מחדש.

חיים לטווח ארוך

חושך

חיים ברנסון

ארץ מצרים הוחשכה לשלושה ימים. המצרים לא היו מסוגלים לראות זה את זה או לקום ממקומם. השינוי בין חושך לאור לא נוגע למציאות הפיזית. העולם שסביבנו, החפצים שלידינו והאנשים שאיתנו נשארים אותו דבר בדיוק. ההבדל הוא רק בהסתכלות שלנו עליהם, בתפיסה שלנו אותם. הרב אליהו זצ"ל היה מחדד: ההבדל בין חושך לאור איננו שבאור רואים ובחושך לא. גם בחושך יכולים לראות, אבל לטווח קצר - למטר או שניים. באור רואים לטווח ארוך. ההבדל בין עולם שיש לו א-לוהים לעולם שיש בו כפירה הוא הבדל בין אור לחושך. כל המרכיבים נותרים כפי שהם, אבל מה הם באים להרכיב? מה המגמה, היעד, החזון? החיים כולם - חיי שעה הם או חיי עולם?

חושך מצרים מונע מאיתנו לעשות שני דברים: לראות את הזולת ולהתקדם מהמקום הנוכחי. כבולים כל אחד לעצמו ולמקומו. בטווח הקרוב, זה נראה יותר חופשי, בטוח ונעים. בטווח הארוך, אותם מבוקשים עצמם נמצאים ביציאה מהפרטיות ובצמיחה. סיפר לי פעם חבר: בהתחלה חשבתי שלהתחתן זה מפחיד. כשעבר הזמן הבנתי שלהישאר לבד מפחיד הרבה יותר. הכלל הבא נכון לתחומים רבים בחיים: יש דרך קצרה שהיא ארוכה ודרך ארוכה שהיא לטווח ארוך.

מִפֶּת בְּכוֹרוֹת:

משפחה גלובלית

חיים ברנסון

כל הבכורות של מצרים מתו ברגע אחד, בחצות הלילה. זו הייתה המכה ששברה את מצרים. היא נגעה בעצם החיים, ופגעה ברמה זו או אחרת בכל מצרי ומצרייה. בכל משפחה יש בכור (או בכורה). גם כיום ברמה מסוימת, אבל ודאי בעולם העתיק - הבכור היה דמות מרכזית במשפחה. הקודקוד בשכבת הילדים. השאלה היא מה הוא עושה בכוחו.

במצב המתוקן במשפחה, כולנו יחד. ההורים מפרנסים את כל ילדיהם, וגם האח הגדול, המפותח והחזק יותר, יכול להשתמש ביכולותיו ולעזור לאחיו הקטנים ממנו. במצב נפלא כזה, הלכידות מעצימה את כל חלקי המשפחה.

אך לעיתים - ולא אחת כאשר ההורים כבר אינם - עלולה המשפחה להפוך לאנשים פרטיים הרבים ביניהם. ואזי הכוח, במקום לשמש לעזרה, משמש לפגיעה.

גם במשפחת האנושות, יש עמים חזקים יותר ויש שפחות. כשמוציאים את א-לוהים מהתמונה, העם החזק ביותר בשכבת העמים מסוגל לשעבד ולנצל את האחרים, או אף לנסות למחוק את החלשים מהמפה. אולם סופו של רייך כזה ליפול - למצולות הים או לתהומות ההיסטוריה.

ו"בני בכורי" ישוב לארצו על ידי אבא שבשמים, כדי להביא משם אור לגויים וברכה לעולם.

רְבִי יְהוּדָה הָיָה נוֹתֵן פְּתָם סְפָמָיִם:

רבי יוסי הגלילי אומר,

מנין אתה אומר שלקו המצרים במצרים עשר מכות ועל הים לקו חמשים מכות. במצרים מה הוא אומר, ויאמרו החרטמים אל פרעה אצבע א-להים היא. ועל הים מה הוא אומר, וירא ישראל את היד הגדולה אשר עשה יי במצרים ויראו העם את יי ויאמינו ב-יי ובמשה עבדו. כמה לקו באצבע עשר מכות. אמור מעתה, במצרים לקו עשר מכות ועל הים לקו חמשים מכות:

רבי אליעזר אומר,

מנין שכל מכה ומכה שהביא הקדוש ברוך הוא על המצרים במצרים היתה של ארבע מכות. שנאמר: ישלח בם חרון אפו עברה וזעם וצרה משלחת מלאכי רעים. עברה אחת. וזעם שתים. וצרה שלש. משלחת מלאכי רעים ארבע. אמור מעתה: במצרים לקו ארבעים מכות ועל הים לקו מאתיים מכות:

רבי עקיבא אומר,

מנין שכל מכה ומכה שהביא הקדוש ברוך הוא על המצרים במצרים היתה של חמש מכות. שנאמר, ישלח בם חרון אפו עברה וזעם וצרה משלחת מלאכי רעים. חרון אפו אחת. עברה שתים. וזעם שלש. וצרה ארבע. משלחת מלאכי רעים חמש. אמור מעתה: במצרים לקו חמשים מכות ועל הים לקו חמשים ומאתים מכות:

כִּמָּה מַעֲלוֹת טוֹבוֹת לַמָּקוֹם עֵלֵינוּ:

- אלו הוציאנו ממצרים, ולא עשה בהם שפטים דינו:
- אלו עשה בהם שפטים, ולא עשה באלהיהם דינו:
- אלו עשה באלהיהם, ולא הרג את בכוריהם דינו:
- אלו הרג את בכוריהם, ולא נתן לנו את ממונם דינו:
- אלו נתן לנו את ממונם, ולא קרע לנו את היס דינו:
- אלו קרע לנו את היס, ולא העבירנו בתוכו בחרבה דינו:
- אלו העבירנו בתוכו בחרבה, ולא שקע צרינו בתוכו דינו:
- אלו שקע צרינו בתוכו, ולא ספק צרכנו במדבר ארבעים שנה דינו:
- אלו ספק צרכנו במדבר ארבעים שנה, ולא האכילנו את הפן דינו:
- אלו האכילנו את הפן, ולא נתן לנו את השבת דינו:
- אלו נתן לנו את השבת, ולא קרבונו לפני הר סיני דינו:
- אלו קרבונו לפני הר סיני, ולא נתן לנו את התורה דינו:
- אלו נתן לנו את התורה, ולא הכניסנו לארץ ישראל דינו:
- אלו הכניסנו לארץ ישראל, ולא בנה לנו את בית הבחירה דינו:

עד בלי די

הרבנית רות בנימין

כמה חשוב ויקר להורים, לסבים ולסבתות, בעת הסבם סביב שולחן הסדר, להשהות מבט על כל אחד ואחת מבני המשפחה, להרגיש את הברכה המיוחדת לו. וכל אחד מהמסובים משיב מבט אליהם.

נוסף על כל מעלה ומעלה, להיזכר ב'תחנות' שעברה המשפחה ולהודות על כל שלב, לרבות ציוני הדרך המורכבים. כל אחד מהם - דיינו בו כדי להודות, וודאי שעל כולם יחד עלינו להכיר טובה עד בלי די. ואולי יותר מכול, תודה על שאנו חלק מהמשפחה הזו, על הזכות להיות חלק מעם כזה, ליטול חלק בנצח.

החוסן המשפחתי, השייכות והזהות הרוחנית והלאומית, כל אלה ועוד עוברים ומזרימים חיים ועוצמה, מהאבות הקדושים - דרך יוצאי מצרים ובאי הארץ - אלינו, ומאיתנו אל צאצאינו עד סוף כל הדורות. "למשפחתם לבית אבתם" (במדבר א, ב).

נקודה למחשבה: על אילו תחנות משמעותיות עברנו ואלו מודים לה?

עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה טוֹבָה כַּפּוּלָה וּמְכַפֶּלֶת לַמָּקוֹם עֵלֵינוּ.

שְׁהוּצִיאֵנוּ מִמִּצְרַיִם. וְעָשָׂה בָּהֶם שְׁפָטִים. וְעָשָׂה בְּאֱלֹהֵיהֶם. וְהָרַג אֶת בְּכוֹרֵיהֶם. וְנָתַן
לָנוּ אֶת מַמּוֹנָם. וְקָרַע לָנוּ אֶת הַיָּם. וְהִעֲבִירָנוּ בְּתוֹכוֹ בְּחַרְבָּה. וְשָׁקַע צָרֵינוּ בְּתוֹכוֹ. וְסִפַּק
צָרְכֵנוּ בְּמִדְבָּר אַרְבָּעִים שָׁנָה. וְהֶאֱכִילָנוּ אֶת הַמָּזֶן. וְנָתַן לָנוּ אֶת הַשַּׁבָּת. וְקִרְבָּנוּ לְפָנֵי הַר
סִינַי. וְנָתַן לָנוּ אֶת הַתּוֹרָה. וְהִכְנִיסָנוּ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. וּבָנָה לָנוּ אֶת בֵּית הַבְּחִירָה לְכַפֵּר
עַל כָּל עֲוֹנוֹתֵינוּ:

רַבֵּן גַּמְלִיאֵל הָיָה אוֹמֵר,

כָּל שֶׁלֹּא אָמַר שְׁלֹשָׁה דְבָרִים אֵלּוּ בַּפֶּסַח לֹא יֵצֵא יְדֵי חוֹבְתוֹ, וְאֵלּוּ הֵן:

פֶּסַח. מִצָּה. וּמָרוֹר:

אם אין מקדש: **פסח** שֶׁהֵיוּ אֲבוֹתֵינוּ אוֹכְלִים בְּזִמְנֵי שְׁבִית הַמִּקְדָּשׁ הִיָּה קָזָם עַל שׁוֹם מָה? עַל שׁוֹם שֶׁפֶסַח הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל בְּתֵי אֲבוֹתֵינוּ בְּמִצְרַיִם. שְׁנֹאמֵר, וְאָמַרְתֶּם זָבַח פֶּסַח הוּא לִי-יִי אֲשֶׁר פֶּסַח עַל בְּתֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמִצְרַיִם בְּנִגְפוֹ אֶת מִצְרַיִם וְאֶת בְּתֵינּוּ הִצִּיל וַיִּקְדֵּי הָעַם וַיִּשְׁתַּחֲוּוּ:

מִצָּה זוֹ שֶׁאֲנִי אוֹכְלִים עַל שׁוֹם מָה?

עַל שׁוֹם שֶׁלֹּא הִסְפִּיק בְּצִדְקָתוֹ שֶׁל אֲבוֹתֵינוּ לְהַחֲמִיץ עַד שֶׁנִּגְלָה עֲלֵיהֶם מִלְכֵי הַמְּלָכִים הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וּגְאָלָם. שְׁנֹאמֵר, וַיֹּאפּוּ אֶת הַבֶּצֶק אֲשֶׁר הוּצִיאוּ מִמִּצְרַיִם עֲגַת מִצּוֹת כִּי לֹא חָמֵץ כִּי גֵרְשׁוּ מִמִּצְרַיִם וְלֹא יִכְלוּ לְהַתְמַהֵמֶה וְגַם צָדָה לֹא עָשׂוּ לָהֶם:

מְרוֹר זֶה שֶׁאֲנִי אוֹכְלִים עַל שׁוֹם מָה?

עַל שׁוֹם שֶׁמְרוֹרוּ הַמִּצְרַיִם אֶת חַיֵּי אֲבוֹתֵינוּ בְּמִצְרַיִם. שְׁנֹאמֵר, וַיִּמְרוּרוּ אֶת חַיֵּיהֶם בְּעַבְדָּה קָשָׁה בְּחֹמֶר וּבִלְבָנִים וּבְכָל עַבְדָּה בְּשׂוּדָה אֶת כָּל עַבְדְּתֶם אֲשֶׁר עָבְדוּ בְּהֶם בְּפָרֹךְ:

בְּכֹל דּוֹר וָדוֹר תִּיב אָדָם לְרֹאוֹת אֶת עֲצָמוֹ כְּאִלּוּ הוּא יֵצֵא מִמְצָרִים. שְׁנֵאמֹר, וְהִגַּדְתָּ לְבִנְךָ בַּיּוֹם הַהוּא לֵאמֹר בְּעִבּוֹר זֶה עָשָׂה יי לִי בְּצֵאתִי מִמְצָרִים. לֹא אֶת אֲבוֹתֵינוּ בְּלֶבֶד גָּאֵל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, אֲלֵא אַף אוֹתֵנוּ גָאֵל עִמָּהֶם. שְׁנֵאמֹר, וְאוֹתֵנוּ הוֹצִיא מִשָּׁם לְמַעַן הִבִּיא אוֹתֵנוּ לְתֵת לָנוּ אֶת הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לְאֲבוֹתֵינוּ:

“והגדת לבנך” -

כשעדיין אין בן או בת

ד"ר עינת רמון

שנה שנה יושבים עִמָּנו וּבִינֵנו אֵלּוֹ הַחֲווִים בְּדִידוֹת וְאִימָה קֶשֶׁה אֶפִּילוּ מִגְזִירַת פְּרַעָה: “כָּל הַבֵּן הַיְלֹוֹד הַיֵּאֲרָה תִּשְׁלִיכֵהוּ וְכָל הַבַּת תִּחְיֶינָהּ” (שְׁמוֹת א, כב) ... הַתְּקוּוּהָ לַזִּיּוּג טוֹב וּלְפָרִי בִטָּן עוֹבֶרֶת כַּחוֹט הַשְּׁנִי בְּסִיפּוֹרֵי הָאֲבוֹת וְהָאִימָהוֹת, וְתִפִּילְתֶּם הַבְּלַתִּי פּוֹסֶקֶת חִיָּה וּפּוֹעֶמֶת בְּכָל דּוֹר וָדוֹר.

שְׁעָה שָׁאִין אֲנִי מְנִיחִים לְכַמִּיָּהָ לְהוֹרוֹת מְשׁוֹתֶפֶת שֶׁל אֲבָ וְאִם, אִינֵנו מְרַפִּים מִהַמַּאֲבָק הַזּוֹגִי עַל פְּרִי בִטָּן, וּבוֹוֹדָאֵי לֹא מְתִיִּיאֲשִׁים מִמְצִיאַת הַזִּיּוּג הָרָאוּי גַּם בְּגִילָאִים מְבוֹגְרִים. הָרִי מְשִׁימוֹת חִיָּיהֶם וּמְצִיאַת הַיַּעֲוֹד שֶׁל כָּל יְהוּדֵי וְיְהוּדִיָּהּ בְּבִינֵי אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, הָעַם הַיְהוּדִי וּבָאֵהֶבֶת הַתּוֹרָה וּבְהַפְצָתָהּ, מוֹטְלוֹת עַל כָּל יְהוּדֵי וְיְהוּדִיָּהּ, בְּכָל עֵת.

זוֹ אַחַת הַמְשַׁמְעוּיּוֹת הָעִמּוֹקוֹת שֶׁל קוֹרְבָן הַפֶּסַח וְלִיל הַסֵּדֶר: אֵהֶבֶת הַתּוֹרָה וְהַמְצוּוֹת שֶׁל הַדּוֹרוֹת הַבָּאִים מִתְחַזְּקֶת בְּלִילָה זֶה, בְּאַמְצֵעוֹת הַהִשְׁרָאָה לְדוֹר הַבָּא שְׁמַעֲנִיקִים אֵלּוֹ שֶׁזָּכּוּ וְאֵלּוֹ שֶׁרָצוּ אֶךְ לֹא זָכּוּ (עַדִּיין) לַזִּיּוּג רָאוּי וּלְפָרִי בִטָּן.

בְּדוֹר אַחֲרוֹן הָיוּ כְּמָה מְגֹדְלֵי יִשְׂרָאֵל שֶׁלֹּא זָכּוּ לְפָרִי בִטָּן בְּעַצְמָם, אֶךְ הֵם הוֹרִישׁוּ לָנוּ אוֹצְרוֹת אִמּוֹנָה וְדַעַת וַיֵּשׁ לָהֶם צִאֲצִאִים רוֹחֲנִיִּים רַבִּים - הָרַב צְבִי יְהוּדָה קוֹק וְהָרַבִּי מְלוֹבְבִיץ, וְכִמוֹ כֵּן גַּם מוֹרֵת הַדּוֹר, נַחְמָה לִיבּוֹבִיץ, וּבֵת דּוֹדָתוֹ שֶׁל הָרַבִּי מְלוֹבְבִיץ - הַמְּחַנֶּכֶת וְהַמְשׁוֹרֶרֶת זְלֵדָה מִיִּשְׁקוֹבְסְקִי, שֶׁגַּם הַתְּחַתְּנָהּ בְּגִיל מְבוֹגֵר. לֵלֵא סַפֵּק, אֲנָשִׁים וְנָשִׁים אֵלּוֹ עִיצְבוּ גַּם הֵם, לְצַד זּוֹגוֹת רַבִּים שֶׁל אֲבוֹת וְאִימָהוֹת, אֵת הַדּוֹרוֹת הַבָּאִים בְּעַם יִשְׂרָאֵל, בְּמַתָּן דּוֹגְמָה אִישִׁית לְבִינֵי הָעַם כְּמִשְׁפַּחָה מוֹרְחַבֶּת, וּבִירָאֵת ה'.

לְפִיכָן: אֲנַחְנוּ חֵיבִים לְהוֹדוֹת לְהֵלֵל לְשַׁבַּח לְפָאֵר לְרוֹמֵם לְהַדִּיר לְבָרוּךְ לְעֵלָה וּלְקַלֵּס לְמִי שֶׁעָשָׂה לְאַבּוֹתֵינוּ וְלָנוּ אֶת כָּל הַנְּסִים הָאֵלֹוּ. הוֹצִיאָנוּ מֵעֲבָדוֹת לְחֵרוֹת, מִיַּגוֹן לְשִׁמְחָה, וּמֵאֶבֶל לְיוֹם טוֹב, וּמֵאֶפְלָה לְאוֹר גְּדוֹל, וּמִשְׁעָבוֹד לְגֵאֲלָה, וְנֹאמֵר לְפָנָיו שִׁירָה חֲדָשָׁה הַלְלוּיָהּ:

אור העתיד כבר כאן

הרבנית רות בנימין

כשחווים חיסרון, צער, כאב ותסכול - זהו חלון ההזדמנויות שה' פותח לנו כדי להעמיק את הקשר עימו. לחפש ולמצוא אותו עימנו גם כשנסתר.

וכך כותב הרמח"ל בסוף איגרת הקיווי:

בְּזֶמַן שֶׁהַצְּדִיקִים בְּצָרָה נֶאֱמַר, "עֲמוּ אֲנֹכִי בְּצָרָה" (תהלים צא, טו), כְּבִיכּוֹל. וּבְכַח הַתְּקוּהָ יוֹצֵא מִן הַצָּרָה, הוּא, וְכִבְיָכּוֹל [ה'] יוֹצֵא עִמוּ.

כשייכנס קו של אור בתוך החושך, כשנקווה ונייחל לטוב, יחבר אותנו הקיווי אל השלמות והישועה, הנראות כה רחוקות עכשיו.

בכך שנדמיין את הטוב העתידי ונודה עליו כבר מעתה, חיינו יוארו מקו האור, וככל שנתאר את העתיד בפירוט ובצורה מוחשית (מה נראה, מה נחוש ונלבש, איך נרגיש כשנהיה במיטבנו והבעיה תיפתר), כן תיקבע ותיחקק בנשמתנו החוויה של קרבת א-לוהים וחסדו.

כשנרגיש קושי מול המתבגרים, נעלה בעיני רוחנו את דמותם כבוגרים. נודה על היותם אנשים נפלאים ומיטיבים, כל אחד בדרכו ועל פי ייחודיותו; כשנחווה מחסור, נתחבר למקור השפע, נדמיין כל טוב בגשמיות וברוחניות, וכבר נתחיל לחוש רווחה.

כך נפעל גם נוכח מציאות נפולה וחסרה, כשערכים בסיסיים מקועקעים בשיטתיות. מול אווירת בלבול שבה הבריאה והמתקון מוטל בספק, נשווה בנפשנו שלמות עתידית, בה כל נברא מקיים את ייעודו כפי כוונת בוראו ומביא לתיקון עולם ולא חלילה להחרבתו.

נלמד "ללוות" מהטוב הצפון עבורנו, אף שטרם התגלה במלואו, ולהודות עליו כאן ועכשיו.

זו תהיה, ללא ספק, שירה חדשה.

ממש יציאת מצריים מתחדשת.

הַלְלוּנָהּ הִלְלוּ עִבְדֵי יי הַלְלוּ אֶת שֵׁם יי: יְהִי שֵׁם יי מְבָרָךְ מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם:
 מְמַזְרֵחַ שְׁמֵשׁ עַד מְבֹאֵו מְהַלֵּל שֵׁם יי: רַם עַל כָּל גּוֹיִם יי עַל הַשָּׁמַיִם כְּבוֹדוֹ: מִי כִּי-
 יי אֶ-לֵהִינּוּ הַמְגַבִּיֵּה לְשִׁבְתָּ: הַמְשַׁפִּיל לְרֵאוֹת בְּשָׁמַיִם וּבָאָרֶץ: מְקִיֵּמֵי מֵעַפָּר דָּל
 מֵאֲשַׁפֵּת יָרִים אֲבִיוֹן: לְהוֹשִׁיבֵי עִם נְדִיבִים עִם נְדִיבֵי עַמּוֹ: מוֹשִׁיבֵי עֵקֶרֶת הַבַּיִת אִם
 הַבָּנִים שְׂמֵחָה הַלְלוּנָהּ:

מעקרת בית לאם הבנים

ד"ר חנה קטן

הם מצפים כבר שנתיים. המבטים סביבם מעיקים. הם שבעי אכזבות. התפילות בבית הכנסת נעשו בלתי נסבלות עבורו. שיחות הנשים מדירות אותה. והנה, שני פסים ורודים מחוללים מהפך בלתי צפוי. הם לא מאמינים, אבל בדיקת הדם מהנהנת בחיוב. הריחוף שלהם נוגע בעננים. וכך, עוברים עליהם תשעה ירחים כימים אחדים, כולל כל הבדיקות הנלוות. והנה, הגיע היום הגדול. הצירים מתקרבים ומקרבים אותם לחדר הלידה. כשהוא מגיח לאוויר העולם, כולו מקומט ואדמדמם, אין מאושרת ממנה. היא מצמידה אותו לחיקה, ושטה ברקיע העשירי.

ואז, מגיעה השעה לחזור הביתה. הכול מוכן. העגלה ממתינה, החדר מאובזר בטוב טעם, בגדים תכלכלים מקופלים בארון הקטן ליד מיטת התינוק הענקית. השעה מאוחרת. היא טועמת מהארוחה המפנקת שהכינה השכנה ומתכוננת להנקת לילה. ופתאום, היא קולטת את המשמעות של התגשמות החלום. מבחורה צעירה היא הפכה לאם, וזה אומר שהישות הזעירה הזאת תלויה בה, ובמזון שתספק, באופן בלעדי. וזו רק ההתחלה. אימהות זאת נתינה אין-סופית ממעיין של רחמי אם. כעת הצרכים פיזיים, אבל עם השנים, חבל הטבור יתארך ככל שידגל הילד, ויבקש לביים את תסריט חייו. ואז תתאספנה כל אותן תכונות אימהיות של הכלה, של אמון ואמונה ושל ביטחון. טוב, אחרי מסע הפיריון שעברה, היא תצלח בטוב את השלבים הבאים. הכול מדויק. המסע שעברו הכין את הכלים לגידול של נשמות גבוהות ושל הורות מופלאה.

מזל טוב.

בֵּית יַעֲקֹב מֵעַם לַעֲזָ:
יִשְׂרָאֵל מִמְּשָׁלוֹתָיו:
הִירִדֵן יִסֹּב לְאַחֹר:
גְּבֻעוֹת כְּבִנֵי צֹאן:
הִירִדֵן תִּסֹּב לְאַחֹר:
גְּבֻעוֹת כְּבִנֵי צֹאן:
מִלִּפְנֵי אֱלֹהֵי יַעֲקֹב:
חֲלָמִישׁ לְמַעַיְנֵנוּ מֵיָם:

בְּצֵאת יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם
הִיְתָה יְהוּדָה לְקָדְשׁוֹ
הַיָּם רָאָה וַיָּנֵס
הַהָרִים רָקְדוּ כְּאֵילִים
מִה לָּהּ הַיָּם כִּי תִנּוּס
הַהָרִים תִּרְקְדוּ כְּאֵילִים
מִלִּפְנֵי אָדוֹן חוֹלֵי אֶרֶץ
הַהֶפְכִי הַצִּוּר אַגַּם מֵיָם

בְּרוּךְ אַתָּה יי א-להינו מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר גָּאֵלְנוּ וְגָאֵל אֶת אַבּוֹתֵינוּ מִמִּצְרַיִם, וְהִגִּיעַנוּ הַלְיָלָה הַזֶּה לְאָכֵל בּוֹ מִצָּה וּמָרוֹר. כֵּן יי א-להינו וּא-לֵהִי אַבּוֹתֵינוּ יִגִּיעַנוּ לְמוֹעֲדִים וְלִרְגָלִים אַחֵרִים הַבָּאִים לְקִרְאֵתְנוּ לְשָׁלוֹם, שְׂמֵחִים בְּבִנְיַן עִירָהּ, וְשֹׁשֵׁים בְּעַבּוֹדָתָהּ, וְנֹאכְלֵי שָׂם מִן הַזְּבָחִים וּמִן הַפְּסָחִים (בְּמוֹצ"ש אֹמְרִים: מִן הַפְּסָחִים וּמִן הַזְּבָחִים) אֲשֶׁר יִגִּיעַ דָּמָם עַל קִיר מְזֻבָּחָה לְרִצּוֹן וְנוֹדָה לָּהּ שִׁיר חֲדָשׁ עַל גְּאֻלְתָּנוּ וְעַל פְּדוּת נַפְשָׁנוּ.

בְּרוּךְ אַתָּה יי גֹּאֵל יִשְׂרָאֵל:

הַאֲשַׁכְּנִיזִים מְבָרְכִים כֹּאן, וְהַסְפִּידִים לֹא מְבָרְכִים:

בְּרוּךְ אַתָּה יי א-להינו מֶלֶךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא פְּרֵי הַגֶּפֶן:

וְשׁוֹתִים בְּהִסִּיבַת שְׂמָאל.

נוטלים ידיים לסעודה ומברכים:

בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱ-לֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ עַל נְטִילַת יָדַיִם:

רגע לפני

הרב זאב שמע

בעולם שבו כל מה שחסר לנו זמין ביותר - מאוכל, דרך שירותים מסוגים שונים, ועד לבקשת הלוואה גדולה בלחיצת כפתור - נראה כי ההכנה וההשתדלות עבור דברים שחסרים לנו נעשות מיותרות.

אנו כה שקועים בתרבות הכאן ועכשיו, נטולת הסבלנות ואורך הרוח ביחס לקשיים בדרך, עד שאפילו בתחומים היסודיים ביותר, כגון בניית המשפחה, יש שחושבים שניתן ליישם את אותה שיטה: קשר יוצרים בקליק וישר צוללים למים העמוקים. ואם בהמשך מתגלה שקצת קשה, ניתן בקלות לפרק משפחה ולבנות אחרת במקומה. ממש כשם שבמקום לטרוח ולהכין ארוחה, אפשר פשוט לקנות מזון מהיר, שכידוע - הוא לא הכי בריא...

כדאי רגע להאט את הקצב, לעצור לרגע ולחשוב. אחת הסיבות שבגללן תיקנו חז"ל נטילת ידיים לפני אכילה היא כדי לגרום לנו להרהר ולחשוב לשם מה אנו רוצים לאכול עכשיו, האם האכילה חיונית (והאם גופנו זקוק כעת לעוד כמה קלוריות...), ואם כן - כיצד נרומם ונקדש את אכילתנו.

צורך פשוט כאכילה מצריך אותנו לברר כיצד נמלא אותו בצורה מועילה ומרוממת, ואם כן קל וחומר בבניית התא המשפחתי והבאת נשמות קדושות ויקרות לעולם. אי אפשר להתייחס לכך בקלות ראש. ילדים זקוקים לתא משפחתי בעל שורשים בריאים ואיתנים שמהם יוכלו לגדול ולפרוח. תא משפחתי זקוק לתכנון ולמחשבה מעמיקה כיצד נעניק בו לילדינו את היסודות לחיים בריאים ולפיתוח נפש בריאה.

לוקחים את שלוש המצות ביד ומברכים:

בְּרוּךְ אַתָּה יי א-לֵהינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם הַמוֹצִיא לָחֶם מִן הָאָרֶץ:

מניחים את המצה התחתונה, אווזים בשתיים האחרות ומברכים:

בְּרוּךְ אַתָּה יי א-לֵהינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ עַל אֲכִילַת מַצָּה:

והחוט המשולש

הרב זאב שמע

בניגוד לשבת, שבה אנו מברכים על שתי חלות העומדות זו לצד זו, בליל הסדר אנו מברכים "המוציא" ו"על אכילת מצה" על שלוש מצות הניצבות זו על גבי זו.

ייתכן שיש פה רמז לשתי מערכות יחסים קיומיות: זוג הלחמים בשבת מבטא את המערכת הזוגית. במערכת זו בני הזוג עומדים זה לצד זה ויוצרים מערכת הרמונית שבה כל אחד מבני הזוג משלים את זולתו ותורם למערכת את הפן הייחודי שלו. לגבי "מגדל" שלוש המצות, מקובל לפרש שהן מסמלות את המעמדות השונים בעם ישראל: כהן, לוי וישראל. אך ברבותינו הראשונים (ספר המנהיג) מצאנו כי שלוש המצות הינן כנגד שלושת האבות.

שלושת האבות מסמלים את שושלת הדורות היהודית: אב, בן ונכד. בחג הפסח אנו עומדים על הקשר שבין הדורות: "וְהִגַּדְתָּ לְבִנְךָ" (שמות יג, ח), ובנך לבנו. הסב מעביר את המסורת לבן שממשיכה לנכד. זו אחת הסיבות לכבוד שאנו רוחשים לאלו הגדולים מאיתנו ושהביאנו לעולם ועד הלום. במהלך שנות השישים של המאה העשרים חדרה הגישה הפסיכולוגית שהעמידה את הילד במרכז, וטושטש מעמדם ההיררכי והחינוכי של ההורים כלפי ילדיהם. משפחה ללא סמכות הורית התבררה כאחד הכישלונות הגדולים בגידול ילדים, כישלון שהוביל לקשיים רבים בתחום הרגשי, החינוכי והמוסרי בגידול ילדים במאה העשרים. "ליל הסדר", כשמו כן הוא - מחזיר אותנו

לסדר הנורמלי, בו הדור המבוגר מנחיל את ערכי הנצח לדור הצעיר ומחנכו לאורם, ובכך מביא להרמוניה משפחתית הכוללת דורות שונים אחוזים זה בזה.

לוקחים כזית מרור, טובלים בחרוסת, מברכים ואוכלים בלא הסיבה:

בְּרוּךְ אַתָּה יי א-להינו מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִנְּנוּ עַל אֲכִילַת מָרוֹר:

זיכרון ממותק

יאיר הרשקוביץ

רגע של דממה, סבתא מדברת. עיניים דומעות מתרגשות. המסר עובר בין המילים, בשקט, בדממה יוקדת. אפילו הנכדים הקטנים מרגישים את הרצינות ויראים מלפצות פה.

רגע לפני שמכניסים לפינו את המרור, סבתא עוצרת הכול. היא אוחזת במרור, אומרת: "לו היה לי את זה באושוויץ... סעודת מלכים", מברכת ונוגסת!

כמה חשוב לזכור ולא לשכוח, בשעה השמחה ביותר, שעת הוודיה על היציאה ממצרים, על העלייה מהגלות. המרירות של החיים היא ככל הנראה חלק בלתי נפרד מהעולם הזה הדומה לפרוודור. אין באמת דרך לחצות את העולם הזה מבלי לעבור מרירות. אפילו בדור השפע שלנו, התלונות עולות על ההודאות והתשבחות... אבל את המרירות הזו ניתן למתק, עם חרוסת, המסמלת את הטיט, את העבודה הקשה. סביב שולחן הסדר יושבים אנו, כל בני המשפחה יחדיו, זוכרים וממתקים בעמל החיים.

עמל שואב, אנו משקיעים ושקועים בו, אולם בניגוד לעבודת הפרך המרה - עמלנו זה מתוק וממתק. המאמץ של בניין זוגיות איתנה, חינוך הילדים, כיבוד ההורים ועוד, הוא המביא את הברכה הממתקת כל מרירות בחיים. זו היא הנחת הנסוכה על קמטי פניה של סבתא...

וכסבתא כן כולנו, לכולנו רגעים מרירים שאנו חווים, כילדים, כהורים, כסבים וכסבתות. החשוב הוא שאנו ביחד, משפחה אחת המרכיבה אומה אחת, תומכים זה בזה בקשר דם ונשמה, קשר חיים היוצר עולם שלם ומלא.

במקדש אוכלים את הפסח בסוף הסעודה. לדעת הלל אוכלים אותו כרוך במצה ומרור.
לדעת חכמים אוכלים אותו בפני עצמו.

כאשר אין מקדש כורכים כזית מן המצה השלישית וכזית מרור
ואוכלים את שניהם ביחד בהסיבה ובלא ברכה. לפני האכילה אומרים:

זְכוֹר לַמִּקְדָּשׁ פְּהֵלֵל.

בְּנַעֲשֵׂה הַלֵּל.

בְּזִמְנֵי שְׁבִיטַת הַמִּקְדָּשׁ הָיָה קָיָם הָיָה כוֹרֵךְ פֶּסַח מִצָּה וּמְרוֹר

וְאוֹכֵל בְּיַחַד לְקָיָם מָה שֶׁנֶּאֱמַר

עַל מִצּוֹת וּמְרוֹרִים יֵאָכְלוּ:

השניים מן האחד

אלעזר אנסבכר

המרור מבטא את השעבוד, את מרירות החיים שבעבודת הפרך. המצה מבטאת (בין היתר) את הגאולה, את היציאה מעבודות לחירות. לשניהם שורש אחד ותכלית אחת: להעצים אצלנו את הקשר לה' ואת ההכרה בהשגחתו עלינו. יעד משותף, אבל הדרכים אליו שונות לחלוטין - הקושי העצום מכוון אותנו אל מי שהיכולת לעזור נמצאת בידיו, והגאולה מהקושי העצום ממלאת את ליבנו בהכרת טובה ענקית וברגש אהבה עז. ומכיוון שהשניים הללו הם זוג, ה'לל סבר שיש לכורכם ולאוכלם יחד.

רק מתוך הכריכה של ההפכים יחד תובן הגאולה במלוא משמעותה. ובמילותיו של המהר"ל: "כי ידיעת ההפכים הוא אחד. ובשביל זה אמרו בערבי פסחים בהגדה: 'מתחיל בגנות ומסיים בשבח'. ולמה מתחיל בגנות? רק שמפני שאין לשבח הכרה אמיתית, רק [=אלא] מן ההפך" (נצח ישראל פרק א).

כך בגלות וגאולה, וכך גם בכל הזוגות שמהם מורכב עולמנו - יום ולילה, שמים וארץ, וכמובן גם איש ואישה. שווים הם האחרונים בצלם א-לוהים שבהם, בנשמה האחת. מאוחדים היו בתחילה, ונפרדו לשניים שונים מהותית - בגופם, באופיים, ובמינוני כוחות הנפש שבהם. כל אחד מהם מבטא את הפן הייחודי שלו, ושניהם יחד יוצרים את פני האדם: "וַיִּבְרָא אֱ-לֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ, בְּצֶלֶם אֱ-לֹהִים בָּרָא אֹתוֹ, זָכָר וּנְקֵבָה בָּרָא אֹתָם" (בראשית א, כז). היכולת להיפגש עם צלם א-לוהים שבאדם טמונה באיחוד ההפכים של האיש והאישה. היכולת לצאת מעצמנו ולפגוש את הזולת טמונה בשוני בינינו, היוצר הנגדה וחיכוכים, העשרה והפרייה. כשה-DNA שלו פוגש את שלה, נוצר DNA משולב ומיוחד. גוון חדש נולד.

אוכלים ושותים לכבוד יו"ט.

"שולחן ערוך" לגוף ולנשמה

יאיר הרשקוביץ

מתבוננת, מסתכלת על כולם - אוכלים, נהנים ומחייכים. שבועיים שהיא מוציאה את הנשמה, עובדת, מנקה, מסדרת, ונוסף על כל זה גם מבשלת... כמה נחת מתמלא ליבה רק מהמראה של אהוביה, עולמה, נהנים מיגיע כפיה. כולם משבחים ומהללים אותה על כל תבשיל ותבשיל... ואז יוצא אחד הסודות החמודים ביותר: "את העוף בעלי הכין, האמת שגם את החצילים ואפילו את ה...". סוד שכל פעם מעלה חיוך מתוק, נעים. הילדים עם אור בעיניים כשרואים את הפרגון הזה חי, נושם ובוטט...

ומעניין הדבר, שה"שולחן ערוך" כולו, צפון הוא בתוך ההלל - בין חציו הראשון לשני. בעודנו משבחים ומהללים את בורא העולם שהוציאנו ממצרי העולם הזה אל החירות האמיתית, אנו לפתע עוצרים ואוכלים! אך לא מתוך חולשת רעב, אלא מתוך תפיסת עולם רחבה. הסימן "שולחן ערוך" - "ערוך" ולא "ערוך" - ערוך עבורנו את סדר החיים. משל הוא לחיים היהודיים עצמם.

המסורת היהודית מלווה תמיד בחיבור עולמות: גוף ונפש, רוח וחומר. בכל אירוע מופיעה הארוחה המשפחתית, התבשילים המאפיינים, המפנקים. לפני ואחרי שיחות הנפש והנשמה, יש כוס יין וארוחה.

בפסח חיבור זה משמעותי במיוחד, משום שהחירות, כמו השעבוד, כוללת את כל מרחבי הקיום - הרוח והגוף; את כל מעגלי החיים - מתוך תוכנו ועד למשפחה, לקהילה, לאומה ולכלל האנושות. זו היא מהותה של היהדות, הכוללת והמאחדת את כל העולמות. זהו כוחה של המשפחה היהודית שמייצרת את החוויות השלמות הללו בחיינו. זוהי עוצמתה של מסורת הבונה את העתיד.

אוכלים בהסיבה כזית (ויש נוהגים שני כזיתים) מהמצה ששמרו לאפיקומן, זכר לקרבן פסח הנאכל על השובע. אם צריך, אפשר לאכול גם ממצות אחרות

נעלם לנצח

פנחס בר קשת

את מסכת האכילה המפוארת של ליל הסדר חותם כזית מצה צפון, נעלם מן העין. הטעם שלו הוא זה שיישאר לאחר שייכבו האורות.

כי ללא הנעלם המקושר לנצח, מה יישאר מהגלוי לעין? ללא הנשמה הצפונה ונסתרת מהעין הגשמית, בדומה לא-לוהים אליו היא שייכת - מה יתרון יש לו, לילוד אישה, על פני שאר בעלי החיים?

בעלי העין הגסה, המכירה את חיצוניות החיים והאדם בלבד, כופרים בעולמו הרוחני, בעל המגמה והאופי, ובתביעותיו האדירות לשלמות, לטוב ולחסד. לדידם, האדם מצטמק לכדי מכונה גופנית משוכללת היוצרת בתהליך אבולוציוני ארוך, בשפע פעולות כימיות וביולוגיות, אשליה של תודעה, סיפור, משמעות ומגמה, עד רגע המוות.

וכסיפורה של המכונה, סיפורן של אוסף המכונות. כגורלו נטול המשמעות של האדם הפרטי כן גורלה של המשפחה האומללה, שאינה אלא חיבור מכני בין שני פרטים בעלי אינטרסים, צרכים ותאוות היכולים להתמלא רק בזוגיות הסכמית.

ההכרה הישראלית הפוכה. הגלוי לעין הוא רק אפס קצהו של העולם הסמוי, מלא הברכה. וכגורלו הנעים והנצחי של הפרט, הטומן בחובו סיפור, מגמה, אופי ורצון אדיר, כן גורלה של המשפחה. אין כאן זוגיות הסכמית, אלא נשמה צפונה, סיפור מלא חיים, הנרקם דרך ההשלמה ההדדית של האיש והאישה, שני הצדדים של צלם א-לוהים השלם. "איש ואישה, זכו - שכינה ביניהן" (סוטה יז, א). מאחורי הקלעים של הצרכים והאינטרסים נבנית מהות חדשה, הגדולה מסך חלקיה. נשמה חדשה נזרקת אל תוך הבית המלא באהבה, אמן וצניעות, וממלא תפקיד מרכזי בבניין עם הנצח.

בית לחם

חיים ברנסון

'כו-לה סנדוויץ' טוניסאי, הכניסו לי לברכת המזון את מלכות בית דוד ובניין הארץ!

נכון. אכילה יהודית היא לא רק תדלוק של מכל מלא או שלשול מטבעות למכונת שעשוע בקניון. זו פעולה חומרית הנושאת בקרבה משמעות רוחנית אדירה, קשירת נשמה בגוף. לא לחינם ישנו דחף קיומי להזנת הגוף. זוהי התשוקה לחיים, למפגש שמיים וארץ. חיבור שהוא סוד ברכת היהדות.

בניגוד לנצרות ודתות המזרח, איננו מנסים להתנתק מהעולם כדי להתחבר לא-לוהים. להיפך. התורה מתלבשת במצוות מעשיות ודרך העולם הזה העולם הבא בא. עיקר החידוש של התורה הוא שא-לוהים מתגלה בכול, וגם אם ברובד מסוים יש מלחמה בין החומר לרוח, האידיאל הוא שהם יולחמו וייעשו אגודה אחת. בכל אכילה שהיא, ובפרט באכילות מצווה כקורבן פסח, מצה ומרור. וכמו ברמה הפרטית כך גם ברמה הלאומית. אנו ממלכת כוהנים וגוי קדוש. עם בעל טריטוריה ומערכת שלטונית מפותחת ופרקטית למהדרין, שנוהג בערכיות ובקדושה בכל צדדי החיים.

וכך גם ברמה המקשרת בין השתיים - הרמה המשפחתית. חיי המשפחה מורכבים מהמון לבני בניין, כמובן ישנן אבני יסוד רוחניות ונפשיות, אבל אולי יותר מכול -

ישנן המוני אבני פסיפס צבעוניות וגשמיות, וכולן יחד יוצרות פאזל מגוון ושלם,

שמאפשר להשרות שכינה בינינו, ולהביא חיים וברכה לעולם.

שיר המעלות, בשוב יי את שיבת ציון היינו כחלמים. אז ימלא שחוק פינו ולשונונו רנה, אז יאמרו בגוים הגדיל יי לעשות עם אלה. הגדיל יי לעשות עמנו, היינו שמחים. שובה יי את שביתנו כאפיקים בנגב. הורעים בדמעה ברנה יקצרו. הלף ילף ובכה נשא משך הנרע, בא יבא ברנה, נשא אלמתי:

רבתי נברך

יהי שם יי מבורך מעתה ועד עולם:

ברשות מרן ורבתי נברך (בעשרה: א-להינו) שאכלנו משלו:

ברוך (בעשרה: א-להינו) שאכלנו משלו ובטובו חיינו:

ברוך אתה יי א-להינו מלך העולם. הן את העולם כלו, בטובו בהן בחסד וברחמים. הוא נותן לחם לכל בשר פי לעולם חסדו. ובטובו הגדול תמיד לא חסר לנו, ואל יחסר לנו מזון לעולם ועד. בעבור שמו הגדול. פי הוא א-ל זן ומפרנס לכל ומטיב לכל ומכין מזון לכל בריותיו אשר ברא. (פאמור פותח את ידך ומשביע לכל חי רצון). ברוך אתה יי הן את הכל:

נודה לך יי א-להינו על שהנחלת לאבותינו, ארץ חמדה טובה ורחבה, ועל שהוצאתנו יי א-להינו מארץ מצרים, ופדיתנו מבית עבדים, ועל בריתך שחתמת בבשרנו, ועל תורתך שלמדנתנו, ועל חקיך שהודעתנו, ועל חיים חן וחסד שחוננתנו, ועל אכילת מזון שאתה זן ומפרנס אותנו תמיד, בכל יום ובכל עת ובכל שעה:

ועל הכל יי א-להינו אנחנו מודים לך, ומברכים אותך, יתברך שמה בפי כל חי תמיד לעולם ועד. כפתיב, ואכלת ושבעת, וברכת את יי א-להיך על הארץ הטובה אשר נתן לך. ברוך אתה יי על הארץ ועל המזון:

רחם נא יי א-להינו, על ישראל עמך, ועל ירושלים עירך, ועל ציון משכן כבודך, ועל מלכות בית דוד משיחך, ועל הפית הגדול והקדוש שנקרא שמה עליו. א-להינו, אבינו, רענו, זוננו, פרנסנו, וכלכלנו, והרויחנו, והרוח לנו יי א-להינו מהרה מפל צרותינו. ונא אל תצריכנו יי א-להינו לא לידי מתנת בשר ודם, ולא לידי הלואתם, פי אם לידי המלאה, הפתוחה, הגדושה והרחבה, שלא נבוש ולא נפלים לעולם ועד:

כשחל בשבת:

רצה והחליצנו יי א-להינו במצותיך ובמצות יום השביעי, השבת הגדול והקדוש הזה, פי יום זה גדול וקדוש הוא לפניך, לשבת בו ולנוח בו באהבה כמצות רצונך, וברצונך הניח לנו יי א-להינו, שלא תהא צרה ויגון ואנחה ביום מנוחתנו, והראנו יי א-להינו בנחמת ציון עירך, ובבנין ירושלים עיר קדשך, פי אתה הוא בעל הישועות ובעל הנחמות:

א- להינו וא- להי אבותינו, יעלה ויבא ויגיע, ויראה וירצה וישמע, ויפקד ויזכר זכרוננו ופקדוננו, וזכרון אבותינו וזכרון משיח בן דוד עבדך, וזכרון ירושלים עיר קדשך, וזכרון כל עמך בית ישראל לפניך, לפליטה, לטובה, לחן ולחסד ולרחמים, לחיים (טובים) ולשלום, ביום חג המצות הזה: זכרנו יי א- להינו בו לטובה, ופקדנו בו לברכה, והושיענו בו לחיים (טובים). ובדבר ישועה ורחמים, חוס וחסנו ורחם עלינו והושיענו, כי אליך עינינו כי א- ל (מלך) חנון ורחום אתה:

**ובנה ירושלים עיר הקדש במהרה בימינו.
ברוך אתה יי בונה ברחמי ירושלים, אמן:**

ברוך אתה יי א- להינו מלך העולם. הא- ל, אבינו, מלכנו, אדירנו, בוראנו, גואלנו, יוצרנו, קדושנו קדוש יעקב, רוענו רועה ישראל, המלך הטוב והמטיב לכל. שבכל יום ויום הוא המטיב הוא מטיב הוא ייטיב לנו. הוא גמלנו הוא גומלנו הוא גמלנו לעד, לחן ולחסד ולרחמים ולרוח הצלה והצלחה, ברכה וישועה, נחמה, פריסה וכלכלה, ורחמים וחיים ושלום וכל טוב. ומכל טוב לעולם אל יחסרנו:

הרחמן הוא מלך עלינו לעולם ועד: הרחמן הוא יתברך בשמים ובארץ: הרחמן הוא ישתבח לדור דורים. ויתפאר בנו לעד ולנצח נצחים. ויתהדר בנו לעד ולעולמי עולמים: הרחמן הוא יפריסנו בכבוד: הרחמן הוא ישבר עלנו מעל צוארנו והוא יוליכנו קוממיות לארצנו: הרחמן הוא ישלח לנו ברכה מרבה בפית הזה ועל שלחן זה שאכלנו עליו: הרחמן הוא ישלח לנו את אליהו הנביא זכור לטוב וישבר לנו בשורות טובות ישועות ונחמות: הרחמן הוא יברך את (אבי מורי) בעל הפית הזה, ואת (אמי מורת) בעלת הפית הזה, (אותי ואת אשתי ואת זרעי) אותם ואת ביתם ואת זרעם ואת כל אשר להם. אותנו ואת כל אשר לנו. כמו שנתברכו אבותינו אברהם יצחק ויעקב בכל מכל כל בן יברך אותנו כלנו יחד בברכה שלמה. ונאמר אמן:

בפרום ילמדו עליהם ועלינו זכות שתהא למשמרת שלום. ונשא ברכה מאת יי וצדקה מא- להי ישענו. ונמצא חן ושכל טוב בעיני א- להים ואדם:

לשבת: הרחמן הוא ינחילנו ליום שכלו שבת ומנוחה לחיי העולמים:

הרחמן הוא ינחילנו (ל)יום שכלו טוב. (ליום שכלו ארוך, יום שצדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם ונהנים מזיו השכינה ויהי חלקנו עמהם):

הרחמן הוא יזכנו לימות המשיח ולחיי העולם הבא: מגדול ישועות מלכו ועשה חסד למשיחו לדוד ולזרעו עד עולם: עשה שלום בפרומיו הוא יעשה שלום עלינו ועל כל ישראל ואמרו אמן:

יִרְאוּ אֶת יְיָ קְדוֹשׁוֹ כִּי אֵין מַחְסוֹר לִירְאָיו: כְּפִירִים רָשׁוּ וְרַעְבוּ וְדוֹרְשֵׁי יְיָ לֹא יַחְסְרוּ כָּל טוֹב:
הוֹדוּ לַיְיָ כִּי טוֹב כִּי לְעוֹלָם חֲסֵדוֹ: פּוֹתַח אֶת יְדָהּ וּמְשַׁבֵּיעַ לְכָל חַי רִצּוֹן: בְּרוּךְ הַגָּבֵר אֲשֶׁר
יִבְטַח בַּיְיָ וְהָיָה יְיָ מִבְּטָחוֹ: נַעַר הַיִּיְתִי גַם זְקַנְתִּי וְלֹא רָאִיתִי צָדִיק נִעְזֵב וְזָרְעוֹ מִבְּקֶשׁ לֶחֶם:
יְיָ עֲזֵר לְעַמּוֹ יִתֵּן יְיָ יִבְרַךְ אֶת עַמּוֹ בְּשָׁלוֹם:

נוסח עדות המזרח:

לְמַנְצַח בְּנִגְיַת מְזֻמּוֹר שִׁיר: אָ-לֵהִים יְחַנְּנוּ וּיְבָרְכֵנוּ. יְאֵר פָּנָיו אֶתְנוּ סֵלָה: לְדַעַת בְּאַרְץ דְּרָפָה. בְּכָל גּוֹיִם
יִשׁוּעָתֶךָ: יוֹדוּךָ עַמִּים אָ-לֵהִים. יוֹדוּךָ עַמִּים כָּלֵם: יִשְׁמְחוּ וּיְרַנְּנוּ לְאָמִים כִּי תִשְׁפֹּט עַמִּים מִיִּשְׂרָאֵל. וְלְאָמִים
בְּאַרְץ תִּנְחַם סֵלָה: יוֹדוּךָ עַמִּים אָ-לֵהִים. יוֹדוּךָ עַמִּים כָּלֵם: אַרְץ נִתְּנָה יְבוּלָהּ. יְבָרְכֵנוּ אָ-לֵהִים אָ-לֵהִינוּ:
יְבָרְכֵנוּ אָ-לֵהִים. וְיִירְאוּ אוֹתוֹ כָּל אֶפְסֵי אֶרֶץ:

אֲבָרְכֶה אֶת יְיָ בְּכָל-עַתָּה. תְּמִיד תִּהְלֶתוּ בְּפִי: סוּף דְּבַר הַכֹּל נִשְׁמַע. אֶת הָא-לֵהִים יִרְא וְאֶת מִצְוֹתָיו שְׁמֹר,
כִּי זֶה כָּל הָאָדָם: תִּהְלֶת יְיָ יְדַבֵּר פִּי. וּיְבָרַךְ כָּל בֶּשֶׂר שֶׁם קָדְשׁוֹ לְעוֹלָם וָעֶד: וְאֲנַחְנוּ נִבְרָךְ יְיָ מִעַתָּה וְעַד עוֹלָם
הַלְלוּיָהּ: וּיְדַבֵּר אֵלַי, זֶה הַשְּׁלֵחַן אֲשֶׁר לִפְנֵי יְיָ:

אם מְבָרְכִים בְּזִמּוֹן הַמְּבָרַךְ אוֹמֵר:

הַמְּבָרַךְ אוֹמֵר: הַב לָן וּנְבָרֶיךָ לְמַלְכָּא עֲלָאָה קְדִישָׁא. הַמְּסַבִּים עוֹנִים: שְׁמַיִם.

הַמְּבָרַךְ אוֹמֵר: בְּרִשׁוֹת מַלְכָּא עֲלָאָה קְדִישָׁא (בשבת: וּבְרִשׁוֹת שַׁבַּת מַלְכְּתָא)

וּבְרִשׁוֹת יוֹמָא טַבָּא קְדִישָׁא. וּבְרִשׁוֹת מוֹרֵי וְרִבּוּתֵי, נִבְרַךְ (בַּעֲשָׂרָה: אָ-לֵהִינוּ) שְׁאֲכַלְנוּ מִשְׁלוֹ:

הַמְּסַבִּים עוֹנִים: בְּרוּךְ (בַּעֲשָׂרָה: אָ-לֵהִינוּ) שְׁאֲכַלְנוּ מִשְׁלוֹ וּבִטּוּבוֹ חֵיִינוּ:

הַמְּבָרַךְ חוֹזֵר וְאוֹמֵר: בְּרוּךְ (בַּעֲשָׂרָה: אָ-לֵהִינוּ) שְׁאֲכַלְנוּ מִשְׁלוֹ וּבִטּוּבוֹ חֵיִינוּ:

בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ, אָ-לֵהִינוּ מַלְךְ הָעוֹלָם, הָא-ל הֵזַן אוֹתְנוּ וְאֶת הָעוֹלָם כְּלוּ בְּטוּבוֹ בְּחֵן בְּחֶסֶד
בְּרוּחַ וּבְרַחֲמִים רַבִּים. נִתֵּן לָחֶם לְכָל בֶּשֶׂר. כִּי לְעוֹלָם חֲסֵדוֹ: וּבִטּוּבוֹ הַגְּדוֹל תְּמִיד לֹא חָסַר
לָנוּ וְאֵל יַחְסֹר לָנוּ מְזוֹן תְּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד. כִּי הוּא א-ל זֵן וּמְפָרְגֵס לְכָל, וְשִׁלְחָנוּ עֲרוּךְ לְכָל,
וְהִתְקִין מַחֲיָה וּמְזוֹן לְכָל בְּרִיּוֹתָיו אֲשֶׁר בָּרָא, בְּרַחֲמָיו וּבְרוּב חֲסֵדָיו, כְּאֹמֹר. פּוֹתַח אֶת יְדָהּ.
וּמְשַׁבֵּיעַ לְכָל חַי רִצּוֹן: בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ, הֵזַן אֶת הַכֹּל:

נּוֹדָה לָךְ יְיָ אָ-לֵהִינוּ עַל שֶׁהִנְחַלְתָּ לְאֲבוֹתֵינוּ אַרְץ חֲמֻדָּה טוֹבָה וְרַחֲבָה בְּרִית וְתוֹרָה חַיִּים
וּמְזוֹן. עַל שֶׁהוֹצֵאתָנוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם, וּפְדִיתָנוּ מִבֵּית עַבְדִּים, וְעַל בְּרִיתְךָ שֶׁחֲתַמְתָּ בְּבִשְׂרָנוּ,
וְעַל תּוֹרַתְךָ שֶׁלְּמַדְתָּנוּ, וְעַל חֻקֵּי רִצּוֹנְךָ שֶׁהוֹדַעְתָּנוּ. וְעַל חַיִּים וּמְזוֹן שֶׁאַתָּה זֵן וּמְפָרְגֵס אוֹתְנוּ:
וְעַל הַכֹּל יְיָ אָ-לֵהִינוּ אֲנַחְנוּ מוֹדִים לָךְ וּמְבָרְכִים אֶת שְׁמֶךָ כְּאֹמֹר וְאֲכַלְתָּ וְשִׁבַּעְתָּ. וּבִרְכַתְּ
אֶת יְיָ אָ-לֵהִיךָ עַל-הָאֶרֶץ הַטּוֹבָה אֲשֶׁר נָתַן לָךְ: בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ, עַל הָאֶרֶץ וְעַל הַמְּזוֹן:

רַחֵם יי א-להינו עלינו ועל ישראל עמך, ועל ירושלים עירך, ועל הר ציון משכן כבודך, ועל היכלך, ועל מעונך, ועל דבירך, ועל הבית הגדול והקדוש שנקרא שמך עליו. אבינו, רענו, זוננו, פרנסנו, כלכלנו, הרויחנו, הרוח לנו מהרה מכל צרותינו, ונא אל תצריכנו יי א-להינו לידי מתנות בשׁר ודם, ולא לידי הלואותם, אלא לידך המלאה והרחבה, העשירה והפתוחה. יהי רצון שלא נבוש בעולם הזה, ולא נפלים לעולם הבא, ומלכות בית דוד משיחך תחזירנה למקומה במהרה בימינו:

כשחל בשבת:

רצה והחליצנו יי א-להינו במצותיך ובמצות יום השביעי. השבת הגדול והקדוש הזה כי יום גדול וקדוש הוא מלפניך. נשבת בו וננוח בו ונתענג בו כמצות חקי רצונך. ואל תהי צרה ויגון ביום מנוחתנו. והראנו בנחמת ציון במהרה בימינו. כי אתה הוא בעל הנחמות והגם שאכלנו ושתינו חרבן ביתך הגדול והקדוש לא שכחנו. אל תשכחנו לגנח ואל תזנחנו לעד כי א-ל מלך גדול וקדוש אתה:

א-להינו וא-להי אבותינו יעלה ויבא ויגיע ויראה וירצה וישמע ויפקד ויזכר וזכרוננו וזכרון אבותינו. וזכרון ירושלים עירך. וזכרון משיח בן דוד עבדך. וזכרון כל עמך בית ישראל לפניך לפלטה לטובה. לחן לחסד ולרחמים. לחיים טובים ולשלום. ביום חג המצות הזה, ביום טוב מקרא קדש הזה. לרחם בו עלינו ולהושיענו. זכרנו יי א-להינו בו לטובה. ופקדנו בו לברכה. והושיענו בו לחיים טובים. בדבר ישועה ורחמים. חוס וחנו וחמול ורחם עלינו. והושיענו כי אליך עינינו. כי א-ל מלך חנון ורחום אתה:

ותבנה ירושלים עירך במהרה בימינו: ברוך אתה יי, בונה ירושלים.

(ואומר בלחש: אמן):

ברוך אתה יי א-להינו מלך העולם, לעד הא-ל אבינו מלפנו אדירנו. בוראנו. גואלנו. קדושנו. קדוש יעקב. רוענו רועה ישראל. המלך הטוב והמטיב לכל. שפכל יום ויום הוא הטיב לנו. הוא מטיב לנו. הוא ייטיב לנו. הוא גמלנו. הוא גמלנו לעד חן וחסד ורחמים ורוח והצלה וכל טוב:

הרחמן הוא ישתבח על פסא כבודו: הרחמן הוא ישתבח בשמים ובארץ: הרחמן הוא ישתבח בנו לדור דורים: הרחמן הוא קרן לעמו ירים: הרחמן הוא יתפאר בנו לגנח נצחים: הרחמן הוא יפרנסנו בכבוד ולא בבזוי בהתר ולא באסור בנחת ולא בצער: הרחמן הוא יתן שלום בינינו: הרחמן הוא ישלח ברכה רוחה והצלחה בכל מעשה ידינו: הרחמן הוא יצליח את דרכינו: הרחמן הוא ישבור עול גלות מהרה מעל צוארנו: הרחמן הוא יוליכנו מהרה קוממיות בארצנו: הרחמן הוא ירפאנו רפואה שלמה רפואת הנפש ורפואת הגוף: הרחמן הוא יפתח לנו את ידו הרחבה: הרחמן הוא יברך כל אחד ואחד ממנו בשמו הגדול כמו

שְׁנַת־בְּרָכּוֹ אֲבוֹתֵינוּ אֲבָרְהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב בְּכָל מָכַל כָּל. כֵּן יִבְרַךְ אוֹתָנוּ יַחַד בְּרַכָּה שְׁלֵמָה. וְכֵן יְהִי רְצוֹן וְנֹאמַר אָמֵן: הֶרְחַמֵּן הוּא יִפְרוֹשׁ עָלֵינוּ סֶפֶת שְׁלוֹמוֹ:

בְּשֶׁפֶת: הֶרְחַמֵּן הוּא יִנְחִילֵנוּ עוֹלָם שְׂכָלוֹ שֶׁבֶת וּמְנוּחָה לְחַיֵּי הָעוֹלָמִים:

הֶרְחַמֵּן הוּא יִנְחִילֵנוּ יוֹם שְׂכָלוֹ טוֹב: הֶרְחַמֵּן הוּא יִשַׁע תּוֹרָתוֹ וְאֶהְבְּתוּ בְלִבְנוֹ וְתִהְיֶה יְרֵאתוֹ עַל פְּנֵינוּ לְבַלְתִּי נַחֲטָא. וְיִהְיֶה כָּל מַעֲשֵׂינוּ לְשֵׁם שְׁמַיִם:

בְּרַכַּת הָאוֹרָח:

הֶרְחַמֵּן הוּא יִבְרַךְ אֶת הַשְּׁלֵחַן הַזֶּה שְׂאֲכַלְנוּ עָלָיו וַיִּסְדֵּר בּוֹ כָּל מַעֲדָנָי עוֹלָם וְיִהְיֶה כְּשִׁלְחָנוּ שֶׁל אֲבָרְהָם אָבִינוּ, כָּל רֵעֵב מִמָּנוּ יֹאכַל, וְכָל צָמָא מִמָּנוּ יִשְׁתֶּה. וְאֵל יַחֲסֹר מִמָּנוּ כָּל טוֹב לְעַד וְלְעוֹלָמֵי עוֹלָמִים: הֶרְחַמֵּן הוּא יִבְרַךְ אֶת בַּעַל הַבַּיִת הַזֶּה וּבַעַל הַסַּעֲדָה הַזֹּאת. הוּא וּבְנָיו וְאִשְׁתּוֹ וְכָל אֲשֶׁר לוֹ. בְּבָנִים שִׂיחָיו. וּבְנַכְסִים שִׁירְבוּ. בְּרַךְ יִי חִילוֹ וּפְעַל יָדָיו תִּרְצֶה. וְיִהְיֶה נֶכְסָיו וְנֶכְסֵינוּ מְצֻלְחִים וְקָרוֹבִים לְעִיר. וְאֵל יִזְדַּקֵּק לְפָנָיו וְלֹא לְפָנֵינוּ שׁוֹם דְּבַר חֲטָא וְהִרְהוּר עוֹן. שֵׁשׁ וְשִׁמְחַת כָּל הַיָּמִים בְּעֶשֶׂר וּכְבוֹד מַעֲתָה וְעַד עוֹלָם. לֹא יְבוֹשׁ בְּעוֹלָם הַזֶּה וְלֹא יִפְלֵם לְעוֹלָם הַבָּא. אָמֵן כֵּן יְהִי רְצוֹן:

הֶרְחַמֵּן הוּא יַחֲיֵנוּ וַיַּצִּילֵנוּ וְיִקְרַבְנוּ לִימּוֹת הַמְּשִׁיחַ וּלְבִנְיָן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ וּלְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא. מְגִדוֹל יְשׁוּעוֹת מְלָכּוֹ. וְעֲשֵׂה חֶסֶד לְמִשְׁיחוֹ לְדוֹד וּלְזֶרְעוֹ עַד-עוֹלָם: כְּפִירִים רְשׁוֹ וְרַעְבוֹ. וְדָרְשֵׁי יִי לֹא יַחֲסְרוּ כָּל טוֹב: נַעַר הָיִיתִי גַם זָקֵנְתִי וְלֹא רָאִיתִי צָדִיק נֶעְזֵב. וְזֶרְעוֹ מְבַקֵּשׁ לְחֵם: כָּל הַיּוֹם חוֹנֵן וּמְלוֹה. וְזֶרְעוֹ לְבָרָכָה: מַה שְׂאֲכַלְנוּ יִהְיֶה לְשִׁבְעָה. וּמַה שְּׁשִׁתֵּינוּ יִהְיֶה לְרִפּוּאָה. וּמַה שֶּׁהוֹתַרְנוּ יִהְיֶה לְבָרָכָה כְּדַכְתִּיב וַיִּתֵּן לְפָנֵיהֶם וַיֹּאכְלוּ וַיּוֹתִירוּ כְּדָבָר יִי: בְּרוּכִים אַתֶּם לִי. עוֹשֵׂה שְׁמַיִם וְאָרֶץ: בְּרוּךְ הַגִּבּוֹר אֲשֶׁר יִבְטַח בֵּי. וְהָיָה יִי מְבֻטָּחוֹ: יִי עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן. יִי בְּרַךְ אֶת עַמּוֹ בְּשָׁלוֹם: עוֹשֵׂה שְׁלוֹם בְּמְרוֹמָיו הוּא בְּרַחֲמָיו יַעֲשֵׂה שְׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל וְאֶמְרוּ אָמֵן:

בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מְלֶכֶּךָ הָעוֹלָם בּוֹרֵא פְּרֵי הַגֶּפֶן:

ושותים בהסיבה.

מוזגים את כוסו של אליהו, פותחים את הדלת ואומרים:

שְׁפוּךְ חֶמְתְּךָ אֶל הַגּוֹיִם

אֲשֶׁר לֹא יִדְעוּהָ וְעַל מַמְלְכוֹת אֲשֶׁר בְּשִׁמְךָ לֹא קָרְאוּ:

כִּי אָכַל אֶת יַעֲקֹב וְאֶת נוֹהוּ הַשָּׁמוּ:

שָׁפַךְ עֲלֵיהֶם זַעֲמָה וַחֲרוֹן אַפָּךָ יִשְׁיִגֵּם:

תִּרְדּוּף בְּאֶף וְתִשְׁמִידִם מִתַּחַת שָׁמַיִם יִי:

מוזגים כוס רביעית.

זה לא אני, זה אתה

חיים ברנסון

מה בין הלל להודאה? הבדל עדין ועמוק. נניח שא-לוהים נגלה ממעון קדשו, הופיע והושיע עם של עבדים שגלו מבית חייהם לארץ עבדותם. ליבם נמלא על גדותיו זרמים חמים של רגשות עזים כלפיו. וכאן יכולים רגשות אלו להתפצל לשני אפיקים: אפיק ההודיה ואפיק ההילול. בראשון, יודו לו מעומק לב על כל הטובה שגמל עמם, ובשני יהללו את טובו וחסדו שהתגלו בעת שהושיעם. ההודאה מתייחסת אלינו, מקבלי הטובה. אנו מודים בכך שנצרכנו לחסד ומודים על כך שקיבלנו אותו. בהלל יש דרגה מופלאה יותר: אנחנו בכלל לא צד בסיפור. אנו עומדים מן הצד ונפעמים מגודל הטוב והחסד של נותן הטובה, שנמצאים בו בלי קשר אלינו, וכעת זכינו לפגוש בהם.

גם במערכות יחסים בינינו אפשר לתת ביטוי להבדל עדין זה. כשזולתנו משקיע ומעניק

לנו דבר מה, אנו יכולים להגיב על כך בהבעת תודה על מילוי הצורך שלנו שעשה עימנו הזולת במעשיו, ואנו יכולים להעמיק ולהתבונן בתכונותיו הטובות שהתבטאו במעשיו, ואותן לציין בפניו: "התרשמתי מאוד מהרגישות שלך היום כלפיי וכלפי הילדים", "נגעה לליבי המילה הטובה שאמרת היום. יש לך יכולת ניסוח קולעת המדהימה ביותר שפגשתי", וכן הלאה. וזה נוגע הרבה יותר עמוק. וכמובן, אפשר להתקדם בו-זמנית בשני האפיקים. בחיזוק הקשר אין "יותר מדי".

לֹא לָנוּ יי לא לנו כי לשמך תן כבוד על חסדך על אמתך: למה יאמרו הגוים איה נא אלהיהם: וא-להינו בשמים כל אשר חפץ עשה: עצביהם כסף וזהב מעשה ידי אדם: פה להם ולא ידברו עינים להם ולא יראו: אזנים להם ולא ישמעו אף להם ולא יריחון: ידיהם ולא ימישון רגליהם ולא יהלכו לא יהגו בגרונם: כמוהם יהיו עשייהם כל אשר בטח בהם: ישראל בטח ב- יי עזרם ומגנם הוא: בית אהרן בטחו ב- יי עזרם ומגנם הוא: הוא: יראי יי בטחו ב- יי עזרם ומגנם הוא:

י זכרנו יברך יברך את בית ישראל יברך את בית אהרן: יברך יראי יי הקטנים עם הגדלים: יסף יי עליכם עליכם ועל בניכם: ברוכים אתם ל- יי עשה שמים וארץ: השמים שמים ל- יי והארץ נתן לבני אדם: לא המתים יהללו יה ולא כל ירדי דומה: ואנחנו נברך יה מעתה ועד עולם הללויה:

אהבתי כי ישמע יי את קולי תחנוני: כי הטא אזנו לי וביתי אקרא: אפפוני חבלי מות ומצרי שאול מצאוני צרה ויגון אמצא: ובשם יי אקרא אנה יי מלטה נפשי: חנון יי וצדיק וא-להינו מרחם: שמר פתאים יי דלותי ולי יהושיע: שובי נפשי למנוחכי כי יי גמל עליכי: כי חלצת נפשי ממות את עיני מן דמעה את רגלי מדחי: אתהלך לפני יי בארצות החיים: האמנתי כי אדבר אני עניתי מאד: אני אמרתי בחפזי כל האדם כזב:

מה אשיב ל- יי כל תגמולוהי עלי: כוס ישועות אשא ובשם יי אקרא: נדרי ל- יי אשלים נגדה נא לכל עמו: יקר בעיני יי המותה לחסידיו: אנה יי כי אני עבדך אני עבדך בן אמתך פתחת למוסרי: לה אציב וזבח תודה ובשם יי אקרא: נדרי ל- יי אשלים נגדה נא לכל עמו: פחצרות בית יי בתוככי ירושלים הללויה:

הללו את יי כל גוים שבחוהו כל האמים:
כי גבר עלינו חסדו ואמת יי לעולם הללויה:

כי לעולם חסדו:

כי לעולם חסדו:

כי לעולם חסדו:

כי לעולם חסדו:

הודו ל- יי כי טוב

יאמר נא ישראל

יאמרו נא בית אהרן

יאמרו נא יראי יי

מן המצר קראתי יה ענגי במרחב יה: יי לי לא אירא מה יעשה לי אדם: יי לי בעזרי ואני אראה בשנאי: טוב לחסות ב- יי מבטח באדם: טוב לחסות ב- יי מבטח בנדיבים: כל גוים סבבוני בשם יי כי אמילם: סבבני גם סבבוני בשם יי כי אמילם: סבבני כדבורים דעכו כאש קוצים בשם יי כי אמילם: דחה דחיתני לנפל ו- יי עזרני: עזי וזמרת יה ויהי לי לישועה: קול רנה וישועה באהלי צדיקים ימין יי עשה חיל: ימין יי רוממה ימין יי עשה חיל: לא אמות כי אחיה ואספר מעשי יה: יסר יסרני יה ולמות לא נתנני: פתחו לי שערי צדק אבא בם אודה יה: זה השער ל- יי צדיקים יבאו בו: אודה כי עניתני ותהי לי לישועה: אודה כי עניתני ותהי לי לישועה: אבן מאסו הבונים היתה לראש פנה: אבן מאסו הבונים היתה לראש פנה: מאת יי היתה זאת היא נפלאות בעינינו: מאת יי היתה זאת היא נפלאות בעינינו:

זה היום עשה יי נגילה ונשמחה בו:

זה היום עשה יי נגילה ונשמחה בו:

אנא יי הושיעה נא

אנא יי הצליחה נא:

אנא יי הושיעה נא

אנא יי הצליחה נא:

ברוך הַבַּא בְּשֵׁם יי בְּרַכְנוֹכֶם מִבַּיִת יי: בְּרוּךְ הַבַּא בְּשֵׁם יי בְּרַכְנוֹכֶם מִבַּיִת יי: א- ל יי ויָאֵר לָנוּ אַסְרוּ חַג בְּעֵבְתִים עַד קִרְנוֹת הַמִּזְבֵּחַ: א- ל יי ויָאֵר לָנוּ אַסְרוּ חַג בְּעֵבְתִים עַד קִרְנוֹת הַמִּזְבֵּחַ: א- ל יי אַתָּה וְאוֹדְךָ א- ל הִי אַרְוִמְךָ: א- ל יי אַתָּה וְאוֹדְךָ א- ל הִי אַרְוִמְךָ: א- ל יי אַתָּה וְאוֹדְךָ א- ל הִי אַרְוִמְךָ: א- ל יי אַתָּה וְאוֹדְךָ א- ל הִי אַרְוִמְךָ:
הודו ל- יי כי טוב כי לעולם חסדו: הודו ל- יי כי טוב כי לעולם חסדו:

יְהִלְלוּךָ יי אֱ-לֹהֵינוּ כָּל מַעֲשֵׂיךָ, וַחֲסִידֶיךָ צְדִיקִים עוֹשֵׂי רְצוֹנְךָ, וְכָל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל,
בְּרָנָה יוֹדוּ וַיְבָרְכוּ וַיִּשְׂבְּחוּ וַיְפָאֲרוּ וַיְרֻמְמוּ וַיַּעֲרִיצוּ וַיִּקְדִּישוּ וַיִּמְלִיכוּ אֶת שְׁמֶךָ מִלְּכָנוּ.

כִּי לָךְ טוֹב הַהוֹדוֹת וְלִשְׁמֶךָ נֶאֱדָר לְזַמֵּר, כִּי מַעֲוָלָם וְעַד עוֹלָם אַתָּה א-ל:

הוֹדוּ ל-י יי כִּי טוֹב	כִּי לְעוֹלָם חֲסִדוֹ:
הוֹדוּ לְא-לֵהי הָאֱ-לֹהִים	כִּי לְעוֹלָם חֲסִדוֹ:
הוֹדוּ לְאֲדֹנֵי הָאֲדֹנִים	כִּי לְעוֹלָם חֲסִדוֹ:
לְעֵשֶׂה נִפְלְאוֹת גְּדוֹלוֹת לְבָדוּ	כִּי לְעוֹלָם חֲסִדוֹ:
לְעֵשֶׂה הַשָּׁמַיִם בְּתַבְנִיחַ	כִּי לְעוֹלָם חֲסִדוֹ:
לְרַקַּע הָאָרֶץ עַל הַמַּיִם	כִּי לְעוֹלָם חֲסִדוֹ:
לְעֵשֶׂה אוֹרִים גְּדֹלִים	כִּי לְעוֹלָם חֲסִדוֹ:
אֶת הַשָּׁמֶשׁ לְמַמְשָׁלֶת בַּיּוֹם	כִּי לְעוֹלָם חֲסִדוֹ:
אֶת הַיָּרֵחַ וְכוּכָבִים לְמַמְשָׁלוֹת בַּלַּיְלָה	כִּי לְעוֹלָם חֲסִדוֹ:
לְמַכּוּהַ מְצָרִים בְּבִכּוּרֵיהֶם	כִּי לְעוֹלָם חֲסִדוֹ:
וַיּוֹצֵא יִשְׂרָאֵל מִתּוֹכָם	כִּי לְעוֹלָם חֲסִדוֹ:
בְּיַד חֲזָקָה וּבְזִרְעוֹ נְטוּיָה	כִּי לְעוֹלָם חֲסִדוֹ:
לְגַזֵּר יָם סוּף לְגִזְרִים	כִּי לְעוֹלָם חֲסִדוֹ:
וְהַעֲבִיר יִשְׂרָאֵל בְּתוֹכוֹ	כִּי לְעוֹלָם חֲסִדוֹ:
וַנַּעַר פְּרַעֲהַ וַחֲמִילוּ בָּיָם סוּף	כִּי לְעוֹלָם חֲסִדוֹ:
לְמוֹלִיךְ עִמּוֹ בַּמִּדְבָּר	כִּי לְעוֹלָם חֲסִדוֹ:
לְמַכּוּהַ מְלָכִים גְּדֹלִים	כִּי לְעוֹלָם חֲסִדוֹ:
וַיַּהֲרֹג מְלָכִים אֲדִירִים	כִּי לְעוֹלָם חֲסִדוֹ:
לְסִיחּוֹן מֶלֶךְ הָאֲמֹרִי	כִּי לְעוֹלָם חֲסִדוֹ:
וַלְעוֹג מֶלֶךְ הַבְּשָׁן	כִּי לְעוֹלָם חֲסִדוֹ:
וַנִּתֵּן אֲרָצָם לְנַחֲלָה	כִּי לְעוֹלָם חֲסִדוֹ:
נַחֲלָה לְיִשְׂרָאֵל עַבְדּוֹ	כִּי לְעוֹלָם חֲסִדוֹ:

כִּי לְעוֹלָם חֲסִדוֹ:
כִּי לְעוֹלָם חֲסִדוֹ:
כִּי לְעוֹלָם חֲסִדוֹ:
כִּי לְעוֹלָם חֲסִדוֹ:

שְׁבִשְׁפִלְנוּ זָכַר לָנוּ
וַיִּפְרָקֵנוּ מִצָּרֵינוּ
נִתַּן לָחֶם לְכָל בָּשָׂר
הוֹדוּ לֵא-ל הַשָּׁמַיִם

נִשְׁמַת כָּל חַי תִּבְרַךְ אֶת שְׁמֶךָ יי א-לֵהֵינוּ.

ורוח כל בָּשָׂר תִּפָּאֵר וּתְרוֹמֵם זְכוּרָה מִלְּכֵנוּ תָּמִיד. מִן הָעוֹלָם וְעַד הָעוֹלָם אַתָּה א-ל. וּמִבְּלַעֲדֶיךָ אֵין לָנוּ מֶלֶךְ גּוֹאֵל וּמוֹשִׁיעַ פּוֹדֶה וּמַצִּיל וּמַפְרִינֵם (וְעוֹנֶה) וּמְרַחֵם בְּכָל עֵת צָרָה וְצוּקָה אֵין לָנוּ מֶלֶךְ (עוֹזֵר וְסוֹמֵךְ) אֲלֵא אַתָּה. א-לֵהֵי הָרְאוּשִׁימִים וְהָאֲחֵרוּנִים. א-לֵהֵי כָּל בְּרִיּוֹת אֲדוֹן כָּל תּוֹלְדוֹת הַמְּהַלְלֵי בְּרוּב הַתְּשַׁבְּחוֹת הַמְּנַהֵג עוֹלָמוֹ בְּחֶסֶד וּבְרִיּוֹתָיו בְּרַחֲמִים. ו-י (עַר הַנֶּה) לֹא יָנוּם וְלֹא יִישָׁן. הַמְּעוֹרֵר יְשָׁנִים וְהַמְּקַיֵץ נִרְדָּמִים. וְהַמְּשִׁיחַ אֱלֹהִים וְהַמְּתִיר אֲסוּרִים וְהַסּוֹמֵךְ נוֹפְלִים וְהַזּוֹקֵף כְּפוּפִים, (וְהַמְּפַעֵנֵחַ נַעֲלָמִים). לָךְ לְבַדְךָ אֲנַחְנוּ מוֹדִים. אֵלֵינוּ מָלֵא שִׁירָה כִּיִּם וְלִשׁוֹנֵנוּ רִנָּה כְּהַמּוֹן גְּלוֹי וְשִׁפְתוֹתֵינוּ שֹׁבַח כְּמִרְחַבֵי רִקִיעַ וְעֵינֵינוּ מְאִירוֹת כְּשֶׁמֶשׁ וְכִיֶּרֶחַ וְיָדֵינוּ פְּרוּשׁוֹת כְּנִשְׂרֵי שָׁמַיִם וְרַגְלֵינוּ קְלוֹת כְּאֵילוֹת. אֵין אֲנַחְנוּ מְסַפִּיקִים לְהוֹדוֹת לָךְ יי א-לֵהֵינוּ וְא-לֵהֵי אֲבוֹתֵינוּ וְלִבְרַךְ אֶת שְׁמֶךָ מִלְּכֵנוּ עַל אַחַת מֵאַלְפֵי אֲלָפֵי אֲלָפִים וְרַבֵּי רַבּוֹת פְּעָמִים הַטּוֹבוֹת (נְסִים וְנִפְלְאוֹת) שֶׁעָשִׂיתָ עִם אֲבוֹתֵינוּ וְעִמָּנוּ. (מִלְּפָנֶיךָ) מִמְּצָרִים גְּאֻלְתָּנוּ יי א-לֵהֵינוּ וּמִבֵּית עֲבָדִים פְּדִיתָנוּ. בְּרָעַב וְנָתַנּוּ. וּבְשֹׁבַע כָּל־כִּלְתָּנוּ. מִחֶרֶב הִצַּלְתָּנוּ. וּמִדְּבַר מְלֻטָּתָנוּ. וּמִחֲלָיִים רָעִים (וְרַבִּים) וְנִאֲמָנִים דְּלִיתָנוּ. עַד הִנֵּה עֲזָרוּנוּ רַחֲמֶיךָ וְלֹא עֲזָבוּנוּ חֲסִדֶיךָ יי א-לֵהֵינוּ וְאֵל תִּשְׁשָׁנוּ יי א-לֵהֵינוּ לְנִצָּח:

עַל פֶּן אֲבָרִים שֶׁפִּלְגַת בָּנוּ וְרוּחַ וּנְשָׁמָה שֶׁנִּפְחַתָּ בְּאִפְנוֹ וְלִשׁוֹן אֲשֶׁר שִׁמַּתָּ בְּפִינוּ. הֵן הֵם יוֹדוּ וַיִּבְרְכוּ וַיִּשְׁבְּחוּ וַיִּפְאָרוּ (וַיִּשְׁוֹרוּ)

וּיְרוֹמְמוּ וַיַּעֲרִיצוּ וַיִּקְדִּישׁוּ וַיִּמְלִיכוּ אֶת שְׁמֶךָ מִלְּכֵנוּ (תָּמִיד). כִּי כָּל פֶּה לָךְ יוֹדֶה. וְכָל לִשׁוֹן לָךְ תִּשְׁבַּע. (וְכָל עֵינַי לָךְ תִּצְפֶּה). וְכָל בֶּרֶךְ לָךְ

תכרע. וְכָל קוֹמָה לְפָנֶיהָ תִּשְׁתַּחֲוֶה. וְכָל (ה)לְבָבוֹת יִירָאוּהָ. וְכָל קָרֵב וּכְלִיּוֹת יִזְמְרוּ
לְשִׁמְךָ. כַּדְּבַר שֶׁפְּתוּב כָּל עֲצַמְתֵי תֵאמְרֵנָה. יי מי כְּמוֹךָ מַצִּיל עָנִי מִחֶזֶק מִמָּוֶנוּ וְעָנִי
וְאֲבִיוֹן מִגְּזֵלוֹ. (שְׁוֹעַת עֲנִיִּים אֲתָה תִשְׁמַע צַעֲקַת הַדָּל תִּקְשִׁיב וְתוֹשִׁיעַ): מִי יִדְמָה לָךְ
וּמִי יִשְׁוֶה לָךְ וּמִי יַעֲרֶךְ לָךְ. הָא-ל הַגָּדוֹל הַגְּבוּר וְהַנּוֹרָא. א-ל עֲלִיּוֹן קוֹנֵה שָׁמַיִם וָאָרֶץ.
נְהַלְלֶךָ וְנִשְׁבַּחֶךָ וְנִפְאָרֶךָ וְנִבְרַךְ אֶת שֵׁם קְדוֹשְׁךָ כְּאִמּוֹר לְדוֹד בְּרַכִּי נִפְשֵׁי אֶת יי וְכָל קָרְבֵי
אֶת שֵׁם קְדוֹשׁוֹ:

הָא-ל בְּתַעֲצֻמוֹת עֲזָךְ. הַגָּדוֹל בְּכַבוֹד שְׁמֶךָ. הַגְּבוּר לְנִצְחָ וְהַנּוֹרָא בְּנוֹרְאוֹתֶיךָ: הַמְּלֶךְ
הַיּוֹשֵׁב עַל כִּסֵּא רָם וְנִשְׂא:

שׁוֹכֵן עַד. מְרוֹם וְקְדוֹשׁ שְׁמוֹ. וְכַתוּב רַנְּנוּ צְדִיקִים ב-יי לְיִשְׂרָאֵל נְאֻמָּה תְהִלָּה:

בְּפִי יִשְׂרָאֵל תִּתְהַלֵּל:

וּבְדַבְרֵי צְדִיקִים תִּתְבָּרַךְ:

וּבְלִשׁוֹן חֲסִידִים תִּתְרוֹמָם:

וּבִקְרֵב קְדוֹשִׁים תִּתְקַדֵּשׁ:

וּבְמִקְהֵלוֹת רַבּוֹת עִמָּךְ בֵּית יִשְׂרָאֵל בְּרַנָּה יִתְפָּאֵר שְׁמֶךָ מְלַכְנוּ בְּכָל יוֹר וְדוֹר, שְׁפָן
חֹבֵת כָּל הַיְצוּרִים. לְפָנֶיךָ יי א-לֵינוּ וְא-לֵהֵי אֲבוֹתֵינוּ לְהוֹדוֹת לְהִלֵּל לְשַׁבַּח לְפָאֵר
לְרוֹמֵם לְהַדָּר (וּלְנִצְחָ) לְבָרַךְ לְעֵלָה וּלְקַלְס עַל כָּל דְּבָרֵי שִׁירוֹת וְתִשְׁבַּחוֹת דָּוִד בֶּן יִשִׁי
עֲבָדֶךָ מְשִׁיחֶךָ:

יִשְׁתַּבַּח שְׁמֶךָ לְעַד מְלַכְנוּ הָא-ל הַמְּלֶךְ הַגָּדוֹל וְהַקְּדוֹשׁ בְּשָׁמַיִם וּבָאָרֶץ. כִּי לָךְ נְאֻמָּה
יי א-לֵינוּ וְא-לֵהֵי אֲבוֹתֵינוּ. שִׁיר וְשִׁבְחָה הֵלֵל וְזִמְרָה עִז וּמְשָׁלָה נִצְחָ גְּדֻלָּה וּגְבוּרָה
תְהִלָּה וְתִפְאָרֶת קְדוֹשָׁה וּמְלָכוּת. בְּרָכוֹת וְהוֹדָאוֹת (לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקְּדוֹשׁ, ו)מֵעוֹלָם
וְעַד עוֹלָם (אֲתָה א-ל):

יש נוהגים לחתום:

בְּרוּךְ אַתָּה יי. א-ל מְלֶךְ גָּדוֹל (וּמְהֻלָּל) בְּתִשְׁבַּחוֹת. א-ל הַהוֹדָאוֹת. אֲדוֹן הַנִּפְלְאוֹת.
הַבוֹחֵר בְּשִׁירֵי זִמְרָה. מְלֶךְ א-ל חַי הָעוֹלָמִים:

ויש (אלה שלא אמרו "יהללוך" לעיל) נוהגים לחתום:

יְהַלְלוּךָ יי א-להינו (על) כָּל מַעֲשֵׂיךָ, וַחֲסִידֶיךָ צְדִיקִים עוֹשֵׂי רְצוֹנְךָ, וְכָל עַמּוֹת בֵּית יִשְׂרָאֵל, בְּרִנָּה יוֹדוּ וַיְבָרְכוּ וַיִּשְׂבְּחוּ וַיִּפְאָרוּ (וישׁוּרְרוּ) וַיְרַמְּמוּ וַיַּעֲרִיצוּ וַיִּקְדְּשׁוּ וַיִּמְלִיכוּ אֶת שְׁמֶךָ מִלְּפָנָיו (תַּמִּיד). כִּי לָךְ טוֹב לְהוֹדוֹת וּלְשַׁמֵּךְ נֶאֱדָר לְזַמֵּר, כִּי מַעֲוָלָם וְעַד עוֹלָם אַתָּה א-ל: בְּרוּךְ אַתָּה יי מֶלֶךְ מְהֻלָּל בְּתַשְׁבְּחוֹת:

האשכנזים מברכים כאן, והספרדים לא מברכים:

בְּרוּךְ אַתָּה יי א-להינו מֶלֶךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא פְּרֵי הַגֶּפֶן:

ושותים בהסיבה ואח"כ מברכים ברכה אחרונה:

בְּרוּךְ אַתָּה יי א-להינו מֶלֶךְ הָעוֹלָם עַל הַגֶּפֶן וְעַל פְּרֵי הַגֶּפֶן וְעַל תְּנוּבַת הַשָּׂדֶה וְעַל אֶרֶץ חֲמֻדָּה טוֹבָה וְרַחֲבָה שְׂרָצִית וְהַנְּחִלָּתָ לְאַבוֹתֵינוּ לְאֹכֹל מִפְּרֵיהָ וּלְשִׁבּוֹעַ מִטוֹבָה. רַחֵם נָא יי א-להינו עַל יִשְׂרָאֵל עַמְּךָ וְעַל יְרוּשָׁלַיִם עִירֶךָ וְעַל צִיּוֹן מְשֻׁכֵּן כְּבוֹדְךָ וְעַל מְזֻבְחֶךָ וְעַל הַיְכָלְךָ. וּבִגְוִיָּה יְרוּשָׁלַיִם עִיר הַקֹּדֶשׁ בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ וְהַעֲלֵנוּ לְתוֹכָהּ וְשִׁמְחֵנוּ בְּבִנְיָנָהּ וְנֹאכַל מִפְּרֵיהָ וְנִשְׂבַּע מִטוֹבָהּ וְנִבְרַכְךָ עָלֶיךָ בְּקִדְשָׁהּ וּבְטַהֲרָה. (בשבת: וְרָצָה וְהַחֲלִיצֵנוּ בַּיּוֹם הַשַּׁבָּת הַזֶּה) וְשִׁמְחֵנוּ בַּיּוֹם חַג הַמִּצּוֹת הַזֶּה. כִּי אַתָּה יי טוֹב וּמְטִיב לְכָל וְנוֹדָה לָךְ עַל הָאָרֶץ וְעַל פְּרֵי גִפְנָה: בְּרוּךְ אַתָּה יי עַל הָאָרֶץ וְעַל פְּרֵי גִפְנָה:

אקורד הסיום

הרב ליאור לביא

בשונה מהסימנים הפותחים את ליל הסדר - "קדש", "ורחץ" - המנוסחים בלשון ציווי, הסימן החותם את הסדר לא מנוסח "נרצה" ואפילו לא "רוצה". ניסוחו הוא בלשון סביל - "נרצה", נגרם לו שירצה. מה פשר השינוי הזה ומה הוא יכול ללמד אותנו על התהליך הייחודי שעובר עלינו בליל הסדר?

הרב קוק (עולת ראייה, סימני הסדר, "נרצה") עמד על הבדל זה וביאר את הדברים כך: התהליך אותו עברנו בליל הסדר מכשיר אותנו למדרגה שבה איננו רק פועלים על פי ציווי, מצייתים וממלאים הוראות, אלא נפעלים - זורמים בשמחה ובטבעיות, ומבטאים את החוויה העמוקה והמענגת הזאת בשיר וזמר.

גם ביחס לכל הסובבים אותנו - עצם ההתכנסות המשפחתית היא עובדה שאינה תמיד קלה לנו; אנחנו פועלים מתוך חובה ומשתדלים למלא אותה בשמחה ככל האפשר. גם לאחר מכן, מוכתבות לנו הוראות מדויקות של אכילה, שתייה וכד'. ובמילה אחת - סדר.

שלב ה"נרצה", הרווי בשירים ופיוטים אותם שרים כולנו יחד, מבקש לקחת אותנו לעומק נוסף בחיבור למשפחה ולסדר אותו עברנו הלילה. כבר אין פה רק דרישה לחוק וסדר חיצוניים שנכפים עלינו, אלא יש פה בקשה להתרצות זה לזה ולרצות את מה שמבוקש מאיתנו, מכל הלב.

הוראות הנגינה המדויקות שקיבלנו בכל הלילה מתפרצות מתוכנו כסימפוניה נפלאה, עשירה ורב-גונית, בה כל אחד במשפחה מקבל את מקומו ומבטא את קולו הייחודי בהתאמה ובהשלמה לכל יתר הקולות.

"ונאמר כולנו שירה חדשה הללויה!"

חֲסֵל סִדּוּר פְּסַח כִּהְלַכְתּוּ.
כָּכֹל מִשְׁפָּטוֹ וְחֻקְתּוֹ.
כַּאֲשֶׁר זָכִינוּ לְסִדֵּר אוֹתוֹ.
כִּן נִזְכָּה לַעֲשׂוֹתוֹ.
זָךְ שׁוֹכֵן מְעוֹנָה.
קוֹמֵם קָהֵל עֵדֶת מִי מָנָה.
בְּקָרוֹב נִהַל נְטֵעֵי כֶּנֶה.
פְּדוּיִם לְצִיּוֹן בְּרִנָּה:

לְשָׁנָה הַבָּאָה בִּירוּשָׁלַיִם:

וּבְכֵן וַיְהִי בַחֲצֵי הַלַּיְלָה:

אָז רוֹב נְסִים הִפְלִאתָ בַּלַּיְלָה.
בְּרֹאשׁ אֲשֶׁמְרוֹת זֶה הַלַּיְלָה.
גַּר צָדֵק נִצְחָתוֹ כִּנְחָלֵק לוֹ לַיְלָה.
וַיְהִי בַחֲצֵי הַלַּיְלָה:
דִּנְתָּ מֶלֶךְ גֵּר בַּחֲלוּם הַלַּיְלָה.
הִפְחַדְתָּ אַרְמֵי בְּאֵמֶשׁ לַיְלָה.
וַיִּשְׁרָאֵל יִשְׂרָאֵל לְמַלְאָךְ וַיֻּכַּל לוֹ לַיְלָה.
וַיְהִי בַחֲצֵי הַלַּיְלָה:
זָרַע בְּכוֹרֵי פִתְרוֹס מִחֲצֵת בַּחֲצֵי הַלַּיְלָה.
חֵילָם לֹא מִצְאוּ בְּקוֹמָם בַּלַּיְלָה.
טֹסֶת נְגִיד חֲרָשֶׁת סְלִית בְּכוֹכְבֵי לַיְלָה.
וַיְהִי בַחֲצֵי הַלַּיְלָה:
יַעֲזֵ מִחֲרַף לְנוֹפֵף אוֹוֵי הוֹבִשְׁתָּ פִגְרֵי בַּלַּיְלָה.
כָּרַע בַּל וּמְצִיבוֹ בְּאִישׁוֹן לַיְלָה.
לְאִישׁ חֲמוּדוֹת נִגְלָה רֵז חֲזוֹת לַיְלָה.
וַיְהִי בַחֲצֵי הַלַּיְלָה:
מִשְׁתַּפֵּר בְּכָלִי קֹדֶשׁ נִהַרְג בּוֹ בַּלַּיְלָה.
נוֹשַׁע מִבוֹר אַרְיֹת פּוֹתֵר בַּעֲתוֹתֵי לַיְלָה.
שִׁנְאָה נָטַר אֲגָגִי וְכָתַב סְפָרִים בַּלַּיְלָה.
וַיְהִי בַחֲצֵי הַלַּיְלָה:
עוֹרֶרְתָּ נִצְחָה עָלָיו בְּנִדְד שְׁנַת לַיְלָה.
פּוֹרָה תִּדְרוֹף לְשׁוֹמֵר מָה מְלִיָּלָה.
צָרַח פְּשׁוֹמֵר וְשָׁח אֶתָּא בְּקָר וְגַם לַיְלָה.
וַיְהִי בַחֲצֵי הַלַּיְלָה:
קָרַב יוֹם אֲשֶׁר הוּא לֹא יוֹם וְלֹא לַיְלָה.
רָם הוֹדַע כִּי לָהּ הַיּוֹם אֵף לָהּ הַלַּיְלָה.
שׁוֹמְרִים הִפְקִד לְעֵירָה כָּל הַיּוֹם וְכָל הַלַּיְלָה.
תְּאִיר כְּאוֹר יוֹם חֲשֻׁכַת לַיְלָה.
וַיְהִי בַחֲצֵי הַלַּיְלָה:

כִּי לֹא נֶאֱחָה. כִּי לֹא יֵאָחֶה:

אֲדִיר בְּמִלּוּכָה. בַּחֹר פְּהֶלְכָה. גְּדוּדָיו יֹאמְרוּ לוֹ:
לֵךְ וּלְהָ. לֵךְ כִּי לֵךְ. לֵךְ אֶף לֵךְ. לֵךְ יִי הַמְּמַלְכָה. כִּי לֹא נֶאֱחָה. כִּי לֹא יֵאָחֶה:
דְּגוּל בְּמִלּוּכָה. הַדּוּר פְּהֶלְכָה. וְתִיקְיוּ יֹאמְרוּ לוֹ:
לֵךְ וּלְהָ. לֵךְ כִּי לֵךְ. לֵךְ אֶף לֵךְ. לֵךְ יִי הַמְּמַלְכָה. כִּי לֹא נֶאֱחָה. כִּי לֹא יֵאָחֶה:
זַכָּאֵי בְּמִלּוּכָה. חֶסֶן פְּהֶלְכָה. טַפְסָרְיוּ יֹאמְרוּ לוֹ:
לֵךְ וּלְהָ. לֵךְ כִּי לֵךְ. לֵךְ אֶף לֵךְ. לֵךְ יִי הַמְּמַלְכָה. כִּי לֹא נֶאֱחָה. כִּי לֹא יֵאָחֶה:
יְחִיד בְּמִלּוּכָה. כְּבִיר פְּהֶלְכָה. לְמוּדָיו יֹאמְרוּ לוֹ:
לֵךְ וּלְהָ. לֵךְ כִּי לֵךְ. לֵךְ אֶף לֵךְ. לֵךְ יִי הַמְּמַלְכָה. כִּי לֹא נֶאֱחָה. כִּי לֹא יֵאָחֶה:
מְלֵךְ בְּמִלּוּכָה. נוֹרָא פְּהֶלְכָה. סְבִיבֵיו יֹאמְרוּ לוֹ:
לֵךְ וּלְהָ. לֵךְ כִּי לֵךְ. לֵךְ אֶף לֵךְ. לֵךְ יִי הַמְּמַלְכָה. כִּי לֹא נֶאֱחָה. כִּי לֹא יֵאָחֶה:
עֲנִיו בְּמִלּוּכָה. פּוֹדָה פְּהֶלְכָה. צְדִיקְיוּ יֹאמְרוּ לוֹ:
לֵךְ וּלְהָ. לֵךְ כִּי לֵךְ. לֵךְ אֶף לֵךְ. לֵךְ יִי הַמְּמַלְכָה. כִּי לֹא נֶאֱחָה. כִּי לֹא יֵאָחֶה:
קְדוּשׁ בְּמִלּוּכָה. רַחוּם פְּהֶלְכָה. שְׁנֵאֲנָיו יֹאמְרוּ לוֹ:
לֵךְ וּלְהָ. לֵךְ כִּי לֵךְ. לֵךְ אֶף לֵךְ. לֵךְ יִי הַמְּמַלְכָה. כִּי לֹא נֶאֱחָה. כִּי לֹא יֵאָחֶה:
תִּיקְיָ בְּמִלּוּכָה. תּוֹמָה פְּהֶלְכָה. תְּמִימֵיו יֹאמְרוּ לוֹ:
לֵךְ וּלְהָ. לֵךְ כִּי לֵךְ. לֵךְ אֶף לֵךְ. לֵךְ יִי הַמְּמַלְכָה. כִּי לֹא נֶאֱחָה. כִּי לֹא יֵאָחֶה:

אָדיר הוּא יִבְנֶה בֵּיתוֹ בְּקָרוֹב.

בְּמַהֲרָה בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ בְּקָרוֹב. א-ל בְּנֵה א-ל בְּנֵה. בְּנֵה בֵּיתְךָ בְּקָרוֹב:
בְּחֹזֶר הוּא. גְּדוֹל הוּא. דָּגוּל הוּא. יִבְנֶה בֵּיתוֹ בְּקָרוֹב.
בְּמַהֲרָה בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ בְּקָרוֹב. א-ל בְּנֵה א-ל בְּנֵה. בְּנֵה בֵּיתְךָ בְּקָרוֹב:
הַדּוֹר הוּא. וְתֵיּק הוּא. זָפְאִי הוּא. חֲסִיד הוּא. יִבְנֶה בֵּיתוֹ בְּקָרוֹב.
בְּמַהֲרָה בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ בְּקָרוֹב. א-ל בְּנֵה א-ל בְּנֵה. בְּנֵה בֵּיתְךָ בְּקָרוֹב:
טְהוֹר הוּא. יְחִיד הוּא. כְּבִיר הוּא. לְמוֹד הוּא. מְלָךְ הוּא. נוֹרָא הוּא. סָגִיב הוּא. עֲזוּז הוּא. פּוֹדֵה הוּא.
צְדִיק הוּא. יִבְנֶה בֵּיתוֹ בְּקָרוֹב. בְּמַהֲרָה
בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ בְּקָרוֹב. א-ל בְּנֵה א-ל בְּנֵה. בְּנֵה בֵּיתְךָ בְּקָרוֹב:
קְדוֹשׁ הוּא. רְחוּם הוּא. שְׂדֵי הוּא. תְּקִיף הוּא. יִבְנֶה בֵּיתוֹ בְּקָרוֹב.
בְּמַהֲרָה בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ בְּקָרוֹב. א-ל בְּנֵה א-ל בְּנֵה. בְּנֵה בֵּיתְךָ בְּקָרוֹב:

אב ללא בית

חיים ברנסון

פיוט זה כולו בקשה אחת: שישבו וייבנה בית המקדש. ובמהרה בימינו. בקרוב. אז גם בקשה שלו וגם בקשה שלנו.

אבל מהו בכלל בית? מה מיוחד בו? מהי מטרתו? מדוע הוא צריך בית? ובכלל, מדוע אנחנו צריכים בית? בית הוא מקום. מקום שבו מתקיימים חיים. בו האדם מופיע כפי שהוא, או לפחות הכי קרוב לכך. מקום, גם פיזי כמובן, אבל אפילו הרבה יותר מכך, מקום במובן של שייכות. משפחה. בתורה, "בית" הוא אדם ובניו ובניו בניו עד עולם. כל אדם הוא חלק מבית. א-לוהים אינו מוגבל במקום, הוא מקומו של עולם. העולם שייך לו, ובמרחב הא-לוהי הזה מתחוללים ומתקיימים החיים.

ובתוך העולם יש מקום שבו א-לוהים מופיע ומתגלה. כמה שרק אפשר לחשוף. לחבר. לרומם. לשייך. והמקום הזה הוא גם מקום פיזי. שם נפגשים ברמה הגבוהה והקרובה ביותר הדוד והרעיה, אבינו מלכנו ואנו - בניו ובנותיו. שם מופיעה האהבה המענגת, הצדק העמוק, הטוב הבלתי מוגבל, החסד המלא רחמים.

שם אנחנו פוגשים אותו, שם אנחנו פוגשים את עצמנו. שייבנה.

נקודה למחשבה: האם היינו רוצים שבית המקדש ייבנה מחר בבוקר? למה?

אָחַד מִי יוֹדֵעַ.

1 אָחַד אֲנִי יוֹדֵעַ. אָחַד אֶּ-לֵהִינּוּ שְׁבַשְׁמִים וּבְאָרְץ:

2 שְׁנַיִם מִי יוֹדֵעַ. שְׁנַיִם אֲנִי יוֹדֵעַ. שְׁנֵי לוחות הַבְּרִית. אָחַד אֶּ-לֵהִינּוּ שְׁבַשְׁמִים וּבְאָרְץ:

3 שְׁלֹשָׁה מִי יוֹדֵעַ. שְׁלֹשָׁה אֲנִי יוֹדֵעַ. שְׁלֹשָׁה אַבּוֹת. שְׁנֵי לוחות הַבְּרִית. אָחַד אֶּ-לֵהִינּוּ שְׁבַשְׁמִים וּבְאָרְץ:

4 אַרְבַּע מִי יוֹדֵעַ. אַרְבַּע אֲנִי יוֹדֵעַ. אַרְבַּע אִמָּהוֹת. שְׁלֹשָׁה אַבּוֹת. שְׁנֵי לוחות הַבְּרִית. אָחַד אֶּ-לֵהִינּוּ שְׁבַשְׁמִים וּבְאָרְץ:

5 חֲמִשָּׁה מִי יוֹדֵעַ. חֲמִשָּׁה אֲנִי יוֹדֵעַ. חֲמִשָּׁה חוּמְשֵׁי תוֹרָה. אַרְבַּע אִמָּהוֹת. שְׁלֹשָׁה אַבּוֹת. שְׁנֵי לוחות הַבְּרִית. אָחַד אֶּ-לֵהִינּוּ שְׁבַשְׁמִים וּבְאָרְץ:

6 שֵׁשָׁה מִי יוֹדֵעַ. שֵׁשָׁה אֲנִי יוֹדֵעַ. שֵׁשָׁה סְדְרֵי מִשְׁנָה. חֲמִשָּׁה חוּמְשֵׁי תוֹרָה. אַרְבַּע אִמָּהוֹת. שְׁלֹשָׁה אַבּוֹת. שְׁנֵי לוחות הַבְּרִית. אָחַד אֶּ-לֵהִינּוּ שְׁבַשְׁמִים וּבְאָרְץ:

7 שִׁבְעָה מִי יוֹדֵעַ. שִׁבְעָה אֲנִי יוֹדֵעַ. שִׁבְעָה יָמֵי שְׁבִתָּא. שֵׁשָׁה סְדְרֵי מִשְׁנָה. חֲמִשָּׁה חוּמְשֵׁי תוֹרָה. אַרְבַּע אִמָּהוֹת. שְׁלֹשָׁה אַבּוֹת. שְׁנֵי לוחות הַבְּרִית. אָחַד אֶּ-לֵהִינּוּ שְׁבַשְׁמִים וּבְאָרְץ:

8 שְׁמוֹנֶה מִי יוֹדֵעַ. שְׁמוֹנֶה אֲנִי יוֹדֵעַ. שְׁמוֹנֶה יָמֵי מִילָה. שִׁבְעָה יָמֵי שְׁבִתָּא. שֵׁשָׁה סְדְרֵי מִשְׁנָה. חֲמִשָּׁה חוּמְשֵׁי תוֹרָה. אַרְבַּע אִמָּהוֹת. שְׁלֹשָׁה אַבּוֹת. שְׁנֵי לוחות הַבְּרִית. אָחַד אֶּ-לֵהִינּוּ שְׁבַשְׁמִים וּבְאָרְץ:

9 תְּשַׁעָה מִי יוֹדֵעַ. תְּשַׁעָה אֲנִי יוֹדֵעַ. תְּשַׁעָה יְרַחֵי לֵידָה. שְׁמוֹנֶה יָמֵי מִילָה. שִׁבְעָה יָמֵי שְׁבִתָּא. שֵׁשָׁה סְדְרֵי מִשְׁנָה. חֲמִשָּׁה חוּמְשֵׁי תוֹרָה. אַרְבַּע אִמָּהוֹת. שְׁלֹשָׁה אַבּוֹת. שְׁנֵי לוחות הַבְּרִית. אָחַד אֶּ-לֵהִינּוּ שְׁבַשְׁמִים וּבְאָרְץ:

10 עֶשְׂרֵה מִי יוֹדֵעַ. עֶשְׂרֵה אֲנִי יוֹדֵעַ. עֶשְׂרֵה דְבָרִיא. תְּשַׁעָה יְרַחֵי לֵידָה. שְׁמוֹנֶה יָמֵי מִילָה. שִׁבְעָה יָמֵי שְׁבִתָּא. שֵׁשָׁה סְדְרֵי מִשְׁנָה. חֲמִשָּׁה חוּמְשֵׁי תוֹרָה. אַרְבַּע אִמָּהוֹת. שְׁלֹשָׁה אַבּוֹת. שְׁנֵי לוחות הַבְּרִית. אָחַד אֶּ-לֵהִינּוּ שְׁבַשְׁמִים וּבְאָרְץ:

11 אַחַד עָשָׂר מִי יוֹדֵעַ. אַחַד עָשָׂר אֲנִי יוֹדֵעַ. אַחַד עָשָׂר כּוֹכְבֵיא. עֶשְׂרֵה דְבָרִיא. תְּשַׁעָה יְרַחֵי לֵידָה. שְׁמוֹנֶה יָמֵי מִילָה. שִׁבְעָה יָמֵי שְׁבִתָּא. שֵׁשָׁה סְדְרֵי מִשְׁנָה. חֲמִשָּׁה חוּמְשֵׁי תוֹרָה. אַרְבַּע אִמָּהוֹת. שְׁלֹשָׁה אַבּוֹת. שְׁנֵי לוחות הַבְּרִית. אָחַד אֶּ-לֵהִינּוּ שְׁבַשְׁמִים וּבְאָרְץ:

שְׁנַיִם עֶשֶׂר מִי יוֹדֵעַ. שְׁנַיִם עֶשֶׂר אֲנִי יוֹדֵעַ. שְׁנַיִם עֶשֶׂר שְׁבֻטֵי־אֵל. אֶחָד עֶשֶׂר כּוֹכְבֵי־אֵל. עֲשֶׂה דְבָרֵי־אֵל.
תִּשְׁעָה יָרַח לַיְדֵה. שְׁמוֹנֶה יָמֵי מִלְחָה. שִׁבְעָה יָמֵי שְׁבֻטֵי־אֵל. שֵׁשָׁה סְדְרֵי מִשְׁנֵה. חֲמִשָּׁה חוֹמְשֵׁי תוֹרָה.
אַרְבַּע אֲמָהוֹת. שְׁלֹשָׁה אָבוֹת. שְׁנֵי לוחוֹת הַבְּרִית. אֶחָד אֶל־לִהְיוּ שְׁבַשְׁמַיִם וּבְאָרֶץ:

שְׁלֹשָׁה עֶשֶׂר מִי יוֹדֵעַ. שְׁלֹשָׁה עֶשֶׂר אֲנִי יוֹדֵעַ. שְׁלֹשָׁה עֶשֶׂר מְדָא. שְׁנַיִם עֶשֶׂר שְׁבֻטֵי־אֵל. אֶחָד עֶשֶׂר
כוֹכְבֵי־אֵל. עֲשֶׂה דְבָרֵי־אֵל. תִּשְׁעָה יָרַח לַיְדֵה. שְׁמוֹנֶה יָמֵי מִלְחָה. שִׁבְעָה יָמֵי שְׁבֻטֵי־אֵל. שֵׁשָׁה סְדְרֵי מִשְׁנֵה.
חֲמִשָּׁה חוֹמְשֵׁי תוֹרָה. אַרְבַּע אֲמָהוֹת. שְׁלֹשָׁה אָבוֹת. שְׁנֵי לוחוֹת הַבְּרִית. אֶחָד אֶל־לִהְיוּ שְׁבַשְׁמַיִם
וּבְאָרֶץ:

מספרים מספרים

הרב איתי אליצור

את ההגדה אנו מסיימים בחידה מספרית לילדים. ואולם, המתבונן יראה שאין זו סתם חידה מספרית. הלא אילו רצינו לשאול חידה מספרית - יכולנו למצוא עוד הרבה עניינים לכל מספר. יכולנו לדבר על ארבעת וחמשת המלכים, על ארבעה אבות נזיקין ועוד ועוד.

לא זוהי מגמתו של הפיוט הזה. הוא מונה דברים שעוסקים במהותו של עם ישראל.

מהותו של עם ישראל כעם מתחילה מאחד א-לוהינו. אחד א-לוהינו שנתן לנו תורה אחת - המתומצתת בשני לוחות הברית ובעשרת דיברותיהם, ומתפרטת בחמישה חומשי תורה ושישה סדרי משנה.

מהותו של עם ישראל היא התורה והשבת המאחדות ומאגדות את בניו.

ומהותו של עם ישראל היא שכולנו בנים לאותם שלושה אבות וארבע אימהות, ולאותם שנים עשר שבטים ואחד עשר כוכבים.

זהו עם ישראל. כולנו משפחה אחת. כולנו בני אותם אבות, וכולנו קיבלנו מאת ה' את אותה תורה.

ואת התורה הזאת אנו מעבירים לבנינו. אנו נבדלים מהגויים לא רק באבותינו, אלא גם בבנינו. אנו חלק משרשרת דורות ארוכה ונצחית.

חלק מהיותנו יהודים הם תשעת ירחי הלידה ושמונת ימי המילה.

אנו עם אחד ומשפחה אחת, הממשיכה את המסורת לדורות הבאים.

חַד גְּדִיָּא, חַד גְּדִיָּא:

דְּזַבִּין אַבָּא בְּתַרֵּי זַוְיָי. חַד גְּדִיָּא, חַד גְּדִיָּא:

וְאַתָּא שׁוֹנְנָרָא, וְאַכְלָה לְגְדִיָּא, דְּזַבִּין אַבָּא בְּתַרֵּי זַוְיָי. חַד גְּדִיָּא, חַד גְּדִיָּא:

וְאַתָּא כְּלָבָא, וְנִשְׁפָּה לְשׁוֹנְנָרָא, דְּאַכְלָה לְגְדִיָּא, דְּזַבִּין אַבָּא בְּתַרֵּי זַוְיָי. חַד גְּדִיָּא, חַד גְּדִיָּא:

וְאַתָּא חוּטְרָא, וְהִפָּה לְכְלָבָא, דְּנִשְׁפָּה לְשׁוֹנְנָרָא, דְּאַכְלָה לְגְדִיָּא, דְּזַבִּין אַבָּא בְּתַרֵּי זַוְיָי. חַד גְּדִיָּא, חַד גְּדִיָּא:

גְּדִיָּא:

וְאַתָּא נֹרָא, וְשָׂרְף לְחוּטְרָא, דְּהִפָּה לְכְלָבָא, דְּנִשְׁפָּה לְשׁוֹנְנָרָא, דְּאַכְלָה לְגְדִיָּא, דְּזַבִּין אַבָּא בְּתַרֵּי זַוְיָי.

חַד גְּדִיָּא, חַד גְּדִיָּא:

וְאַתָּא מִיָּא, וְכִבְה לְנֹרָא, דְּשָׂרְף לְחוּטְרָא, דְּהִפָּה לְכְלָבָא, דְּנִשְׁפָּה לְשׁוֹנְנָרָא, דְּאַכְלָה לְגְדִיָּא, דְּזַבִּין אַבָּא

בְּתַרֵּי זַוְיָי. חַד גְּדִיָּא, חַד גְּדִיָּא:

וְאַתָּא תוֹרָא, וְשִׁתְּה לְמִיָּא, דְּכִבְה לְנֹרָא, דְּשָׂרְף לְחוּטְרָא, דְּהִפָּה לְכְלָבָא, דְּנִשְׁפָּה לְשׁוֹנְנָרָא, דְּאַכְלָה

לְגְדִיָּא, דְּזַבִּין אַבָּא בְּתַרֵּי זַוְיָי. חַד גְּדִיָּא, חַד גְּדִיָּא:

וְאַתָּא הַשׁוּחַט, וְשַׁחַט לְתוֹרָא, דְּשִׁתְּה לְמִיָּא, דְּכִבְה לְנֹרָא, דְּשָׂרְף לְחוּטְרָא, דְּהִפָּה לְכְלָבָא, דְּנִשְׁפָּה

לְשׁוֹנְנָרָא, דְּאַכְלָה לְגְדִיָּא, דְּזַבִּין אַבָּא בְּתַרֵּי זַוְיָי. חַד גְּדִיָּא, חַד גְּדִיָּא:

וְאַתָּא מְלֵאךְ הַמּוֹת, וְשַׁחַט לְשׁוּחַט, דְּשַׁחַט לְתוֹרָא, דְּשִׁתְּה לְמִיָּא, דְּכִבְה לְנֹרָא, דְּשָׂרְף לְחוּטְרָא,

דְּהִפָּה לְכְלָבָא, דְּנִשְׁפָּה לְשׁוֹנְנָרָא, דְּאַכְלָה לְגְדִיָּא, דְּזַבִּין אַבָּא בְּתַרֵּי זַוְיָי. חַד גְּדִיָּא, חַד גְּדִיָּא:

וְאַתָּא הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְשַׁחַט לְמְלֵאךְ הַמּוֹת, דְּשַׁחַט לְשׁוּחַט, דְּשַׁחַט לְתוֹרָא, דְּשִׁתְּה לְמִיָּא, דְּכִבְה

לְנֹרָא, דְּשָׂרְף לְחוּטְרָא, דְּהִפָּה לְכְלָבָא, דְּנִשְׁפָּה לְשׁוֹנְנָרָא, דְּאַכְלָה לְגְדִיָּא, דְּזַבִּין אַבָּא בְּתַרֵּי זַוְיָי. חַד

גְּדִיָּא, חַד גְּדִיָּא:

עד הסוף הטוב

חיים ברנסון

בוקר נהדר. אבא קנה גדי במחיר לא יקר, לקח אותו הביתה. קול הפעמון מתנגן לאיטו לקצב הפסיעות. תמים משהו.

ואז, לא ברור היכן האבא בסיפור, החלו העניינים להתגלגל בקצב מסחרר - מחתול וכלב ועד מלאך המוות. אף אחד לא שורד בשרשרת המזון. כל חזק מקודמו "זוכה" בגורם חזק ממנו והופך גם הוא לפיסת היסטוריה.

מציאותי עד כאב. כפי שפתחנו את ההגדה, העולם מתקדם ומשתנה כל הזמן בקצב מהיר יותר ויותר. בפרט בעולם המשפחה. התמימות הטבעית היקרה נמחקת בכוח הזרוע; המובן מאליו בצהריים כבר זקוק להגנה בערב. בשום שלב לא ברור מה תהיה התחנה הבאה, להיכן נגיע בסוף. דבר אחד ברור: בעל הבית אינו עוצר את הרכבת.

וגם רכבת "חד גדיא" ממשיכה ממלאך המוות ומגיעה לתחנה הסופית: החזק מכול, שורש הכול והטוב לכול. שם מתברר שמאחורי הסוף ניצב האינסוף. המסך נגלל ואור חדש נשפך ושוטף גם את החושך. כי אם הטוב גלגל הכול, אזי לא הכול היה טוב, אבל הכול היה לטובה; אפילו אם לא ממש ברור איך. הכול יושב איפשהו על הגלגל הענק של החיים, בו יורדים כדי לעלות.

יוסף מורד מצרימה כדי להחיות עם רב. מצרים משעבדים את ישראל כדי שייצאו משם אחר כך ברכוש גדול. משה נקרע מהוריו כדי שיגדל בבית מלוכה. העם נתקע מול הים כדי שמצרים יאבדו לעד.

כל שלבי הביניים - גם המורכבים והכאובים - מובילים לסוף הטוב. משבר הוא תמיד המקום לחבלי לידה.

עכשיו אפשר לסיים. לילה נהדר.

נקודה למחשבה: האם יש לנו דוגמאות מהחיים לדברים שהיו נראים לא טובים ולבסוף התבררו כמביאים לטובה?

הסוף שאחרי הסוף

הרב עזריאל אריאל

יש נוהגים לחתום את ליל הסדר - ליל גילוי האהבה הגדולה - בקריאת מגילת "שיר השירים". המגילה מתארת מערכת יחסים מורכבת מאוד, רצופה מעלות ומורדות, פגישות מלאות אהבה ופרידות רצופות געגוע. בסופה של המגילה, מצפים אנו לסוג של "happy end", המספר כי בני הזוג "חיו בעושר ובאושר עד סוף ימיהם". אולם מה הוא הפסוק האחרון?

"בָּרַח דַּוְדִי וְדַמָּה לָךְ לְצַבִּי אוּ לְעֶפְרַיִם הָאֵלִים עַל הָרֵי בְשָׁמַיִם" (ח, יד).

הדוד רץ אל הרים נעלמים. האם ישוב אי פעם? - זה לא כתוב. רק הדימוי לחיות המחמד - הצבי והעופר - מורה כי לא סר חנו בעיניה של רעייתו.

לאורכה של המגילה, הדוד והרעיה נוגעים ולא נוגעים, מתקרבים ומתרחקים שוב ושוב. מה שמאפיין את הקשר ביניהם הוא דינמיות, תנודות קיצוניות. ועם זאת - ואולי דווקא משום כך - תמיד שוררת ביניהם אהבה.

בקשר זוגי בריא, גם הפגיעות והכעסים הם מתוך אהבה. אני כועס רק על מי שאני אוהב. אני מסוגל לאהוב באמת רק את מי שאני מסוגל לכעוס עליו. הדוד והרעיה אינם חיים בנפרד, זה לצד זה. הזוגיות שלהם אינטנסיבית מאוד, רצופה קשיים והשלמות לסירוגין.

איך יתממש הקשר ברגע כזה או אחר? זה תלוי ברצון ההדדי של שניהם, ובעבודה משותפת על הקשר - לרפא את הפצעים, לשייף את הקוצים. כך נבנית אהבה לאורך זמן. ואיך שלא יהיה, עצם הקשר אינו מותנה. גם אם הדוד "בורח", רעייתו תצפה תמיד לשובו.

שיר השירים אשר לשלמה. ישקני מנשיקות פיהו כי טובים דדיך מיין. לריח שמניך טובים
 שמן תורק שמך על כן עלמות אהבה. משכני אחריך נרוצה הביאני המלך חדריו נגילה
 ונשמחה בך נזכרה דדיך מיין מישרים אהבה. שחורה אני ונאווה בנות ירושלם פאהלי קדר
 כיריעות שלמה. אל תראוני שאני שחרחרת ששופתני השמש בני אמי נחרו בי שמני נטרה
 את הפרמם פרמי שלי לא נטרתי. הגידה לי שאהבה נפשי איכה תרעה איכה תרביץ
 בצהרים שלמה אהיה כעטיה על עדרי חבריך. אם לא תדעי לך היפה בנשים צאי לך בעקבי
 הצאן ורעי את גדיתך על משכנות הרעים. לססתי ברכבי פרעה דמיתך רעיתי. נאווי לחינה
 בתורים צוארך בחרוזים. תורי זהב נעשה לך עם נקדות הפסף. עד שהמלך במסבו נרדי נתן
 ריחו. צרור המר דודי לי בין שדי ילין. אשכל הכפר דודי לי בכרמי עין גדי. הנך יפה רעיתי
 הנך יפה עיניך יונים. הנך יפה דודי אף נעים אף ערשנו רעננה. קרות בתינו ארזים
 רחיטנו [רהיטנו] ברותים. אני חבצלת השרון שושנת העמקים. פשושנה בין החוחים כן
 רעיתי בין הפנות. כתפוח בעצי היער כן דודי בין הפנים בצל חמדיתי וישבתי ופריו מתוק
 לחכי. הביאני אל בית היין ודגלו עלי אהבה. סמכוני באשיות רפדוני בתפוחים כי חולת
 אהבה אני. שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני. השבעתי אתכם בנות ירושלם בצבאות או
 באילות השדה אם תעירו ואם תעוררו את האהבה עד שתחפץ. קול דודי הנה זה בא מדלג
 על ההרים מקפץ על הגבעות. דומה דודי לצבי או לעפר האילים הנה זה עומד אחר פתלנו
 משגיח מן החלונות מציץ מן החרכים. ענה דודי ואמר לי קומי לך רעיתי יפתי ולכי לך. כי
 הנה הסתו [הסתיו] עבר הגשם חלף הלך לו. הנצנים נראו בארץ עת הזמיר הגיע וקול
 התור נשמע בארצנו. התאנה חנטה פגיה והגפנים סמדר נתנו ריח קומי לך רעיתי
 יפתי ולכי לך. יונתי בחגי הסלע בסתר המדרגה הראיני את מראיך השמיעיני את קולך כי
 קולך ערב ומראיך נאוה. אחזו לנו שועלים שועלים קטנים מחבלים פרמם וכרמינו סמדר.
 דודי לי ואני לו הרעה בשושנים. עד שיפוח היום ונסו הצללים סב דמה לך דודי לצבי או
 לעפר האילים על הרי בתר. על משכבי בלילות בקשתי את שאהבה נפשי בקשתי ולא
 מצאתיו. אקומה נא ואסובכה בעיר בשוקים וברחבות אבקשה את שאהבה נפשי בקשתי

וְלֹא מִצְאָתִיו. מִצְאוֹנֵי הַשְּׁמָרִים הַסְּבִיבִים בְּעִיר אֵת שְׁאֵהָבָה נִפְשֵׁי רְאִיתָם. כִּמְעַט שֶׁעָבַרְתִּי
 מֵהֶם עַד שֶׁמִּצְאָתִי אֵת שְׁאֵהָבָה נִפְשֵׁי אַחֲזֹתִיו וְלֹא אֶרְפְּנוּ עַד שֶׁהֵבִיאֲתִיו אֶל בֵּית אָמִי וְאֶל
 חֹדֶר הַחֹרְתִי. הִשְׁבַּעְתִּי אֶתְכֶם בְּנוֹת יְרוּשָׁלַם בְּצַבָּאוֹת אוּ בְּאֵילוֹת הַשָּׁדָה אִם תַּעֲרִירוּ וְאִם
 תַּעֲזֹרוּ אֵת הָאֵהָבָה עַד שֶׁתִּחַפְּצוּ. מִי זֹאת עֲלָה מִן הַמַּדְבָּר כְּתִימְרוֹת עֲשֹׁן מִקְטָרֶת מֹזר וּלְבוֹנָה
 מְכַל אֲבָקֶת רוּכֵל. הִנֵּה מִטְּנוֹ שֶׁלְשִׁלְמָה שְׁשִׁים גְּבוּרִים סָבִיב לָהּ מִגְּבֻרֵי יִשְׂרָאֵל. כָּלֵם אַחֲזִי
 חָרֵב מְלֻמְדֵי מִלְחָמָה אִישׁ חָרְבוּ עַל יָרְכוּ מִפֶּחַד בְּלִילוֹת. אֶפְרַיִן עָשָׂה לוֹ הַמְלֶךְ שְׁלֹמֹה מַעֲצֵי
 הַלְּבָנוֹן. עֲמוּדָיו עָשָׂה כֶּסֶף רְפִידָתוֹ זָהָב מְרַכְבוֹ אֶרְגָּמָן תּוֹכוֹ רְצוּף אֵהָבָה מִבְּנוֹת יְרוּשָׁלַם.
 צְאִינָה וּרְאִינָה בְּנוֹת צִיּוֹן בְּמֶלֶךְ שְׁלֹמֹה בְּעֵטְרָה שֶׁעֲטָרָה לוֹ אִמּוֹ בְּיוֹם חֲתֻנָּתוֹ וּבְיוֹם שְׁמִיחַת
 לְבוֹ. הִנֵּה יָפָה רַעֲיָתִי הִנֵּה יָפָה עֵינָיָהּ יוֹנִים מִבְּעַד לְצַמְתָּהּ שְׁעָרָהּ כְּעֹדֵר הַעֲזִים שֶׁגִּלְשׁוּ מֵהַר
 גִּלְעָד. שְׁנֵיָהּ כְּעֹדֵר הַקְּצוּבוֹת שֶׁעָלוּ מִן הַרְחָצָה שְׁכָלֵם מִתְּאִימוֹת וְשִׁכְלָה אֵין בָּהֶם. כַּחוֹט
 הַשְּׁנֵי שֶׁפִּתְתִּיָּהּ וּמַדְבְּרִיָּהּ נִאֻוָּה כְּפֶלַח הַרְמוֹן רִקְתָּהּ מִבְּעַד לְצַמְתָּהּ. כִּמְגִדֵל דָּוִד צִצְאָרָהּ בְּנוֹי
 לְתַלְפִּיּוֹת אֶלְף הַמְּגֹן תְּלוּי עֲלָיו כָּל שְׁלִטֵי הַגְּבוּרִים. שְׁנֵי שְׁדִיָּהּ כְּשְׁנֵי עֶפְרַיִם תְּאוּמֵי צְבִיָּה
 הַרוּעִים בְּשׁוֹשְׁנִים. עַד שֶׁיִּפְוַח הַיּוֹם וְנָסוּ הַצִּלְלִים אֶלְךָ לִי אֵל הַר הַמֹּזר וְאֵל גְּבַעַת הַלְּבוֹנָה.
 כִּלְךָ יָפָה רַעֲיָתִי וּמוֹם אֵין בָּךְ. אֵתִי מְלֻבְּנוֹן כִּלְךָ אֵתִי מְלֻבְּנוֹן תְּבוֹאִי תְּשׁוּרֵי מְרֹאֵשׁ אֲמִנָּה
 מְרֹאֵשׁ שְׁנִיר וְחֶרְמוֹן מִמְּעַנּוֹת אֶרֶזִית מֵהַרְרֵי נְמָרִים. לְבַבְתִּנִי אַחֲתִי כִלְךָ לְבַבְתִּנִי בֶּאֱחָת [בְּאַחַת]
 מַעֲיִנָּיָהּ בְּאַחַד עֵנֶק מִצְוֹרִיָּהּ. מֵה יָפוּ דְדִיָּהּ אַחֲתִי כִלְךָ מֵה טִבּוֹ דְדִיָּהּ מִיַּיִן וְרִיחַ שְׁמִנָּיָהּ מִכָּל
 בְּשָׂמִים. נִפְתַּת תִּטְפְּנָה שְׁפֹתוֹתֶיךָ כִּלְךָ דְּבִשׁ וְחֶלֶב תַּחַת לְשׁוֹנָה וְרִיחַ שְׁלֹמֹתֶיךָ כְּרִיחַ לְבָנוֹן. גֹּן
 נַעֲוֹל אַחֲתִי כִלְךָ גֵּל נַעֲוֹל מַעֲיֵן חֲתוּם. שְׁלַחְךָ פְּרֹדֵס רְמוֹנִים עִם פְּרֵי מְגִדִים כְּפָרִים עִם
 גִּרְדִים. גִּרְדֵי וְכֶרֶם קִנְהָ וְקִנְמוֹן עִם כָּל עֲצֵי לְבוֹנָה מֹזר וְאַהֲלוֹת עִם כָּל רְאֵשֵׁי בְשָׂמִים. מַעֲיֵן
 גִּנִּים בָּאֵר מֵיִם חַיִּים וְנִזְלִים מִן לְבָנוֹן. עוֹרֵי צִפּוֹן וּבוֹאֵי תִימָן הַפִּיחֵי גִנֵי יִזְלוּ בְשָׂמֵי יָבֵא דוֹדֵי
 לְגַנּוּ וַיֵּאֱכַל פְּרֵי מְגִדָיו. בְּאֵתִי לְגִנֵי אַחֲתִי כִלְךָ אֶרֶזִיתִי מוֹרֵי עִם בְּשָׂמֵי אֲכַלְתִּי יַעֲרֵי עִם דְּבִשֵׁי
 שְׁתִּיתִי יֵינִי עִם חֶלְבֵי אֲכָלוּ רַעִים שְׁתוּ וְשִׁכְרוּ דוֹדִים. אֲנִי יִשְׁנָה וְלִבִּי עַר קוֹל דוֹדֵי דוֹפֵק פֶּתַחִי
 לִי אַחֲתִי רַעֲיָתִי יוֹנְתִי תַמְתִּי שְׂרָאֵשֵׁי נִמְלָא טַל קוֹצוֹתֵי רְסִיסֵי לִילָה. פֶּשֶׁטֶתִי אֵת כְּתָנְתִּי
 אֵיכָכָה אֶלְבָּשָׁנָה רַחֲצִיתִי אֵת רַגְלֵי אֵיכָכָה אֲטַנְּפִם. דוֹדֵי שְׁלַח יָדוֹ מִן הַחֹר וּמַעֲי הָמוּ עָלָיו.
 קִמְתִּי אֲנִי לְפִתְחֵי לְדוֹדֵי וַיְדִי נְטָפוּ מֹזר וְאַצְבָּעֵתִי מֹזר עָבַר עַל כְּפּוֹת הַמְּנַעֲוֹל. פֶּתַחְתִּי אֲנִי
 לְדוֹדֵי וְדוֹדֵי חָמַק עָבַר נִפְשֵׁי יִצְאָה בְּדַבְּרוֹ בְּקִשְׁתִּיהוּ וְלֹא מִצְאָתִיהוּ קִנְרָתִיהוּ וְלֹא עֲנִנִי. מִצְאָנִי

השָׁמַרִים הַסֹּבְבִים בְּעִיר הַכּוֹנֵי פְּצֻעוֹנֵי נְשָׂאוֹ אֶת רִדְיָהּ מֵעֲלֵי שְׁמָרֵי הַחֲמוּת. הַשְּׁבַעֲתֵי אֶתְכֶם בְּנוֹת יְרוּשָׁלַם אִם תִּמְצְאוּ אֶת דּוּדֵי מָה תִּגְדּוּ לוֹ שְׁחֹלֶת אַהֲבָה אָנִי. מַה דּוֹדְךָ מְדוּד הַיָּפָה בְּנָשִׁים מַה דּוֹדְךָ מְדוּד שְׁפָכָה הַשְּׁבַעֲתָנוּ. דּוּדֵי צַח וְאָדוּם דָּגוּל מִרְבָּבָה. רֵאשׁוּ כְּתָם פֹּז קוֹצוֹתָיו תִּלְתְּלֵים שְׁחֹרֹת כְּעוֹרֵב. עֵינָיו כְּיוֹנִים עַל אֶפְיָקֵי מַיִם רַחְצוֹת בְּחֶלֶב יִשְׁבוֹת עַל מְלֵאתָ. לְחָיו כְּעָרוּגַת הַבְּשֵׁם מְגֻדְלוֹת מְרַקְחִים שְׁפֹתוֹתָיו שׁוֹשְׁנִים נְטָפוֹת מוֹר עֵבֶר. יָדָיו גְּלִילֵי זֶהָב מְמֵלְאִים בַּתְּרָשִׁישׁ מֵעִיו עֶשֶׂת שָׁן מְעֵלְפֶת סַפִּירִים. שׁוֹקִיו עֲמוּדֵי שֵׁשׁ מִסְּדִים עַל אֲדָנֵי פֹז מֵרָאֵהוּ כְּלִבְנוֹן בַּחוּר כְּאַרְזִים. חֲכוּ מִמֵּתֻקִים וְכִלּוּ מִחֲמָדִים זֶה דּוּדֵי וְזֶה רְעֵי בְנוֹת יְרוּשָׁלַם. אָנָּה הֶלֶךְ דּוֹדְךָ הַיָּפָה בְּנָשִׁים אָנָּה פָּנָה דּוֹדְךָ וַנִּבְקָשְׁנוּ עִמָּךְ. דּוּדֵי יָרֵד לָגְנוּ לְעָרוּגוֹת הַבְּשֵׁם לְרַעוֹת בְּגָנִים וְלִלְקֹט שׁוֹשְׁנִים. אָנִי לְדוּדֵי וְדוּדֵי לִי הִרְעָה בְּשׁוֹשְׁנִים. יָפָה אֶת רְעִיתִי כְּתֹרְצָה נֶאֱוָה כִּירוּשָׁלַם אֵימָה כְּנִדְגָלוֹת. הַסִּבִּי עֵינֶיךָ מִנְּגִדֵי שָׁהִם הִרְהִיבֵנִי שְׁעָרֶךָ כְּעֶדֶר הָעֵזִים שְׁגָלְשׁוּ מִן הַגְּלֵעַד. שְׁנִיךָ כְּעֶדֶר הָרַחֲלִים שְׁעָלוּ מִן הָרַחֲצָה שְׁכָלְם מִתְּאִימוֹת וְשִׁכְלָה אֵין בָּהֶם. כְּפִלַח הָרִמּוֹן רִקְתָּךְ מִבְּעַד לְצַמְתָּךְ. שְׁשִׁים הֵמָּה מְלָכוֹת וְשִׁמְנַיִם פִּילִגְשִׁים וְעֵלְמוֹת אֵין מִסְּפָר. אַחַת הִיא יוֹנְתֵי תַפְתֵי אַחַת הִיא לְאֵמָה בָּרָה הִיא לְיוֹלְדָתָהּ רְאוּהָ בְנוֹת וַיֵּאֱשְׁרוּהָ מְלָכוֹת וּפִילִגְשִׁים וַיְהִלְלוּהָ. מִי זֹאת הַנְּשֻׁקָפָה כְּמוֹ שֶׁחַר יָפָה כְּלִבְנָה בָּרָה כְּחֵמָה אֵימָה כְּנִדְגָלוֹת. אֶל גִּנַּת אָגוֹז יִרְדְּתִי לְרֵאוֹת בְּאֵבִי הַנְּחַל לְרֵאוֹת הַפְּרָחַה הַגֶּפֶן הַנְּצוּ הַרְמוֹנִים. לֹא יָדַעְתִּי נִפְשִׁי שְׁמִתְנִי מִרְכַּבּוֹת עַמִּי נְדִיב. שׁוּבֵי שׁוּבֵי הַשְׁוֹלְמִית שׁוּבֵי וְנַחֲזָה בָּךְ מַה תַּחְזוּ בַשְׁוֹלְמִית כְּמַחֲלַת הַמַּחְנִים. מַה יָפוּ פְּעַמֶיךָ בְּנֻעָלִים בַּת נְדִיב חֲמוּקֵי יִרְכִיךָ כְּמוֹ חֲלָאִים מַעֲשֵׂה יְדֵי אָמֶן. שְׁרָרְךָ אֲגֹן הַסֹּהַר אֵל יַחֲסֹר הַמְּזוּג בְּטָנְךָ עֲרַמַת חֲטִים סוּגָה בְּשׁוֹשְׁנִים. שְׁנֵי שְׁדִיךָ כְּשֵׁנֵי עֶפְרַיִם תְּאִמִּי צְבִיָּה. צוּאֲרָךְ כְּמַגְדֵל הַשֶּׁן עֵינֶיךָ בְּרַכּוֹת בְּחֻשְׁבוֹן עַל שְׁעַר בַּת רַבִּים אַפְּךָ כְּמַגְדֵל הַלְּבָנוֹן צוּפָה פְּנֵי דְמָשֶׁק. רֵאשֶׁךָ עֲלֶיךָ כְּפַרְמֵל וְדַלַת רֵאשֶׁךָ כְּאַרְגָּמָן מְלֶךְ אֲסוּר בְּרֵהֲטִים. מַה יָפִית וּמַה נְעֵמַת אַהֲבָה בַּתְּעֻנּוּגִים. זֹאת קוֹמְתָךְ דְּמָתָה לְתִמְרוֹ וְשְׁדִיךָ לְאַשְׁכְּלוֹת. אֲמִרְתִּי אֶעֱלֶה בְּתִמְרוֹ אַחֲזָה בְּסַנְסַנּוֹ וַיְהִיו נָא שְׁדִיךָ כְּאַשְׁכְּלוֹת הַגֶּפֶן וְרִיחַ אַפְּךָ כְּתַפְּחוּחִים. וְחַכְּךָ כֵּיִן הַטּוֹב הוֹלֵךְ לְדוּדֵי לְמִישְׁרִים דּוֹבֵב שְׁפֵתֵי יִשְׁנִים. אָנִי לְדוּדֵי וְעֲלֵי תִשׁוּקְתוֹ. לָכֵה דּוּדֵי נִצָּא הַשְּׁדָה נְלִינָה בְּכַפְּרִים. נְשִׁפִימָה לְכַרְמִים נִרְאָה אִם פְּרָחָה הַגֶּפֶן פִּתַח הַסְּמִדֵר הַנְּצוּ הַרְמוֹנִים שֶׁם אֲתָן אֶת דְּדֵי לָךְ. הַדּוּדָאִים נִתְּנוּ רִיחַ וְעַל פִּתְחֵינוּ כָּל מְגִדִים חֲדָשִׁים גַּם יִשְׁנִים דּוּדֵי צַפְנָתִי לָךְ. מִי יִתְּנֶךָ כְּאֵחַ לִי יוֹנֵק שְׁדֵי אֲמִי אֲמַצְאָךָ בַּחוּץ אֲשַׁקֶּךָ גַּם לֹא יִבוֹזוּ לִי. אָנָּהגָּה אֲבִיאָךָ אֵל בֵּית אֲמִי

תלמדני אשקה מיין הרקח מעסים ומני. שמאלו תחת ראשי וימינו תחבקני. השבעתי אתכם בנות ירושלם מה תעירו ומה תעררו את האהבה עד שתחפץ. מי זאת עלה מן המדבר מתרפקת על דודה תחת התפוח עורתיך שמה חבלתך אמה שמה חבלה ילדתך. שימני כחותם על לבך כחותם על זרועך כי ענה כמות אהבה קשה כשאל קנאה רשפיה רשפי אש שלהבתיה. מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה ונהרות לא ישטפוה אם יתן איש את כל הון ביתו באהבה בוז יבוזו לו. אחות לנו קטנה ושדים אין לה מה נעשה לאחתנו ביום שידבר בה. אם חומה היא נבנה עליה טירת כסף ואם דלת היא נצור עליה לוח ארז. אני חומה ושדי כמגדלות אז הייתי בעיניו כמוצאת שלום. פרם היה לשלמה בבעל המון נתן את הפרם לנטרים איש יבא בפריו אלף כסף. כרמי שלי לפני האלף לה שלמה ומאתים לנטרים את פריו. היושבת בגנים חברים מקשיבים לקולך השמיעני. ברח דודי ודמה לה לצבי או לעפר האילים על הרי בשמים.

"בוחרים במשפחה" הינו ארגון חברתי שהוקם על ידי מרכז 'אחוה' ופעילים חברתיים, במטרה לחזק ולקדם את ערכי המשפחה בחברה ובמדינה, מול מגמות הפירוק של התא המשפחתי בארץ ובעולם. האמונה העומדת בבסיס הארגון היא שמשפחה יש רק אחת, והיא מקור זהותו, חוסנו ואושרו של היחיד ואבן היסוד בבניין החברה והעם.

איפה המשפחה שלי?

שלמות המשפחה היא אחד הערכים המקודשים ביותר במסורת ישראל. במשך כל הדורות שמר עם ישראל על ייחודו דרך שלמות המשפחה.

המשפחה, נוסף על היותה היסוד של החברה והמדינה, היא מקום הגידול הטבעי והבריא ביותר לפרט. במסגרת המשפחתית האדם מתחבר לזהותו, מקבל את ההעצמה הראשונית שלו ולומד את הזכות והחובה שבנתינה. אלפי שנים של אנושות מתפתחת, אין-ספור מחקרים, בירורים וחיפושים עצמיים הסתיימו תמיד באותה מסקנה: המשפחה היא מקור האושר.

משפחה במשבר

בעולם המערבי מתרחש תהליך שבירת ערכי המשפחה המסורתיים, תהליך זה מחלחל גם לתוך החברה הישראלית ואף לתוך המגזר הדתי-לאומי.

בשיח שנוצר רבים חוששים לדבר על משפחה טבעית, אמא אבא וילדים, שכן הבעת עמדה כזו חושפת אותם לניסיונות השתקה ולביקורת קטלנית: הומופובים, חשוכים או סתם חסרי רגישות לאחר. **ההשלכות הן קשות:** ◀ ריסוק מושג ה'משפחה' וייחודו ◀ קידום הצעות חוק הפוגעות במשפחה בדרכים שונות ◀ הכרה ב"תאים משפחתיים" לא טבעיים - דבר העשוי להוביל בהמשך לסחר ברחמן של נשים ומתן הכשר והעצמה לניכור מובנה של ילדים מהוריהם.

בשורה התחתונה, המשפחה, היסוד המרכזי ששמר על קיומו של עם ישראל במשך כל הדורות, נתונה תחת מתקפה אינטנסיבית ועומדת לפני סכנה קיומית ממשית.

בוחרים להעמיק. בוחרים לעשות. בוחרים במשפחה

נכון, ידוע ש"משפחה לא בוחרים", אך במציאות של ימינו, שבה ניתן ליצור מציאות של חיים בלי משפחה או משפחה הסכמית לפי בחירה, אנו נדרשים לברור והעמקה בסוגיה זו, ולחידוש פניה של המשפחה. דיוק עולם הערכים של המשפחה ותרומתה לפרט ולכלל במציאות החדשה, מוביל אותנו למסקנה שהמשפחה היא הבחירה הטובה ביותר, עבורנו, עבור ילדינו ועבור החברה הישראלית כולה.

תנועת "בוחרים במשפחה" מבקשת ליצור שיח יהודי, מקצועי וחיובי בנושא המשפחה. שיח שורשי שיתמודד עם תפיסות העולם הזרות וייתן מענה מעמיק ויסודי למצב הקיים, שאינו מאפשר ביקורת ומתייג את כל מי שחשוב אחרת כחשון וכאויב הקדמה.

לשם כך, אנו מעוניינים לרתום את כל מי שדמותה של מדינת ישראל ועתיד המשפחה היהודית חשובים לו. יחד נשמיע אמירה ברורה בסוגיות השונות המשפיעות על המשפחה.

דרכי הפעולה לחיזוק המשפחה

הסברה

- פרסום ספרים, חוברות, מאמרים וניירות עמדה.
- זיקוק המסרים לחומרי הסברה ידידותיים המיועדים לקהל הרחב, כגון סרטונים, עלוני הסברה ואתר אינטרנט.
- ארגון כנסים ומפגשים למנהלי מוסדות חינוך, עובדי הוראה, יועצים חינוכיים, עובדים סוציאליים, אנשי טיפול ועוד. הכנסים והמפגשים יעסקו בסוגיות ליבה של חיזוק התא המשפחתי.
- יצירת שיח חיובי סביב נושא המשפחה בעזרת המדיה חברתית ואמצעי התקשורת.

מחקר

- קיום מחקרי עומק תורניים ואקדמאיים בסוגיות יסודיות הקשורות לתחום המשפחה.
- רתימת אנשי אקדמיה ומובילי דעה לפרסם ולהוציא לאור נתונים ומחקרים המחזקים את תפיסת העולם המשפחתית המסורתית המיטיבה עם האדם והחברה.
- יצירת תואר אקדמי ללימודי משפחה, בשונה מ"לימודי מגדר" העוסקים בפירוק הזהות המינית והתא המשפחתי.
- השפעה על תוכני לימוד במוסדות החינוך ובמוסדות להשכלה גבוהה בהלימה לתפיסת המשפחה המסורתית השמרנית.
- בקרה ומניעה של רפורמות והחדרת תכנים פרוגרסיביים לתוכניות הלימודים.

עידוד פעילות פרלמנטרית וחקיקה

- הקמת שדולה שתעסוק בנושא המשפחה בכנסת. הכנת הצעות חוק בנושא וקידומן.
- הקמת ועדה בכנסת לנושא המשפחה.
- מעקב אחר הצבעות הח"כים בנושא המשפחה, פרסום מדד המשפחתיות ובחירת חבר הכנסת המשפחתי.
- יצירת קואליציות חוצות מפלגות ומגזרים לביסוס וחיזוק המשפחה הטבעית המורכבת מאמא, אבא וילדים.

פעילות שטח

- הרצאות במוסדות חינוך, תנועות נוער וקמפוסים במטרה לקדם את ערכי המשפחה בקרב בני נוער וסטודנטים.
- הפעלת דוכני הסברה במרכזי הערים.
- פעילות מעוררת שיח כגון תליית שלטים, חלוקת צמידים וסטיקרים העוסקים במשפחה.

מעוניינים להזמין הרצאות של חברי התנועה בנושאים שעלו בחוברת?

מצוין לקהילות ● מוסדות חינוך ● ועדי עובדים ● ועוד

התקשרו אלינו 073-2865858 ונתאים הרצאות לצורכיכם

חג שמח

אתר התנועה: mercazachva.org.il

לפרטים והצטרפות: family@mercazachva.org.il

טלפון: 073-2865858